

Regeringens proposition

1978/79: 25

med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79;

beslutad den 2 november 1978.

Regeringen förelägger riksdagen vad som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för den åtgärd och det ändamål som framgår av föredragandenas hemställan.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

INGEMAR MUNDEBO

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås utgifter m. m. på tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår.

De anslag som begärs uppgår till ca 1 908 milj. kr., varav ca 1 019 milj. kr. på driftbudgeten och 889 milj. kr. på kapitalbudgeten. De största anslagen på driftbudgeten föreslås gå till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet, Statsföretag AB samt byggande av statliga vägar. De största anslagen på kapitalbudgeten föreslås gå till Studiemedelsfonden och lån till AB Statens Skogsindustrier.

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Blix, Cars, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam

Föredragande: statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Wahlberg, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Blix, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam.

Proposition med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79

Statsråden föredrar förslag till riksdagen i frågor angående anslag m. m. på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79. Anförandena redovisas i underprotokollen för resp. departement.

Statsrådet Mundebo anför: I prop. 1978/79: 8 har föreslagits att 300 milj. kr. anvisas till teckning av aktier i Sveriges Investeringsbank AB. I prop. 1978/79: 18 har föreslagits att 2,2 milj. kr. anvisas till materialbidrag m. m. för energistudiecirklar. Vidare har i prop. 1978/79: 26 föreslagits att 490 milj. kr. anvisas för ett särskilt statsbidrag till kommuner och landstingskommuner avseende första halvåret 1979. Regeringen har i prop. 1978/79: 23 föreslagit att 4 milj. kr. anvisas för övertagande av aktierna i Nora Bergslags Järnvägs AB.

Regeringen föreslår vidare denna dag i prop. 1978/79: 49 att 3 640 milj. kr. anvisas för vissa varvsfrågor. Vidare föreslår regeringen i prop. 1978/79: 50 om inriktningen av den ekonomiska politiken bl. a. att ytterligare medel anvisas för arbetsmarknadspolitiska åtgärder och höjda barnbidrag.

De ytterligare medelsbehov som nu kan överblickas bör sammanfattas i en gemensam proposition angående utgifter på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79. Skulle anslagsframställningar därutöver på tilläggsbudget för innevarande budgetår visa sig ofrånkomliga bör dessa föreläggas riksdagen vid en senare tidpunkt.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att besluta om anslag m. m. på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 i enlighet med de förslag som föredragandena har lagt fram.

Regeringen ansluter sig till föredragandenas överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredragandena har anfört för den åtgärd eller det ändamål som föredragandena har hemställt om.

Regeringen förordnar att de anföranden som redovisas i underprotokollen och en sammanställning över de anslag som regeringen begär skall bifogas propositionen som bilagor 1–14.

Bilaga 1

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Föredragande: statsrådet Sven Romanus

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser justitiedepartementets verksamhetsområde

---

DRIFTBUDGETEN

ANDRA HUVUDTITELN

D. Domstolsväsendet m. m.

[1] **D 5. Utrustning till domstolar m. m.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 3 320 000 kr. Reservationen från budgetåret 1977/78 uppgick till 2 154 104 kr.

Sedan anslagsberäkningen för budgetåret 1978/79 avslutades har behov uppkommit av medel för inredning och utrustning av Ängelholms tingsrätt i samband med ombyggnad av tingsrättens lokaler (jfr prop. 1977/78:125 bil. 1, JuU 1977/78: 35, rskr 1977/78: 281). Kostnaderna för detta beräknas till 650 000 kr. Vidare behövs under innevarande budgetår medel för en ny telefonväxel till Stockholms tingsrätt. Kostnaden för telefonväxeln uppgår till 1,3 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att till *Utrustning till domstolar m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 1 950 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

[2] **1. Polishus m. m.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 40 milj. kr. Vid budgetårets ingång fanns en behållning av ca 50 milj. kr. under anslaget.

Från anslaget bestrids utgifter för investeringar i byggnader för i första

hand polisen samt kostnader för inlösen av polishus som har uppförts efter kommunala eller enskilda åtaganden. För de enskilda byggnadsobjekten förs separata kostnadsramar upp i den investeringsplan som finns upptagen under anslaget.

Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndiganden (prop. 1976/77: 100 bil. 2, FiU 1976/77: 10, rskr 1976/77:133 och prop. 1977/78: 100 bil. 2, FiU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 227) den 1 juni och den 31 augusti 1978 beslutat om vissa sysselsättningsskapande åtgärder under budgetåren 1977/78 och 1978/79. Besluten innebär bl. a. att från förevarande investeringsanslag får – utöver vad regeringen i annat sammanhang har föreskrivit – bestridas utgifter med högst 53,4 milj. kr. resp. 56,3 milj. kr.

Regeringen har den 8 juni 1978 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra nybyggnad av förvaltningsbyggnad i Norrtälje, om- och tillbyggnad av förvaltningsbyggnad i Hagfors samt nybyggnad av förvaltningsbyggnad i Lindesberg. Ny förvaltningsbyggnad i kv. Tullen i Norrtälje omfattar ca 5 000 m² rumsarea och är avsedd för polisen, lokal skattemyndighet samt åklagar- och kronofogdemyndigheterna. Kostnaderna för projektet har beräknats till 20,5 milj. kr. Lokalplaneringen i Hagfors omfattar dels en ombyggnad, dels en tillbyggnad om ca 3 200 m² rumsarea. Lokalerna är avsedda för polisen, lokal skattemyndighet, kronofogdemyndighet samt fastighetsbildningsmyndighet. Kostnaderna har beräknats till 15,4 milj. kr. Nybyggnad av förvaltningsbyggnad i kyrkokvarteret Lindesberg omfattar ca 4 000 m² rumsarea och är avsedd för polisen, lokal skattemyndighet samt åklagar- och kronofogdemyndigheterna. Kostnaderna har beräknats till 17,5 milj. kr. Samtliga kostnader har angetts i prisläget den 1 april 1977.

Regeringen har vidare den 21 september 1978 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra nybyggnad av förvaltningsbyggnader i Ljungby, Enköping och Ludvika.

Ny förvaltningsbyggnad i kv. Norra Ljungkullen i Ljungby omfattar ca 3 800 m² rumsarea avsedd för polisen och åklagarmyndigheten. Kostnaderna för projektet har beräknats till 16,7 milj. kr. Nybyggnad av förvaltningsbyggnad (rättscentrum) i kv. Muraren i Enköping omfattar ca 5 000 m² rumsarea och lokalerna är avsedda för polisen, tingsrätten, åklagar- och kronofogdemyndigheterna samt lokal skattemyndighet. Kostnaderna har beräknats till 21 milj. kr. Ny förvaltningsbyggnad i kv. Tjädern i Ludvika omfattar ca 4 400 m² rumsarea och är avsedd för polisen, åklagar- och kronofogdemyndigheterna samt lokal skattemyndighet. Kostnaderna har beräknats till 18,6 milj. kr. Samtliga kostnader har angetts i prisläget den 1 april 1978.

Med hänvisning till vad jag har redovisat i det föregående bör följande nya kostnadsramar i 1 000-tal kr. föras upp i investeringsplanen.

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Beräknad medels- förbrukning		Bygg- start år-mån.	Färdig- ställande år-mån.
	1977-04-01	1978-04-01	1978/79	1979/80		
	Förvaltningsbyggnad i Norrtälje	20 500	22 750	12 000		
Förvaltningsbyggnad i Hagfors, om- och tillbyggnad	15 400	17 100	5 000	10 000	78-12	80-07
Förvaltningsbyggnad i Lindsberg	17 500	19 400	9 000	8 000	78-10	79-12
Förvaltningsbyggnad i Ljungby	—	16 700	1 500	11 000	79-02	80-05
Förvaltningsbyggnad i Enköping	—	21 000	5 000	13 000	78-12	80-09
Förvaltningsbyggnad i Ludvika	—	18 600	4 000	10 000	78-12	80-05

För att slutligt bestrida kostnaderna för ovanstående objekt förordar jag att 109,7 milj. kr. utöver tidigare anvisat belopp anvisas på tilläggsbudget I för innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om byggnadsarbeten för polisväsendet m. m. inom de kostnadsramar som jag har förordat i det föregående.
2. till *Polishus m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 109 700 000 kr.

[3] 2. **Byggnadsarbeten för domstolsväsendet.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 5,7 milj. kr. Behållningen under anslaget var vid ingången av budgetåret ca 2,9 milj. kr.

Från anslaget bestrids utgifter för investeringar i byggnader för domstolsväsendet.

Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndiganden (prop. 1976/77: 100 bil. 2, FiU 1976/77: 10, rskr 1976/77: 133 och prop. 1977/78: 100 bil. 2, FiU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 227) den 1 juni och den 31 augusti 1978 beslutat om vissa sysselsättningsskapande åtgärder under budgetåren 1977/78 och 1978/79. Besluten innebär bl. a. att anslaget Byggnadsarbeten för domstolsväsendet får belastas med sammanlagt 18,4 milj. kr. utöver vad som tidigare medgivits.

I beslut den 29 juni 1978 har regeringen uppdragit åt byggnadsstyrelsen att inom en kostnadsram av 8,6 milj. kr. i prisläget den 1 april 1978 utföra nybyggnad för Uppsala läns norra tingsrätt m. m. i Tierp. Nybyggnaden, som omfattar en totalarea av ca 3 000 m², kommer att innehålla lokaler även för lokala skattemyndigheten.

Regeringen har vidare i beslut den 14 september 1978 uppdragit åt

byggnadsstyrelsen att inom en kostnadsram av 9,8 milj. kr. i prisläget den 1 april 1978 utföra om- och tillbyggnad för Falu tingsrätt. Totalarean för projektet uppgår till ca 3 000 m².

Med hänsyn till vad jag har anfört bör följande kostnadsramar i 1 000-tal kr. föras upp i investeringsplanen.

Byggnads- objekt	Kostnads- ram 1978-04-01	Beräknad medels- förbrukning		Bygg- start år-mån.	Färdig- ställande år-mån.
		1978/79	1979/80		
Uppsala läns norra tingsrätt, nybyggnad	8 600	5 000	2 000	78-09	79-10
Falu tingsrätt, om- och till- byggnad	9 800	3 000	5 000	79-01	80-12

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om vissa byggnadsarbeten för domstolsväsendet inom de kostnadsramar som jag har förordat i det föregående,
2. till *Byggnadsarbeten för domstolsväsendet* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 18 400 000 kr.

[4] 3. **Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 10,7 milj. kr. Behållningen under anslaget var vid ingången av budgetåret ca 32,4 milj. kr.

Från anslaget bestrids utgifter för fastighetsförvärv och större byggnadsföretag inom kriminalvården.

Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndiganden (prop. 1976/77: 100 bil. 2, FiU 1976/77: 10, rskr 1976/77: 133 och prop. 1977/78: 150 bil. 2, FiU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 227) den 1 juni och den 31 augusti 1978 beslutat om vissa sysselsättningsskapande åtgärder under budgetåren 1977/78 och 1978/79. Besluten innebär bl. a. att anslaget får belastas med sammanlagt 17 190 000 kr. utöver vad som tidigare medgivits.

I beslut den 8 juni och den 7 september 1978 har regeringen uppdragit åt kriminalvårdsstyrelsen att utföra nybyggnader vid kriminalvårdsanstalterna Tillberga och Tygelsjö. Regeringen har vidare uppdragit åt styrelsen att utföra smärre ny- och ombyggnadsarbeten vid ett flertal kriminalvårdsanstalter till en sammanlagd kostnad av 8 190 000 kr. Som en följd härav bör den i investeringsplanen upptagna kostnadsramen Diverse objekt höjas med 8 190 000 kr. till 29 782 000 kr.

I gällande investeringsplan finns uppförd en kostnadsram för nybyggnad av lokalanstalt i Borås. För förvärv av mark för denna nybyggnad bör den i investeringsplanen uppförda kostnadsramen Fastighetsförvärv höjas med 4 750 000 kr. till 13 815 000 kr. Grovkonfektionsverkstaden vid kriminalvårdsanstalten Kalmar har förstörts genom brand. En ny verkstad bör byggas för en kostnad av 2,6 milj. kr. Jag räknar med att de utgifter som hänger samman med dessa åtgärder kan bestridas av tillgängliga medel under anslaget.

Med hänsyn till vad jag har anfört i det föregående bör följande kostnadsramar i 1 000-tal kr. föras upp i investeringsplanen.

Byggnads- objekt	Kostnads- ram 1977-04-01	Beräknad me- delsförbrukning		Bygg- start år-mån.	Färdig- ställande år-mån.
		1978/79	1979/80		
Fastighets- förvärv	13 815	4 750	4 641	—	—
Kalmar, verkstad	2 600	1 100	1 500	79-03	79-12
Tillberga, fritids- byggnad	2 300	1 000	1 300	78-10	79-07
Tillberga, förråd, skärmtak	2 500	1 000	1 500	78-10	79-05
Tygelsjö, köks-, matsals- och admi- nistrationsbyggnad	4 200	2 000	2 200	78-11	79-11
Diverse objekt	29 782	5 655	2 535	—	—

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om vissa byggnadsarbeten för kriminalvården inom de kostnadsramar som jag har förordat i det föregående,
2. till *Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 17 190 000 kr.

Bilaga 2

UTRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Föredragande: statsrådet Blix

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser utrikesdepartementets verksamhetsområde

---

DRIFTBUDGETEN**TREDJE HUVUDTITELN****A. Utrikesdepartementet m. m.**

A 8. Kommittéer m. m. På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik förts upp ett reservationsanslag av 300 000 kr.

Regeringen har med beslut 1978-06-29 fastställt direktiv för en utredning om utrikesrepresentationen (Dir 1978: 70). Med stöd av regeringens beslut har en särskild utredare tillkallats samt sekreterare, sakkunniga och experter förordnats. Utredningens uppgift är att göra en samlad översyn av utrikesrepresentationens resurser med syfte bl. a. att rationalisera dess allmänna organisation och verksamhet.

För att bestrida kostnaderna för utredningen erfordras tilläggsmedel om 500 000 kr. för innevarande budgetår.

Regeringen har med beslut 1978-05-11 fastställt direktiv (Dir 1978: 45) för en utredning om formerna för stiftelsens Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) framtida verksamhet. Med stöd av regeringens beslut har en särskild utredare tillkallats samt sakkunniga, expert och sekreterare förordnats. Utredningen har till uppgift att undersöka hur SIPRI:s karaktär av internationellt institut bäst kan vidmakthållas med hänsyn till de förändrade förhållanden för institutets verksamhet som uppstått till följd av utvecklingen på arbetsrättens område i Sverige.

För att bestrida kostnaderna för utredningen erfordras tilläggsmedel om 150 000 kr. för innevarande budgetår.

För att bestrida vissa kostnader för den i september innevarande år avslutade utredningen om det svenska kultur- och informationsutbytet med utlandet ("SIK-utredningen") beräknar jag ett behov av tilläggsmedel om 150 000 kr. för innevarande budgetår.

Med hänsyn till vad jag ovan har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kr.

Bilaga 3

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Föredragande: statsrådet De Geer

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser försvarsdepartementets verksamhetsområde**DRIFTBUDGETEN**

FJÄRDE HUVUDTITELN

H. Övrig verksamhet

[1] **H 9. FN-styrkors verksamhet utomlands.** Medel för en svensk militär styrka i FN-tjänst anvisades första gången på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1956/57 (prop. 1956: 198, SU 1956: 179, rskr 1956: 539). Därefter har årligen ytterligare medel anvisats för svenska FN-styrkors verksamhet.

Medel för de årliga utgifterna inom Sverige för att rekrytera, utbilda och organisera den svenska beredskapsstyrkan m. m. anvisas sedan budgetåret 1965/66 under förslagsanslaget Beredskapsstyrka för FN-tjänst. Medel för FN-styrkornas verksamhet utom Sverige och för viss personal vid Sveriges ständiga representation i FN samt – fr. o. m. den 1 juli 1967 – för observatörer i FN-tjänst anvisades budgetåren 1965/66–1971/72 under reservationsanslaget Kostnader för svenska FN-styrkor m. m. Fr. o. m. budgetåret 1972/73 har medel för FN-styrkornas verksamhet utom Sverige anvisats under anslaget FN-styrkors verksamhet utomlands.

Sammanlagt har för svenska FN-styrkors verksamhet hittills anvisats 1 009 265 000 kr. på tilläggsstat och tilläggsbudget. Därav har 71 milj. kr. anvisats för att täcka utgifterna för FN-styrkan på Cypern, FN-styrkan i Mellersta Östern och FN-observatörer under tiden januari–juni 1978 samt för vissa oförutsedda utgifter (prop. 1977/78: 125 bil. 3, FöU 1977/78: 23, rskr 1977/78: 286).

Del av ifrågakostnader avses bli ersatta av FN. Intill den 1 juli 1978 har från FN influtit 495 866 549 kr. Sveriges fordran hos FN enligt hittills framlagda krav uppgår till 9 726 080 kr. Ersättningar som flyter in från FN tillgodoförs statsbudgetens inkomsttitel Övriga diverse inkomster.

Genom beslut i april 1978 har tiden för den svenska FN-insatsen i

Mellersta Östern förlängts t. o. m. den 24 oktober 1978. Utgifterna beräknas till ca 6,4 milj. kr. för månad eller för tiden juli–december 1978 sammanlagt 38,5 milj. kr.

Genom beslut i juni 1978 har tiden för den svenska FN-insatsen på Cypern förlängts t. o. m. den 15 december 1978. Utgifterna beräknas till ca 4,2 milj. kr. för månad eller för tiden juli–december 1978 sammanlagt 25 milj. kr.

En allmän medelsreserv av 1,5 milj. kr. bör beräknas med hänsyn till eftersläpande sjukvårdskostnader för tidigare kontingenter samt vissa utgifter som kan bli nödvändiga vid en avveckling av kontingenterna.

Antalet observatörer i FN-tjänst uppgick den 1 juli 1978 till 41. Medelsbehovet för dessa kan beräknas till 500 000 kr. för månad eller för tiden juli–december 1978 sammanlagt 3 milj. kr.

Vid utgången av juni 1978 kvarstod en behållning av ca 8 milj. kr. under anslaget FN-styrkors verksamhet utomlands.

Behovet av ytterligare medel för FN-styrkors verksamhet i Mellersta Östern och på Cypern och för observatörer uppgår alltså till $(38,5+25+1,5+3-8)$ 60 milj. kr. Medlen bör liksom tidigare anvisas utanför utgiftsramen för det militära försvaret.

Under anslagsperioden kan oförutsedda beslut påverka FN-styrkors verksamhet utomlands. Detta kan öka eller minska de beräknade kostnaderna.

Med hänsyn till att många osäkra faktorer ligger i anslagsberäkningen kan det bli nödvändigt att även i fortsättningen förskottsvis täcka utgifter för detta ändamål från anslaget till oförutsedda utgifter. Dessa utgifter bör slutligt belasta anslaget FN-styrkors verksamhet utomlands. Frågan om deras täckning bör få tas upp senare.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *FN-styrkors verksamhet utomlands* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 000 kr.

[2] **H 10. Övervakningskontingenten i Korea.** Efter förslag i prop. 1953: 234 anvisade riksdagen (SU 1953: 196, rskr 1953: 431) på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1953/54 under fjärde huvudtiteln ett reservationsanslag av 5 milj. kr. till övervaknings- och repatrieringskontingenten i Korea.

Den svenska repatrieringskontingenten upplöstes efter slutfört uppdrag den 1 mars 1954. Övervakningskontingentens uppdrag står alltjämt kvar men personalen har minskats avsevärt och uppgår nu till sju personer mot omkring 90 år 1955.

För övervakningskontingentens fortsatta verksamhet har riksdagen under anslaget Svenska övervakningskontingenten i Korea, fr. o. m. budget-

året 1972/73 benämnt Övervakningskontingenten i Korea, anvisat sammanlagt 25 820 000 kr. (jfr prop. 1977/78: 25 bil. 3, FöU 1977/78: 6, rskr 1977/78: 82). Hittills har alltså anvisats 30 820 000 kr. för ifrågavarande ändamål. De medel som anvisades senast beräknades täcka utgifterna för kontingentens verksamhet t. o. m. juni 1978.

Det kan inte bedömas hur länge övervakningskontingenten i Korea behöver fortsätta sin verksamhet. Medel för verksamheten bör emellertid beräknas för tiden t. o. m. utgången av budgetåret 1978/79. Jag anser att kontingentens personalstyrka under budgetåret 1978/79 kan minskas med en person.

För den fortsatta verksamheten räknar jag med ett medelsbehov av 135 000 kr. för månad. Vid utgången av budgetåret 1977/78 fanns ett underskott på ca 167 000 kr. under anslaget. Anslagsbehovet för budgetåret 1978/79 uppgår därför till (1 620 000+167 000), avrundat 1,8 milj. kr. Medlen bör liksom tidigare anvisas utanför utgiftsramen för det militära försvaret.

Beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1978/79 måste betraktas som ungefärlig med hänsyn till svårigheterna att beräkna vissa utgiftsposter samt möjligheten av att kontingentens verksamhet avvecklas. Ett eventuellt behov av ytterligare medel får tillgodoses genom anlitande av anslaget till oförutsedda utgifter. Frågan om att täcka utgifter som förskottsvis belastar detta anslag bör få tas upp senare.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Övervakningskontingenten i Korea* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 1 800 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

IX. DIVERSE KAPITALFONDER

[3] **1. Statens datamaskinfond: Försvarets delfond: Anskaffning av datamaskiner.** Under denna rubrik har på statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisats ett investeringsanslag av 10 milj. kr. Under anslaget fanns den 1 juli 1978 en behållning av 3 019 000 kr. För budgetåret 1978/79 har beräknats en medelsförbrukning av 10 290 000 kr.

I prop. 1977/78: 100 (bil. 7 s. 76 och 326) anmälde min företrädare att ett ställningstagande till att anskaffa datamaskinutrustning för försvarets forskningsanstalt borde anstå till dess att det fanns underlag för anskaffningen.

Regeringen har i maj 1978 bemyndigat statskontoret att ingå avtal om köp av en datamaskin till försvarets forskningsanstalt inom en kostnadsram av 5,9 milj. kr. exkl. mervärdeskatt. Jag förordar att för detta ändamål

7 120 000 kr. (inkl. mervärdeskatt) anvisas på tilläggsbudget för innevarande budgetår. 5 825 000 kr. av beloppet bör inte belasta utgiftsramen för det militära försvaret.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Statens datamaskinfond; Försvarets delfond; Anskaffning av datamaskiner* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 7 120 000 kr.

Bilaga 4

SOCIALDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Föredragande: statsrådet Gabriel Romanus såvitt avser punkten 1; statsrådet Lindahl såvitt avser punkten 2

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser socialdepartementets verksamhetsområde

---

DRIFTBUDGETEN

FEMTE HUVUDTITELN

B. Allmän försäkring m. m.

[1] **Disposition av medel för delpensionsförsäkringen.** Lagen (1975: 380) om delpensionsförsäkring trädde i kraft den 1 juli 1976. Därigenom infördes en helt ny försäkringsform, som ger ersättning i form av delpension till arbetstagare som fyllt 60 år och som minskar sitt förvärvsarbete enligt vissa regler (prop. 1975: 97, Sfu 1975: 15, rskr 1975: 222).

Försäkringen finansieras genom en särskild socialförsäkringsavgift från arbetsgivarna. Avgiften utgör 0,25 % av löneunderlaget och tillförs en fond som förvaltas av riksförsäkringsverket. Enligt föreliggande prognoser kommer delpensionsfondens medel inte att helt täcka utbetalningarna av delpensioner fr. o. m. andra halvåret 1978. Riksförsäkringsverket har i betänkandet (Ds S 1977: 9) Översyn av delpensionsförsäkringen föreslagit bl. a. att avgiftsuttaget för tiden fr. o. m. år 1979 höjs till 0,45 % av löneunderlaget.

I avvaktan på ställningstagande till nämnda förslag har regeringen genom beslut den 29 juni 1978 medgivit att riksförsäkringsverket får disponera medel från inkomsttiteln A 1 1 a Skatt på inkomst och förmögenhet samt socialförsäkringsavgifter m. m. för tillfällig överföring till fonden för delpensionsförsäkring i den mån uppburna socialförsäkringsavgifter till delpensionsförsäkringen inte täcker löpande pensionsutbetalningar. Riksförsäkringsverket skall snarast möjligt efter utgången av varje kalenderkvartal till regeringen redovisa delpensionsfondens ackumulerade skuld till

statsverket. Till skulden hänförliga medelstransaktioner skall särredovisas under inkomsttiteln.

Riksförsäkringsverket har nyligen rapporterat, att delpensionsfondens skuld till statsverket uppgick till drygt 64 milj. kr. vid utgången av tredje kvartalet 1978.

Regeringens åtgärd i frågan bör anmälas för riksdagen.

Jag hemställer att regeringen

ger riksdagen till känna vad jag har anfört i det föregående.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

[2] 9. **Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala.** I statsbudgeten för innevarande budgetår är under denna anslagsrubrik uppfört ett investeringsanslag av 15,5 milj. kr.

Kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande

Kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande har i december 1977 fått i uppdrag att utföra projektering t. o. m. förslagshandlingar för en nybyggnad för det kliniskt patologiska centrallaboratoriet vid akademiska sjukhuset.

Nybyggnaden avses bli placerad på området för arméns kompaniofficersskola (AKS-området). Huset som avses byggas i fem våningsplan föreslås få förbindelse med nuvarande sjukhusområde genom en kulvert, som är ansluten till sjukhusets huvudkulvertsystem.

Verksamheten i nybyggnaden avses kunna påbörjas under tiden som de militära enheterna är kvar på området. De militära enheterna kommer sedan att i allt väsentligt ha flyttat ut vid utgången av år 1983.

Vissa övergångsanordningar måste vidtas bl. a. för att störningar i verksamheten inte skall uppstå för de militära enheterna eller för sjukhuset. Dessa anordningar samt anläggande av kulvert och erforderliga markarbeten för att friställa området bör påbörjas redan i början av år 1979. Uppförandet av nybyggnaden kan då starta under vinterhalvåret 1979/80. Detta anses vara angeläget även från arbetsmarknadssynpunkt.

Kostnaden för byggnadsföretaget bedöms inte komma att överstiga 34,6 milj. kr. enligt prisläget den 1 april 1978. Härav utgör ca 4,6 milj. kr. kostnaden för förberedande åtgärder. Statens andel av byggnadskostnaderna är enligt gällande avtal 70 %. Resterande andel betalas av Uppsala läns landstingskommun.

Byggnadskommittén föreslår att den får i uppdrag att genomföra erforderliga förberedande åtgärder. Någon särskild medelsanvisning utöver det

för budgetåret 1978/79 anvisade investeringsanslaget till sjukhusets utbyggnad erfordras inte.

Föredraganden

Såsom redovisats i prop. 1977/78: 100 (bil. 8 s. 232, SoU 1977/78: 25, rskr 1977/78: 188) har byggnadskommittén fått i uppdrag att utföra projektering t. o. m. förslagshandlingar av nybyggnad för det patologiska centrallaboratoriet vid akademiska sjukhuset i Uppsala. Byggnadskommittén föreslår nu att den får i uppdrag att redan i början av år 1979 påbörja förberedande åtgärder, som innefattar friställande av mark för nybyggnaden, anläggande av kulvert samt utförande av vissa övergångsanordningar.

Regeringen kan inte slutligt pröva byggnadsföretaget förrän projekteringen har avslutats. Riksdagens bemyndigande för regeringen att ge uppdrag om de förberedande åtgärderna bör emellertid inhämtas redan nu för att möjlighet skall finnas att sätta igång arbetena under våren 1979.

Ytterligare medel utöver vad som beräknats under investeringsanslaget erfordras inte.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att lämna byggnadsuppdrag om förberedande åtgärder, innefattande vissa övergångsanordningar, för uppförande av en nybyggnad för det patologiska centrallaboratoriet vid akademiska sjukhuset i Uppsala.

Bilaga 5

Utdrag
KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Föredragande: statsrådet Bondestam

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde

---

DRIFTBUDGETEN

SJÄTTE HUVUDTITELN

B. Vägväsendet

[1] **B 3. Byggande av statliga vägar.** Under rubriken Byggande av statliga vägar har på statsbudgeten för innevarande budgetår förts upp ett reservationsanslag av 900 milj. kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Med stöd av riksdagens bemyndiganden (prop. 1976/77: 100 bil. 2, FiU 1976/77: 10, rskr 1976/77: 133 samt prop. 1977/78: 100 bil. 2, FiU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 227) har regeringen vid två tillfällen beslutat att statens vägverk från reservationsanslaget Byggande av statliga vägar får – utöver vad i annat sammanhang har föreskrivits – bestrida utgifter med sammanlagt högst 238,5 milj. kr. Sålunda har regeringen den 1 juni 1978 beslutat att statens vägverk får bedriva sysselsättningsskapande vägbyggnadsverksamhet i Norrbottens län för ett belopp av högst 30,5 milj. kr.

Regeringen aviserade i anslutning till sina ekonomisk-politiska bedömningar i prop. 1977/78: 150 åtgärder för vägnätet i det inre stödområdet inom en kostnadsram av 85 milj. kr. Den 1 juni 1978 har regeringen föreskrivit att statens vägverk får bedriva vägbyggnadsverksamhet med särskild inriktning på att förbättra betingelserna för näringslivets transporter i inre stödområdet med i huvudsak följande fördelning.

Län	Statliga vägar kr.	Bidrag till byggande av enskilda vägar kr.
Värmlands	4 400 000	524 000
Kopparbergs	7 400 000	1 446 000
Gävleborgs	5 000 000	1 860 000
Västernorrlands	6 900 000	750 000
Jämtlands	8 500 000	525 000
Västerbottens	30 900 000	605 000
Norrbottnens	14 900 000	1 290 000
Summa kr.	78 000 000	7 000 000

Regeringen har vidare genom beslut den 31 augusti 1978 föreskrivit att statens vägverk får använda högst 130 milj. kr. för sysselsättningskapande vägbyggnadsverksamhet.

Arbetena skall bedrivas av statens vägverk med arbetskraft som rekryteras i samråd med arbetsförmedlingen. Tidpunkt för arbetenas igångsättande skall beslutas i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen.

Med stöd av vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Byggande av statliga vägar* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 238 500 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[2] **B 7. Bidrag till byggande av enskilda vägar.** Under denna rubrik har på statsbudgeten för innevarande budgetår förts upp ett reservationsanslag av 30 milj. kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Med stöd av riksdagens bemyndiganden (prop. 1976/77: 100 bil. 2, FiU 1976/77: 10, rskr 1976/77: 133 samt prop. 1977/78: 100 bil. 2, FiU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 227) har regeringen vid två tillfällen beslutat att från reservationsanslaget Bidrag till byggande av enskilda vägar får – utöver vad regeringen i annat sammanhang har föreskrivit – bidrag lämnas till sysselsättningsfrämjande vägbyggnadsverksamhet för ett belopp av sammanlagt högst 12 milj. kr. Sålunda har regeringen den 1 juni 1978 föreskrivit att bidrag med högst 7 milj. kr. får lämnas till vägbyggnadsverksamhet med särskild inriktning på att förbättra betingelserna för näringslivets transporter i inre stödområdet med den huvudsakliga fördelning jag tidigare redogjort för under anslaget Byggande av statliga vägar. Regeringen har vidare genom beslut den 31 augusti 1978 föreskrivit att bidrag får lämnas med högst 5 milj. kr. till sysselsättningskapande vägbyggnadsverksamhet.

Arbetena skall administreras av statens vägverk och bedrivas med arbetskraft som rekryteras i samråd med vederbörande arbetsförmedling.

Tidpunkt för arbetenas igångsättande skall beslutas i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till byggande av enskilda vägar* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

E. Institut m. m.

[3] E 3. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Utrustning m. m. Med stöd av riksdagens bemyndiganden (prop. 1976/77: 100 bil. 2, FiU 1976/77: 10, rskr 1976/77: 133 och prop. 1977/78: 100 bil. 2, FiU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 227) har regeringen den 1 juni 1978 och den 31 augusti 1978 beslutat att Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut från reservationsanslaget Utrustning m. m. får – utöver vad regeringen föreskrevit den 1 juni 1978 – bestrida utgifter om högst 1 250 000 kr. Medlen skall i sysselsättningsfrämjande syfte användas för att bygga vattenföringsstationer i bl. a. Västerbottens län. Arbetena skall bedrivas med arbetskraft som rekryteras i samråd med arbetsförmedlingen. Tidpunkt för arbetenas igångsättande skall beslutas i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Utrustning m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 1 250 000 kr.

[4] E 14. Transportstöd för Norrland m. m. Som ett led i de regionalpolitiska strävandena att utveckla näringslivet i Norrland jämte angränsande delar av det allmänna stödområdet infördes år 1971 för en treårig försöksperiod ett transportstöd i syfte att minska de kostnadsmässiga olägenheter som följer med stora avstånd inom stödområdet (prop. 1970: 84, SU 1970: 105, rskr 1970: 271). Riksdagen tog förnyad ställning till transportstödet år 1973 (prop. 1973: 95, TU 1973: 14, rskr 1973: 250). Därvid utvidgades stödet bl. a. genom ett stöd till transporter av vissa råvaror och halvfabrikat till ort inom stödområdet. Härefter beslutade riksdagen att fraktbidrag för vissa pappersprodukter skulle slopas fr. o. m. den 1 januari 1978 (prop. 1976/77: 150, TU 1976/77: 30, rskr 1976/77: 341). Transportstödet i dess nuvarande form gäller under en femårsperiod t. o. m. år 1978. F. n. pågår en utvärdering av nuvarande bidragssystem. Jag har för avsikt att förelägga riksdagen förslag i anledning av utvärderingen under våren 1979. Härigenom kan förslagen som berör transportstödet samordnas med de förslag

som då framläggs om övriga regionalpolitiska medel.

I avvaktan på riksdagens beslut föreslår jag att giltighetstiden för transportstödet i dess nuvarande utformning utsträcks till att omfatta tiden t. o. m. den 31 december 1979.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att godkänna förlängning av transportstöd för Norrland m. m.
som jag har förordat.

[5] **E 15. Transportstöd för Gotland.** Transportstödet för Gotland omfattar enligt beslut av 1974 års riksdag (prop. 1974: 140, TU 1974: 27, rskr 1974: 347) såväl person- som godsbefordran i färjetrafiken på Gotland. Enligt beslutet skall stödet gälla under en fyraårsperiod t. o. m. den 31 januari 1979. Jag har för avsikt att under våren 1979 för riksdagen redovisa en utvärdering av stödet och eventuellt förslag till anpassning av detta. Härigenom kan ställningstagande till transportstödet för Gotland samordnas med ställningstagande till transportstödet för Norrland och övriga regionalpolitiska medel.

Jag föreslår därför att försöksperioden för transportstödet för Gotland i dess nuvarande utformning förlängs till att omfatta tiden t. o. m. den 31 januari 1980.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att godkänna förlängning av transportstöd för Gotland som jag har
förordat.

[6]. **E 21. Investeringsbidrag till Rederi AB Gotland.** I syfte att skapa förutsättningar för en tillfredställande trafikförsörjning för Gotland antog riksdagen år 1970 en lag om linjesjöfart på Gotland (prop. 1970: 175, 3LU 1970: 89, rskr 1970: 463). Med stöd av denna lag erhöll Rederi AB Gotland den 29 januari 1971 tillstånd att tills vidare i förvärvssyfte bedriva sjöfart för gods- och personbefordran i regelbunden trafik mellan Gotland och svenska hamnar utanför Gotland. Enligt lagen fastställer regeringen taxor och turplaner i linjesjöfarten på Gotland.

För att skapa gynnsammare betingelser för den näringsgeografiska utvecklingen på Gotland infördes den 1 februari 1972 ett fraktstöd avseende de från Gotland utgående godstransporterna i Rederi AB Gotlands färjetrafik med fastlandet (prop. 1971: 154, TU 1971: 28, rskr 1971: 350). Samtidigt vidtogs en reducering av bolagets personbilstaxa. Sedan dess har stödet förstärkts och utvidgats (prop. 1973: 95, TU 1973: 14, rskr 1973: 250, prop. 1974: 140, TU 1974: 27, rskr 1974: 347). Nuvarande transportstöd omfattar såväl person- som godsbefordran i färjetrafiken på Gotland.

Gällande stöd innebär en 75-procentig reduktion i förhållande till bolagets grundtaxa såvitt avser godstransporterna mellan Gotland och fastlan-

det. I fråga om persontransporterna har stödet utformats så att priset för en enkel resa med färja inte bör vara högre än priset för en enkel andraklassbiljett på tåg för motsvarande sträcka. På Gotland bosatt person erhåller 50 % rabatt på de reducerade person- och personbilstaxorna. För innevarande budgetår beräknas stödet uppgå till 28 milj. kr.

Med ändring i sitt beslut den 29 januari 1971 föreskrev regeringen den 22 september 1977 att det Rederi AB Gotland meddelade tillståndet att bedriva regelbunden trafik mellan Gotland och svenska hamnar utanför Gotland skall gälla till och med den 31 december 1981. För den tid tillstånd till linjesjöfart är meddelat Rederi AB Gotland har i beslutet den 22 september 1977 angivits särskilda villkor för trafikens bedrivande. Syftet med dessa villkor är att underlätta tillämpningen av gällande principer för taxesättningen och transportstödet vad gäller Rederi AB Gotlands koncessionstrafik.

Under den tid dessa villkor gäller har staten rätt att utse en av ledamöterna i bolagets styrelse och en suppleant för denne samt en av bolagets revisorer och en suppleant för denne.

För att rederiet skall kunna täcka sitt behov av rörelsekapital för koncessionstrafiken bemyndigade riksdagen vid 1977/78 års riksmöte fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garantier för lån till Rederi AB Gotland intill ett belopp av 35 milj. kr. (prop. 1977/78: 25. TU 1977/78: 7, rskr 1977/78:71). För lånegarantin ställdes särskilda villkor bl. a. i fråga om säkerhet.

Trafikutvecklingen mellan Gotland och fastlandet har varit mycket snabb och ständigt överstigit förväntad utveckling. Antalet passagerare på Gotlandsbolagets färjor har ökat från 330 000 år 1968 till 692 000 år 1977. För innevarande år beräknas antalet resande uppgå till 770 000. Antalet överskeppade fordon, som år 1968 uppgick till ca 110 000, beräknas vara dubbelt så stort under år 1978.

Trafikutvecklingen har mötts med ökad fartygskapacitet och ett utökat antal reguljära turer. Härutöver har ett stort antal extra turer satts in vid trafiktoppar. För att möta utvecklingen på godstransportsidan har en lastfärja beställts. F. n. har Gotlandsbolaget fem färjor insatta i koncessionsstrafiken. De två största färjorna tar ca 1 700 passagerare och 300 bilar vardera.

För att kunna uppfylla kraven på en tillfredsställande trafikförsörjning i fortsättningen bör beställningen av två nya färjor tidigareläggas. De planerade färjorna får en kapacitet som väsentligt överstiger de nuvarande två största färjornas i koncessionsflottan. Tillsammans med den redan beställda lastfärjan kan genom det nya tillskottet i kapaciteten skapas ett sådant utbud av transporttjänster att efterfrågan på ett godtagbart sätt kan tillgodoses under överblickbar framtid.

Om beställningarna sker vid svenskt varv skulle de dessutom verksamt bidra till sysselsättningen där. Jag anser att det är angeläget dessa färjor tidigareläggas och att förutsättningar skapas härför.

Genom en sådan åsamkas Gotlandsbolaget vissa merkostnader. För dessa kostnader bör enligt min mening bolaget kompenseras. Merkostnaderna för beställningen beräknar jag till 56 milj. kr. Jag avser att senare återkomma i medelsfrågan.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna de riktlinjer för ekonomiskt stöd till Rederi AB Gotland som jag i det föregående har förordat.

F. Diverse

[7] F 1. Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m. Under denna rubrik har på statsbudgeten för innevarande budgetår förts upp ett anslag av 715 milj. kr.

I riksdagsbeslutet (TU 1977/78: 19, rskr 1977/78: 186) erinrades om ett regeringsbeslut den 26 januari 1978 med vissa föreskrifter rörande SJ:s persontågstidtabeller från den 28 maj 1978. Enligt detta skulle SJ iaktta återhållsamhet när det gällde att minska antalet personförande tåg eller att i övrigt företa ändringar i tidtabellerna för sådana tåg så att inte regionalpolitiska strävanden motverkades och så att inte trafikförsörjningen påtagligt försämrades för skolelever och andra trafikanter. Hinder skulle emellertid inte föreligga mot sådana ändringar som var oundgängligen nödvändiga för en anpassning direkt eller indirekt till en systematisering av tidtabellerna på huvudlinjerna eller som motiverades av ett mycket stort trafikbortfall under senare år. Samråd skulle ske med berörda länsstyrelser och kommuner.

Så snart tidtabellen för tidtabellsåret från den 28 maj 1978 fastställdes skulle enligt beslutet SJ för regeringen redovisa dels vilka tåg som kommit att dras in, dels vilka planerade indragningar och förändringar som i anledning av detta beslut inte kommit att genomföras och dels vilka konsekvenser det senare medfört med avseende på SJ:s driftekonomi. Förändringar av såväl kostnader som intäkter skulle belysas. Affärsbanenätet och det ersättningsberättigade bannätet skulle redovisas var för sig. Regeringen skulle vidare förelägga riksdagen förslag om den driftersättning till SJ som kunde föranledas av beslutet i fråga.

SJ:s planer på indragning av tåg får ses mot bakgrund av statsmakternas beslut om driftersättning till SJ under budgetåren 1976/77 och 1977/78. SJ redovisade i skrivelser den 31 mars och den 5 juli 1978 vilka åtgärder i form av återinlagda tåg som vidtagits avseende tidtabellsåret 1978–1979 till följd av regeringsbeslutet samt de driftekonomiska konsekvenserna härav. På det ersättningsberättigade bannätet uppgår merkostnaderna till 9,6 milj. kr. och merintäkterna till 1 milj. kr. Motsvarande siffror för affärsbanenätet är

10,3 resp. 1,3 milj. kr. Härtill kommer kostnader för omarbetning av tidtabeller och planer m. m. om 125 000 kr. Sammanlagt begär SJ ersättning med $(9,6 - 1,0 + 10,3 - 1,3 + 0,1)$ 17,7 milj. kr.

Föredraganden

Regeringsbeslutet den 26 januari 1978 ledde till en omarbetning av tåg-tidtabellen, innebärande bl. a. oförändrad persontågstrafik i vissa regionalpolitiskt känsliga områden. På det trafiksvaga nätet avstod SJ sålunda från att dra in ett stort antal tåg – bl. a. flera skoltåg – på ett 20-tal linjer. På affärsbanenätet berördes bl. a. bandelarna Göteborg–Alingsås, Hässleholm–Lund och Långsele–Bräcke av beslutet. Trots vissa problem i arbetet med tidtabellsplaneringen kunde SJ genomföra de förbättringar och systematiseringar i tidtabellerna som ursprungligen planerats, i första hand vid huvudlinjerna.

Under hänvisning till regeringsbeslutet och riksdagens uttalande vid behandling av anslaget förordar jag att SJ erhåller ersättning för den resultatförsämring som beslutet medför. Ersättning bör utgå med av SJ begärt belopp, nämligen 17,7 milj. kr. Av ersättningen avser 8,6 milj. kr. icke lönsamma järnvägslinjer och 9,1 milj. kr. olönsamma tåg på affärsbanenätet.

Med hänsyn till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett anslag av 17 700 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

I. STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

C. Statens järnvägar

[8] **1. Järnvägar m. m.** I en skrivelse den 5 juni 1978 har statens järnvägar (SJ) hemställt om en ökning av investeringsramen för 1978/79 med 1 milj. kr. och en motsvarande ökning av avskrivningsanslaget detta budgetår. Investeringsutrymmet för försvarsberedskapsanläggningar måste enligt SJ ökas för att finansiera ökade kostnader för att förlägga en omformarstation i berg. Totalkostnaden, som i fjol uppskattades till 7,8 milj. kr., beräknas nu till 12,2 milj. kr. räknat i prisnivå 1978/79. Härav utgör 6 milj. kr. merkostnader för förläggning i berggrum. Dessa kostnader – i fjol uppskattade till 4,5 milj. kr. – skall bestridas med medel för försvarsberedskap. Medelsbehovet härför fördelar sig med 2 milj. kr. på vardera av budgetåren 1978/79–1980/81. Endast 1 milj. kr. härav beräknas rymmas inom SJ:s ram för investeringar i försvarsberedskap budgetåret 1978/79.

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar har avgivit yttrande över SJ:s framställan. Överstyrelsen tillstyrker SJ:s framställning.

Jag föreslår efter samråd med handelsministern att SJ:s investeringsram för budgetåret 1978/79 höjs med 1 milj. kr. Regeringen kommer senare att föreslå riksdagen att avskrivningsanslag om 1 milj. kr. beviljas SJ.

Fördyringen skall finansieras genom en tidigareläggning och omfördelning av den planeringsram för det ekonomiska försvaret som kommer att gälla för budgetåret 1979/80.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Järnvägar m. m.* på tillägsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kr.

IX. DIVERSE KAPITALFONDER

[9] **2. Statens vägverks förrådsfond: Vägmaskiner m. m.** Under denna rubrik har på statsbudgeten för innevarande år anvisats ett investeringsanslag av 108,4 milj. kr.

Med stöd av riksdagens bemyndiganden (prop. 1976/77: 100 bil. 2, FiU 1976/77: 10, rskr 1976/77: 133 samt prop. 1977/78: 100 bil. 2, FiU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 227) har regeringen dels den 1 juni och dels den 31 augusti 1978 beslutat att statens vägverk från investeringsanslaget Statens vägverks förrådsfond: Vägmaskiner m. m. får – utöver vad regeringen i annat sammanhang har föreskrivit – i sysselsättningsfrämjande syfte bedriva om- och nybyggnad av vägstationer för ett sammanlagt belopp av högst 37 milj. kr. under budgetåren 1978/79 och 1979/80 enligt följande fördelning.

Län	Ort	Kostnad kr.
Göteborgs och Bohus	Ljungskile	3 800 000
	Färjevaktstugor m. m.	850 000
Älvsborgs	Trollhättan	4 300 000
	Bengtsfors	4 200 000
	Bollebygd	4 400 000
Kopparbergs	Krylbo	1 900 000
Gävleborgs	Gnarp	1 900 000
	Forsa	1 900 000
Västernorrlands	Sollefteå	3 150 000
Jämtlands	Lit	4 800 000
Västerbottens	Tärnaby	2 000 000
	Malå	1 900 000
Norrbottnens	Övertorneå	1 900 000
Summa kr.		37 000 000

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Statens vägverks förrådsfond: Vägmaskiner m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 37 000 000 kr.

[10] **Garanti till förenade fabriksverken och SMT Pullmax AB.** Bestämmelserna om hur fordon skall vara beskaffade och utrustade är väsentliga från en rad synpunkter främst med hänsyn till trafiksäkerhets- och miljökraven. Kontrollen av att dessa krav uppfylls sker vid besiktningar av olika slag, såsom t. ex. typ- och registreringsbesiktningar. I syfte att överväga och föreslå förbättringar i typbesiktningssystemet har regeringen tillsatt typbesiktning utredningen (K 1977: 02). Dess uppgift när det gäller att följa upp avgasbestämmelsernas genomslag i praktiken omfattar överväganden om förbättringar av nuvarande avgaskontrollsystem. I anledning härav har utredningen hemställt att regeringen stöder vidareutvecklingen av en enkel men ändå tillräckligt noggrann kontrollmetod för bestämmande av emissionsinnehållet i avgaser från förbränningsmotorer.

Regeringen har funnit det angeläget att undersöka förutsättningarna för att utveckla och tillverka ett instrument i anslutning härtill. För att säkerställa utvecklingsresultat och erforderlig utprovning av metoden har regeringen i augusti 1978 träffat avtal med förenade fabriksverken och SMT Pullmax AB. Enligt avtalet kommer regeringen att slutligt godkänna detta under förutsättning att riksdagen fattar de beslut som behövs härför.

Arbetet delas enligt avtalet upp i olika faser, av vilka den första är en utprovningssfas med sikte på att verifiera att systemet uppfyller önskemålen om ett för svenska förhållanden lämpligt instrument för kontroll av avgasemissioner. Därefter följer en utredningsfas, en förberedelsefas och en leveransfas. Under förberedelsefasen väntas man kunna ta definitiv ställning till metoden.

Staten har enligt avtalet rätt att när som helst under arbetets gång säga upp avtalet. Om statsmakterna inte före den 30 juni 1982 slutligt har godkänt metoden har även företagen rätt att säga upp avtalet.

Vid uppsägning skall staten ersätta företagen för deras bokförda, skäliga kostnader för arbetet jämte 15 % handelsvinst. Statens åtagande är härvid begränsat till ett belopp av högst 1,5 milj. kr. Beloppet avser utprovningssfasen och exkluderar dels indexuppräkningskostnader och dels avvecklingskostnader för projektet intill 150 000 kr. Totalt inkl. indexuppräkningskostnader torde detta belopp kunna komma att uppgå till högst 2 milj. kr.

Innan arbetet med en ny fas påbörjas skall avtalsparterna ha träffat överenskommelse om kostnadernas storlek och fördelning mellan sig. Om företagen inte kan acceptera de villkor för en ny fas som staten medger, har företagen rätt att utträda ur projektet, varvid ovan nämnda ersättningsregler gäller. Vid sådant utträde eller om staten säger upp avtalet åtar sig företagen att ombesörja att licensrättigheter, dokumentation rörande genomförda delar av programmet, know-how etc. överförs till staten eller ny partner till staten.

För att regeringen slutligt skall kunna godkänna det träffade avtalet förordar jag att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att ikläda staten garantier avseende eventuell ersättning till de aktuella företagen.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att ikläda staten garantier för täckning av kostnader intill ett belopp av högst 2 000 000 kr. för utprovning av en avgaskkontrollmetod hos förenade fabriksverken och SMT Pullmax AB.

Bilaga 6

BUDGETDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Föredragande: statsrådet Mundebo såvitt avser punkterna 2 och 4;
stadsrådet Wahlberg såvitt avser punkterna 1 och 3

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser budgetdepartementets verksamhetsområde

---

DRIFTBUDGETEN

ÅTTONDE HUVUDTITELN

B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.

[1] **B 4. Viss rationaliserings- och utvecklingsverksamhet.** Genom beslut den 30 mars 1978 har regeringen godkänt ett den 2 mars 1978 träffat medbestämmandeavtal för det statliga arbetstagarområdet (MBA-S) med därtill hörande protokoll. I 19 § i avtalet har parterna reglerat frågan om arbetstagarorganisationens rätt att i samband med rationaliseringsåtgärder på arbetsgivarens bekostnad anlita s. k. extern arbetstagarkonsult. Genom avtalet har regeringen förbundit sig att för budgetåret 1978/79 ställa 4 milj. kr. till förfogande för detta ändamål. Vidare har regeringen överlämnat till riksdagens löne delegation för godkännande ett den 5 oktober 1978 träffat medbestämmandeavtal för det icke-statliga lärarområdet (MBA-L). Genom detta avtal förbinder sig regeringen att för budgetåret 1978/79 ställa 200 000 kr. till förfogande för arbetstagarorganisationerna för anlåtande av externa arbetstagarkonsulter inom detta avtalsområde. Något särskilt anslag för dessa ändamål finns emellertid inte uppfört i statsbudgeten.

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns under åttonde huvudtiteln uppfört ett förslagsanslag till viss rationaliserings- och utvecklingsverksamhet. Från detta anslag bestrids utgifter för rationaliseringsprojekt, administrativt utvecklingsarbete eller försöksverksamhet som bedrivs i rationaliseringssyfte. Anslaget tas i anspråk efter beslut av regeringen i varje särskilt fall. Anslaget står i första hand till förfogande för myndigheter som inte själva disponerar erforderliga resurser för rationaliseringsprojekt. För budgetåret 1978/79 har riksdagen för detta ändamål anvisat 4 milj. kr.

Efter samråd med chefen för budgetdepartementet förordar jag att även kostnaderna för externa arbetstagarkonsulter enligt medbestämmandeavtalen får betalas från förslagsanslaget Viss rationaliserings- och utvecklingsverksamhet. Detta anslag kommer av denna anledning att merbelastas.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna vad jag har förordat i det föregående angående bestridande av utgifterna för s. k. externa arbetstagarkonsulter.

[2] **B 8. Inredning av byggnader för statlig förvaltning.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 32 milj. kr. Vid budgetårets ingång fanns en behållning av ca 12 milj. kr. under anslaget. Från anslaget bestrids utgifter bl. a. för inredning och till lokalerna knuten utrustning som behöver anskaffas i samband med omlokalisering av statlig verksamhet. För planering m. m. av denna inredning och utrustning svarar huvudsakligen resp. byggnadsstyrelsen och utrustningsnämnden för universitet och högskolor.

Jag kommer senare vid min anmälan av investeringsanslaget Byggnadsarbeten för statlig förvaltning att redovisa förslag till kostnadsram för ombyggnad av vissa lokaler inom kv. Garnisonen i Stockholm som har lämnats av försvarets forskningsanstalt (FOA) genom omlokaliseringen till Linköping. Under innevarande budgetår kommer enheter inom socialstyrelsen och statistiska centralbyrån att flytta från inhyrda lokaler till en del av de lokaler som har friställts. För komplettering av inredning till dessa lokaler – omfattande ca 100 arbetsplatser – beräknar byggnadsstyrelsen 496 000 kr. För komplettering av inredning till ytterligare ca 80 arbetsplatser som beräknas bli disponibla budgetåret 1979/80 beräknar styrelsen 508 000 kr. Vidare beräknar byggnadsstyrelsen sammanlagt 1 015 000 kr. för främst utbyggnad av riks- och snabbtelefonanläggningarna i kv. Garnisonen för de sammanlagt ca 180 kontorsarbetsplatser som har friställts. Byggnadsstyrelsen föreslår att den i gällande inredningsplan uppförda kostnadsramen Inredning och utrustning av kasern i kv. Garnisonen räknas upp med 1 845 000 kr. till 8 095 000 kr. Styrelsen räknar därvid med att ta i anspråk 175 000 kr. av ej disponerade medel inom gällande kostnadsram.

För planering av utrustning i samband med omlokaliseringen av försvarsmyndigheter till nybyggnader inom Klaraområdet i Karlstad svarar försvarets materielverk. I gällande utrustningsplan finns uppförd en definitiv kostnadsram av 2 690 000 kr. för övrig utrustning i samband med denna omlokalisering. Materielverket har redovisat förslag till anskaffning av viss teleteknisk utrustning – bl. a. snabbtelefonutrustning – i samband med den andra omlokaliseringsetappen. Materielverket har beräknat kostnaderna för utrustningen till 875 000 kr.

Föredraganden

Mot bakgrund av de förslag byggnadsstyrelsen har redovisat finner jag det motiverat att nu beräkna medel för komplettering av inredning till de lokaler i kv. Garnisonen som kan omdisponeras under innevarande budgetår. Vidare beräknar jag medel för de föreslagna utbyggnaderna av telefonväxlarna samt viss övrig utrustning som behövs innevarande budgetår. Med hänsyn till tidplanen för anskaffning av denna inredning och utrustning har regeringen med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1976/77: 100 bil. 11, FiU 1976/77: 13, rskr 1976/77: 169) beslutat om beställning av inredning och utrustning inom en kostnadsram av 900 000 kr.

Med hänvisning till vad jag anfört förordar jag att följande ändrade kostnadsram i 1 000-tal kr. nu förs upp i inredningsplanen för innevarande budgetår.

Inredningsobjekt	Förordad ändring av tidigare ram	Kostnadsram definitiv	Medelsför- brukning t. o. m. 1978-06-30
<i>Stockholm</i>			
Inredning och utrustning av kasern i kv. Garnisonen	+ 1 125	7 375	5 671

Efter samråd med chefen för försvarsdepartementet har jag funnit att de av försvarets materielverk redovisade kostnaderna för snabbtelefonutrustning bör bestridas från detta anslag. Med hänsyn till föreliggande tidplan för anskaffning av utrustningen förordar jag att följande ändrade kostnadsram i 1 000-tal kr. nu förs upp i utrustningsplanen för innevarande budgetår.

Utrustningsobjekt	Förordad ändring av tidigare ram	Kostnadsram definitiv	Medelsför- brukning t. o. m. 1978-06-30
<i>Karlstad</i>			
Nybyggnader i Klaraområdet: Övrig utrustning	+ 875	3 565	1 900

Jag förordar att de utgifter som hänger samman med de nu redovisade inrednings- och utrustningsobjekten får bestridas av tillgängliga medel under detta reservationsanslag.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om anskaffning av viss inredning och utrustning för byggnader för statlig förvaltning inom de kostnadsramar som jag har förordat i det föregående.
2. godkänna vad jag har förordat i det föregående angående bestridande av utgifterna för viss inredning och utrustning av byggnader för statlig förvaltning.

[3] **B 20. Statens arbetsgivarverk.** I skrivelse den 30 maj 1978 har riksdagen anmält sitt beslut om organisation av statsförvaltningens centrala arbetsgivarfunktion (prop. 1977/78:157, AU 1977/78:39, rskr 1977/78:358). På grundval härav har regeringen den 29 juni 1978 förordnat att en central myndighet för den statliga arbetsgivarpolitiken skall finnas inrättad fr. o. m. den 1 januari 1979. Samtidigt skall statens avtalsverk upphöra.

I förenämnda proposition anmälde jag att jag ämnade återkomma till frågan om hur stora permanenta resurser det nya verket bör ha.

Med stöd av regeringens bemyndigande den 29 juni 1978 tillkallade jag den 5 juli 1978 en organisationskommitté med uppgift att förbereda de närmare besluten inför arbetsgivarverkets inrättande. Organisationskommittén har i skrivelse den 15 september 1978 angivit verkets huvudfunktioner samt beräknat medel för statens arbetsgivarverk för första halvåret 1979. Följande huvudfunktioner, vilka också bör vara organisationsgrundande, anges för arbetsgivarverket.

- Förhandlingsfunktion avseende löner och övriga materiella förmåner
- Förhandlingsfunktion avseende medbestämmande, arbetsmiljö- och trygghetsfrågor m. m.
- Kontaktmanafunktion gentemot myndigheternas lokala avtalsverksamhet

Vidare bör inom arbetsgivarverket finnas arbetsenheter för:

- Utredning och statistik
- Rättsfrågor
- Skälighetsfrågor
- Information och utbildning
- Intern administration

Arbetsgivarverkets arbetsuppgifter kommer enligt organisationskommittén att väsentligt skilja sig från avtalsverkets såväl när det gäller inriktningen och omfattningen av arbetsuppgifterna som arbetsuppgifternas antal. Arbetsrättsreformen och de senaste avtalsuppgörelserna har medfört att det avtalsbara området har utvidgats och att lönefrågor och medbestämmandefrågor i mycket stor utsträckning kommit att hanteras av myndigheterna själva. Kraven på aktiva myndighetskontakter anses därför väsentligt komma att öka.

Organisationskommittén anför vidare att den i jämförelse med avtalsverket starkt ökade omfattningen av arbetsgivarverkets verksamhet motiverar inrättandet av en tjänst som överdirektör med uppgift att avlasta verksamheten vissa arbetsuppgifter.

Arbetsgivarverkets resursbehov för tiden den 1 januari–den 30 juni 1979 enligt organisationskommitténs beräkningar framgår av följande sammanställning.

Lönekostnader	8 743 000 ¹
Sjukvård	17 000
Reseersättningar	72 000
Lokalkostnader	1 603 000
Expenser	658 000
	11 093 000

¹ 1979 års lönenivå

Förutom tjänsten som överdirektör innebär detta i stort sett ett oförändrat resursbehov jämfört med de resurser som har beräknats för statens avtalsverk under andra halvåret 1978. Kommittén påpekar dock att dessa resurser endast räcker till att på en miniminivå bemanna de nya funktioner som verket får fr. o. m. den 1 januari 1979. Enligt organisationskommittén får erfarenheterna sedan verket har trätt i funktion visa i vad mån de nya och förändrade arbetsuppgifterna kräver ytterligare personalresurser.

Jag biträder organisationskommitténs förslag i allt väsentligt. I statsbudgeten bör för den nya myndighetens verksamhet föras upp ett särskilt förslagsanslag. Det nuvarande anslaget Statens avtalsverk kommer inte att belastas med några kostnader för verksamhet efter den 1 januari 1979.

Jag hemställer att regeringen förslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att vid statens arbetsgivarverk inrätta en tjänst som överdirektör med beteckningen Cp,
2. till *Statens arbetsgivarverk* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 11 093 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETFOND

[4] **11. Byggnadsarbeten för statlig förvaltning.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 400 milj. kr. Vid budgetårets ingång fanns en behållning av 94,7 milj. kr. under anslaget. Från anslaget bestrids utgifter för investeringar i byggnader för statlig förvaltning eller annan statlig verksamhet i den mån medel inte har anvisats under annat investeringsanslag. För byggnadsobjekt som beräknas kosta mer än 2 milj. kr. förs separata kostnadsramar upp i den investeringsplan, som finns upptagen under anslaget.

I min redovisning i det följande kommer jag först att ta upp vissa frågor som rör Södra Klara-projektet m. m. i Stockholm. Jag kommer därefter att lämna en redogörelse för vissa investeringar i lokaler för de vid riksmötet 1975/76 beslutade regionala datoranläggningarna för folkbokföring och beskattning som med hänsyn till tidplanen för arbetena nu bör redovisas

för riksdagen med förslag till nya eller ändrade kostnadsramar. Slutligen vill jag redovisa kostnadsramar och medelsbehov för vissa byggnadsarbeten som regeringen tidigare beslutat om i sysselsättningskapande syfte.

Södra Klara-projektet

För om- och nybyggnader i Södra Klara för regeringskansliet och riksgäldskontoret har i investeringsplanen under förevarande anslag för budgetåret 1978/79 förts upp skilda kostnadsramar för olika delprojekt. En redogörelse för flertalet av dessa delprojekt lämnades senast i prop. 1977/78: 100 (bil. 11 s. 129–135). Därvid angavs inte någon närmare tidplan för ombyggnaden i kv. Rosenbad och om- och nybyggnaden i kv. Tigern i avvaktan bl. a. på riksdagens fortsatta behandling av frågan om den planeerade återflyttningen till Helgeandsholmen.

Sedan riksdagen i mars 1978 beslutat om återflyttning till Helgeandsholmen har regeringen i beslut den 13 april 1978 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra ombyggnaden i kv. Rosenbad. Byggnadsarbetena har nyligen påbörjats och beräknas vara avslutade våren 1981. Flyttningen av statsrådsberedningen och justitiedepartementet från kanslihuset i kv. Mars och Vulcanus till kv. Rosenbad beräknas ske under sommaren 1981. Vid samma tidpunkt beräknas arbetsmarknadsdepartementet flytta från kanslihuset till nybyggda lokaler i kv. Björnen. Byggnadsstyrelsen har redovisat att ombyggnaden av kanslihuset till ledamotsbyggnad för riksdagen planeras bli påbörjad omedelbart efter nämnda flyttningar sommaren 1981.

I beslut den 29 december 1977 och den 15 juni 1978 har regeringen uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra rivnings-, schaktnings- och grundförstärkningsarbeten i kv. Tigern. Tidpunkten för utförande av de egentliga om- och nybyggnadsarbetena i kv. Tigern är dock inte direkt beroende av de omflyttningar av departementen som föranleds av riksdagens återflyttning. Tidpunkten för utförande av dessa arbeten bör bestämmas med utgångspunkt bl. a. i det beräknade behovet av lokaltillskott för såväl departementen och dess kommittéer som för annan statlig verksamhet som kan komma att behöva ta i anspråk de lokaler som evakueras vid inflyttningen i kv. Tigern. Vidare måste en rad tekniska, ekonomiska och praktiska frågor beaktas som rör förhållandet mellan byggnadsproduktionen i kv. Tigern och i angränsande kvarter. Efter en förnyad genomgång av dessa frågor har byggnadsstyrelsen redovisat en tidplan enligt vilken om- och nybyggnadsarbetena i kv. Tigern föreslås bli utförda under perioden augusti 1979 till juli 1982.

Jag vill i detta sammanhang erinra om regeringens beslut den 20 april 1978 om ändring i vissa delar av den plan för departementens placering i Södra Klara-kvarteren som tidigare har legat till grund för planeringen. Enligt nämnda beslut avses lokalerna i kv. Tigern bli disponerade för handelsdepartementet och industridepartementet. De lokaler i kv. Björnen som tidigare har planerats för industridepartementet avses bli disponerade

för främst jordbruksdepartementet. Genom dessa ändringar kan socialdepartementet stanna kvar i kv. Loen 3 och riksgäldskontoret erhålla vissa expansionslokaler i de nuvarande departementslokalerna i kv. Loen.

Den beräkning av medelsbehovet för byggnadsarbeten i Södra Klara som redovisades i prop. 1977/78: 100 (bil. 11 s. 138) var i vissa delar preliminär. En förnyad beräkning på grundval av aktuella förutsättningar visar dock att de utgifter som nu kan beräknas för innevarande budgetår inte överstiger tidigare beräknade medel. Jag har därvid beaktat även vissa tillkommande kostnader för byggnadsarbeten i kvarteren Röda Bodarna och Loen 3.

Stockholm. Ombyggnad i kv. Röda Bodarna. Som redovisades i prop. 1977/78: 25 (bil. 6 s. 30–31) kommer handelsdepartementet under tiden för byggnadsarbetena i kvarteren Rosenbad och Tigern att temporärt lokaliseras till det närbelägna kv. Röda Bodarna. För upprustning och viss ombyggnad av kontorsvåningarna i detta kvarter finns i investeringsplanen uppförd en kostnadsram av 3,3 milj. kr. i prisläget den 1 april 1977.

Byggnadsstyrelsen har redovisat förslag till utvidgad ombyggnad i kv. Röda Bodarna. Förslaget omfattar dels ombyggnad av friställda butikslokaler m. m. för kontorsverksamhet, dels vissa tillkommande arbeten i de lokaler som omfattas av den tidigare planerade ombyggnaden. Lokalerna skall efter ombyggnaden användas för handelsdepartementets nuvarande behov, eventuell expansion samt för kommittéändamål. Styrelsen beräknar kostnaderna för ombyggnaden av butikslokaler m. m. till 1,3 milj. kr. i prisläget den 1 april 1978 och kostnaderna för de tillkommande arbetena till 100 000 kr. i samma prisläge.

Med hänsyn till tidplanen för arbetena har regeringen i beslut den 29 juni 1978 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra redovisad ombyggnad av butikslokaler m. m. samt med ändring av tidigare beslut om upprustning och ombyggnad av kontorsvåningarna medgivit att ifrågavarande arbeten får utföras inom en kostnadsram av 3 760 000 kr. i prisläget den 1 april 1978. De sammanlagda kostnaderna för beslutade byggnadsarbeten i kv. Röda Bodarna uppgår därmed till 5 060 000 kr. i prisläget den 1 april 1978.

Stockholm. Ombyggnad i kv. Loen 3. Som jag anmälde i prop. 1977/78: 100 (bil. 11 s. 135) behöver vissa ombyggnadsarbeten utföras i fastigheten Loen 3 som en konsekvens av planerade arbeten i angränsande kvarter. I beslut den 13 april 1978 uppdrog regeringen åt byggnadsstyrelsen att projektera en första etapp av dessa arbeten, omfattande åtgärder för att anpassa och ansluta fastigheten till de generella försörjningssystem m. m. som har planerats för Södra Klara-kvarteren. I den första etappen ingår bl. a. ombyggnad av entré- och vaktutrymmen, omdisponering av lager- och körutrymmen i källarplanet samt förberedande arbeten för de planerade gångbroarna mellan kvarteren Björnen och Loen 3.

Byggnadsstyrelsen har redovisat systemhandlingar för nämnda arbeten i kv. Loen 3 och därvid beräknat kostnaderna för ombyggnaden till 6 850 000

kr. i prisläget den 1 april 1978. Byggnadsarbetena bör med hänsyn till arbetena i kv. Björnen utföras under tiden mars 1979 till januari 1980.

Stockholm. Ombyggnad i kv. Rosteriet. Statens industriverk disponerar f. n. lokaler på skilda ställen i främst Stockholms innerstad. Genom beslut den 9 juni 1977 uppdrog regeringen åt byggnadsstyrelsen att projektera en nybyggnad i kv. Rosteriet på Liljeholmen för bl. a. statens industriverk. Byggnadsstyrelsen har redovisat att en första etapp av nybyggnaden kan färdigställas till sommaren 1981. Redan under år 1979 måste emellertid de lokaler evakueras som industriverket nu disponerar i riksdagshuset på Helgeandsholmen. Byggnadsstyrelsen har föreslagit att lokaler för främst denna evakuering iordningställs genom ombyggnad av lokaler som kan frigöras i en befintlig byggnad i kv. Rosteriet. Enligt byggnadsstyrelsen kan dessa lokaler utgöra permanenta lokaler för industriverket även sedan den planerade nybyggnaden på Liljeholmen har färdigställts. Redovisad ombyggnad avser lokaler för ca 60 arbetsplatser samt motionslokaler som skall vara gemensamma för lokalbrukarna i kv. Rosteriet. Med de ca 40 arbetsplatser som tidigare har iordningställts i nuvarande lokaler i kv. Rosteriet erhålls efter ombyggnaden sammanlagt ca 100 kontorsarbetsplatser. Enligt byggnadsstyrelsen motsvarar detta aktuellt behov av ersättningslokaler för industriverket.

Med hänsyn till tidplanen för ombyggnadsarbetena i riksdagshuset på Helgeandsholmen har regeringen i beslut den 14 september 1978 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra den föreslagna ombyggnaden i kv. Rosteriet inom en kostnadsram av 3,4 milj. kr. i prisläget den 1 april 1978.

Stockholm. Ombyggnad av lokaler i kv. Garnisonen efter FOA. Byggnadsstyrelsen har redovisat att lokaler motsvarande ca 180 kontorsarbetsplatser i kv. Garnisonen har friställts genom omlokaliseringen av huvudavdelning tre inom försvarets forskningsanstalt. Styrelsen har anmält att ca 100 av de tillgängliga arbetsplatserna efter ombyggnad bör disponeras för enheter inom socialstyrelsen och statistiska centralbyrån som måste flytta från inhyrda lokaler. Kostnaderna för erforderliga ombyggnadsarbeten budgetåret 1978/79 har av byggnadsstyrelsen beräknats till 2 550 000 kr. i prisläget den 1 juli 1978, vilket motsvaras av 2,5 milj. kr. i prisläget den 1 april 1978.

I prop. 1977/78: 25 (bil. 6) och prop. 1977/78: 125 (bil. 6) har redovisats flera byggnadsprojekt som föranleds av de vid riksmötet 1975/76 beslutade regionala datoranläggningarna för folkbokföring och beskattning. För de ytterligare projekt som kan bli aktuella under innevarande budgetår har i gällande investeringsplan förts upp en uppskattad medelförbrukning av 25 milj. kr. (prop. 1977/78: 100 bil. 11 s. 136–137 och 140). Jag vill nu återkomma i denna fråga med redogörelse för de projekt som med hänsyn till tidpunkter för byggnadsarbetena och installationen av datorutrustning bör

redovisas för riksdagen i detta sammanhang. Jag vill samtidigt anmäla att några ytterligare investeringar i nya eller väsentligt ändrade lokaler för länsstyrelsernas dataenheter f. n. inte planeras.

Uppsala. Tillbyggnad i kv. Hugin och Munin för länsförvaltningen. Regeringen uppdrog den 20 april 1978 åt byggnadsstyrelsen att projektera en tillbyggnad för länsstyrelsens dataenhet samt skyddsrum i kv. Hugin och Munin i Uppsala. Programmet för den planerade tillbyggnaden omfattar lokaler med en sammanlagd rumsarea av 1 650 m². Kostnaderna för tillbyggnaden – inkl. kostnader för de ändringsarbeten i befintlig byggnad som måste utföras i samband med tillbyggnaden – har av byggnadsstyrelsen preliminärt beräknats till 10 milj. kr. i prisläget den 1 april 1978.

Byggnadsarbetena bör med hänsyn till planerad datorinstallation påbörjas så snart projekteringen av byggnadsarbetena har slutförts. Byggnadsstyrelsen beräknar att byggstart kan ske i mars 1979, varvid lokalerna kan färdigställas under första kvartalet 1980.

Kristianstad. Om- och tillbyggnad för länsstyrelsens dataenhet. I gällande investeringsplan finns uppförd en preliminärt beräknad kostnadsram av 4,5 milj. kr. för om- och tillbyggnad för dataenheten vid länsstyrelsen i Kristianstads län (prop. 1977/78: 125 bil. 6, FiU 1977/78: 33, rskr 1977/78: 267). Sedan projekteringen inletts har byggnadsstyrelsen anmält att programkraven för dataenhetens lokaler har ändrats genom nya anvisningar från riksskatteverket. Bl. a. måste byggnadsvolymen för den planerade tillbyggnaden väsentligt utökas för att tillgodose nya krav för ventilation och kyla.

Med hänsyn till tidplanen för arbetena har regeringen i beslut den 29 juni 1978 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra om- och tillbyggnad för dataenheten enligt reviderat förslag inom en kostnadsram av 7 milj. kr. i prisläget den 1 april 1977.

Vänersborg. Om- och tillbyggnad i kv. Poppeln för länsförvaltningen. I beslut den 20 april 1978 uppdrog regeringen åt byggnadsstyrelsen att projektera om- och nybyggnad i kv. Poppeln i Vänersborg för skatteavdelningen vid länsstyrelsen i Älvsborgs län. Nybyggnaden beräknas omfatta en rumsarea av ca 5 000 m² och rymma ca 185 arbetsplatser samt speciallokaler för dataenheten. Ombyggnaden avser upprustning och modernisering av lokaler med en totalarea av ca 2 000 m².

Byggnadsstyrelsen har redovisat systemhandlingar för projektet och därvid beräknat kostnaderna till sammanlagt 27,2 milj. kr. i prisläget den 1 april 1978, varav 3,9 milj. kr. avser ombyggnaden. Enligt redovisad tidplan bör byggnadsarbetena påbörjas under januari 1979 för att möjliggöra installation av ny datorutrustning under våren 1980.

Västerås. Ombyggnad av landsstatshus. I prop. 1977/78: 125 (bil. 6 s. 30) redovisades en planerad om- och tillbyggnad av landsstatshuset i kv. Slottsträdgården i Västerås. För tillbyggnaden, som avser nya lokaler för främst länsstyrelsens dataenhet, finns i investeringsplanen uppförd en

kostnadsram av 10 milj. kr. I avvaktan på en säker kostnadsberäkning har ombyggnaden inte tidigare redovisats med förslag till kostnadsram. Planerade ombyggnadsarbeten avser i huvudsak åtgärder för att anpassa befintliga lokaler till ändrade funktioner i samband med tillbyggnaden. Ombyggnaden bör därför utföras i anslutning till tillbyggnaden. Efter slutförd projektering har byggnadsstyrelsen redovisat att kostnaderna för ombyggnaden beräknas till 3,3 milj. kr. i prisläget den 1 april 1977.

Linköping. Jönköping. Karlstad. Luleå. Ombyggnader för länsstyrelsernas dataenheter. För flera länsstyrelser kan anpassningen av lokalerna till de planerade nya länsdatorerna ske genom begränsad ombyggnad av befintliga lokaler. Byggnadsstyrelsen har redovisat att kostnaderna för sådana ombyggnader i fyra statsägda fastigheter motiverar att separata kostnadsramar förs upp i investeringsplanen. På grundval av redovisade byggnadsprogram har regeringen i beslut den 14 september 1978 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att projektera ombyggnad för dataenheterna vid länsstyrelserna i Östergötlands län, Jönköpings län, Värmlands län och Norrbottens län inom kostnadsramar av resp. 1 950 000 kr., 2,3 milj. kr., 2,4 milj. kr. och 2,6 milj. kr. i prisläget den 1 april 1977. Byggnadsarbetena bör i huvudsak utföras under år 1979 med hänsyn till planerade tider för installation av datorutrustning.

Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndiganden (prop. 1976/77: 100 bil. 2, FiU 1976/77: 10, rskr 1976/77: 133 och prop. 1977/78: 100 bil. 2, FiU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 227) den 1 juni och den 31 augusti 1978 beslutat om vissa sysselsättningsskapande åtgärder. Besluten innebär bl. a. att från förevarande investeringsanslag får – utöver vad regeringen i annat sammanhang har föreskrivit – bestridas utgifter med sammanlagt högst 85 150 000 kr. Som en följd av dessa beslut har regeringen den 29 juni och den 14 september 1978 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra om- och nybyggnad för länsförvaltningen i Kristianstad samt nybyggnader för länsförvaltningarna i Östersund och Kalmar.

Kalmar. Nybyggnad etapp III på Östra Malmen. Tidigare har färdigställts två av tre planerade nybyggnadsetapper på Östra Malmen i Kalmar för statlig förvaltning. Etappen I disponeras huvudsakligen för polisen och etappen II främst för skatteadministrationen. Lokalerna inom den beslutade tredje etappen har planerats för enheter inom länsstyrelsen, överlantmätarmyndigheten, länsläkaren och socialvårdskonsulenterna. Byggnadsstyrelsen har redovisat att befintligt landsstatshus efter länsstyrelsens inflyttning i etappen III av nybyggnader på Östra Malmen kommer att disponeras för vägförvaltningen. Den tredje nybyggnadsetappen omfattar en rumsarea av 7 390 m² och beräknas rymma ca 250 arbetsplatser. Kostnaderna för nybyggnaden har på grundval av systemhandlingarna beräknats till 25,6 milj. kr. i prisläget den 1 april 1977. Byggnadsarbetena påbörjas i december 1978 och beräknas pågå i ca 18 månader.

Kristianstad. Om- och nybyggnad i kv. Södra Kasern för länsförvaltningen. Den beslutade om- och nybyggnaden avser dels ombyggnad av befintlig panncentral i kv. Södra Kasern, dels en första av två planerade nybyggnader för länsstyrelsen m. fl. myndigheter. Nybyggnaden kommer att uppföras i anslutning till befintligt landsstatshus i kv. Södra Kasern och förbindas med detta genom den tidigare redovisade tillbyggnaden för dataenheten. Genom nybyggnaden kan flera provisoriska lokaler för länsstyrelsen ersättas. Den första etappen av nybyggnaden omfattar en rumsarea av ca 10 600 m² och beräknas rymma ca 260 arbetsplatser samt vissa gemensamma utrymmen som personalmatsal. Kontorslokalerna i nybyggnaden planeras bli disponerade för enheter inom länsstyrelsen samt länsläkaren. Kostnaderna för om- och nybyggnaden har beräknats till sammanlagt 34 350 000 kr. i prisläget den 1 april 1977, varav 2 150 000 kr. beräknats för ombyggnad och komplettering av befintlig panncentral. Byggnadsarbetena planeras bli påbörjade under oktober 1978 och vara avslutade i januari 1980.

Östersund. Nybyggnad i kv. Lagmannen för länsförvaltningen. Genom beslut den 8 juli 1976 uppdrog regeringen åt byggnadsstyrelsen att projektera nybyggnader i kvarteren Lagmannen och Majoren i Östersund för länsförvaltningen och Östersunds och Jämtbygdens tingsrätter. Byggnadsstyrelsen har projekterat en nybyggnad i kv. Majoren för tingsrätterna och en nybyggnad i kv. Lagmannen för enheter inom länsstyrelsen, överlantmästarmyndigheten, fastighetsbildningsmyndigheterna och länsläkaren. Den beslutade nybyggnaden i kv. Lagmannen omfattar en rumsarea av ca 6 500 m² och beräknas rymma ca 220 arbetsplatser. Kostnaderna för nybyggnaden beräknas uppgå till 25,2 milj. kr. i prisläget den 1 april 1977. Därvid har frånräknats kostnader för en föreslagen gångkultvert som inte omfattas av byggnadsuppdraget. Byggnadsarbetena beräknas pågå från oktober 1978 till juni 1980.

Föredraganden

Jag har i det föregående redogjort för vissa frågor som avser Södra Klara-projektet. Av redogörelsen framgår bl. a. att om- och nybyggnadsarbetena i kvarteren Björnen och Rosenbad beräknas följa den tidplan som har upprättats med utgångspunkt i riksdagens planerade återflyttning till Helgeandsholmen. Vad gäller tidpunkten för utförande av om- och tillbyggnadsarbetena i kv. Tigern delar jag i huvudsak den bedömning som byggnadsstyrelsen har gjort och som innebär att de nya lokalerna skulle kunna tas i bruk hösten 1982. Jag avser att senare återkomma till regeringen med förslag om uppdrag för fortsatta byggnadsarbeten i kv. Tigern.

Med hänvisning till vad jag har anfört i det föregående förordar jag att följande nya och ändrade kostnadsramar i 1 000-tal kr. förs upp i investeringsplanen.

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		Byggstart år-mån.	Färdigställda år-mån.
	77-04-01	78-04-01	Faktisk 78-06-30	Beräknad för 1978/79		
Stockholm						
Ombyggnad i kv. Röda Bodarna	3 300 ¹	5 060	905	3 500	78-03	78-12
Ombyggnad i kv. Loen 3		6 850	167 ²	2 000	79-03	80-01
Ombyggnad i kv. Rosteriet		3 400		1 500	79-01	79-08
Ombyggnad i kv. Garnisonen efter FOA		2 500		2 000	78-09	79-01
Uppsala						
Tillbyggnad i kv. Hugin och Munin för länsförvaltningen		10 000 ³	133 ²	4 000	79-03	80-02
Linköping						
Ombyggnad för länsstyrelsens dataenhet	1 950			300	79-06	80-01
Jönköping						
Ombyggnad för länsstyrelsens dataenhet	2 300			200	79-08	80-03
Kalmar						
Nybyggnad etapp III på Östra Malmen	25 600		1 459 ²	8 000	78-12	80-06
Kristianstad						
Om- och tillbyggnad för länsstyrelsens dataenhet	7 000		276 ²	4 000	78-10	79-11
Om- och nybyggnad i kv. Södra Kasern för länsförvaltningen	34 350		1 962 ²	15 500	78-10	80-01
Vänersborg						
Om- och nybyggnad i kv. Poppeln för länsförvaltningen		27 200	491 ²	12 000	79-01	80-10
Karlstad						
Ombyggnad för länsstyrelsens dataenhet	2 400			200	79-02	79-09
Västerås						
Ombyggnad av landsstatshus	3 300			1 300	79-01	79-06
Östersund						
Nybyggnad i kv. Lagmannen för länsförvaltningen	25 200		2 008 ²	8 000	78-11	80-06
Luleå						
Ombyggnad för länsstyrelsens dataenhet	2 600			200	79-08	80-03

¹ Tidigare uppförd kostnadsram.² Projekteringskostnader.³ Preliminärt beräknad kostnadsram.

För att slutligt bestrida kostnaderna för om- och nybyggnaden i kv. Södra Kasern i Kristianstad för länsförvaltningen samt för de beslutade nybyggnaderna i Kalmar och Östersund förordar jag att 85 150 000 kr. utöver tidigare anvisat belopp anvisas på tilläggsbudget I för innevarande budgetår.

Jag förordar vidare att de utgifter som hänger samman med de övriga byggnadsarbeten som nu har redovisats får bestridas av tillgängliga medel under detta investeringsanslag.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om byggnadsarbeten för statlig förvaltning inom de kostnadsramar som jag har förordat i det föregående,
2. godkänna vad jag har förordat i det föregående angående bestridande av utgifterna för vissa byggnadsarbeten för statlig förvaltning,
3. till *Byggnadsarbeten för statlig förvaltning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 85 150 000 kr.

Bilaga 7

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET
Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Föredragande: statsrådet Wikström

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser utbildningsdepartementets verksamhetsområde

---

DRIFTBUDGETEN**NIONDE HUVUDTITELN****B. Kulturändamål**

[1] **B 11. Bidrag till Svenska riksteatern.** I statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 63 511 000 kr. I tilläggsbudget III för budgetåret 1977/78 har till bidrag till Svenska riksteatern anvisats ett reservationsanslag av 7 632 000 kr. (prop. 1977/78: 125, KrU 1977/78: 26, rskr 1977/78: 322) med hänsyn till kostnadsökningar till följd av 1977 års avtal, beslutade ökning av de sociala avgifterna den 1 januari 1978, ökade kostnader för traktamenten m. m. Riksteatern har gett in en framställning om ytterligare medel för budgetåret 1978/79 för täckande av kostnadsökningar till följd av nyss nämnda avtal samt ändrade sociala avgifter m. m.

Föredraganden

Vid min anmälan av medelsbehovet under detta anslag i prop. 1977/78: 100 (bil. 12 s. 52) anförde jag att jag avsåg att återkomma senare angående medelsbehov under budgetåret 1978/79 till följd av ökade löne-kostnader, ändrade sociala avgifter och höjda traktamenten. Med hänvisning till de kostnadsökningar som redovisats i teaterns framställning förordar jag att anslaget till Svenska riksteatern höjs med 7 683 000 kr., varav för löner med högst 4 303 000 kr. Jag har för avsikt att återkomma i annat sammanhang beträffande ytterligare medelsbehov med anledning av 1978 års löneavtal m. m.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att till *Bidrag till Svenska riksteatern* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 7 683 000 kr.

[2] **B 12. Bidrag till Operan och Dramatiska teatern.** I statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 119 122 000 kr. I tilläggsbudget III för budgetåret 1977/78 har till bidrag till Operan och Dramatiska teatern anvisats ett reservationsanslag av 14 950 000 kr. (prop. 1977/78: 125, KrU 1977/78: 26, rskr 1977/78: 322) med hänsyn till kostnadsökningar till följd av 1977 års löneavtal samt beslutade ökning av de sociala avgifterna den 1 januari 1978. Operan och Dramaten har gett in framställningar om ytterligare medel för budgetåret 1978/79 för täckande av kostnadsökningar till följd av nyss nämnda avtal samt ändrade sociala avgifter.

Föredraganden

Då medelsbehovet under detta anslag anmäldes i prop. 1977/78: 100 (bil. 12 s. 57) anförde jag att jag hade för avsikt att återkomma senare beträffande medelsbehov under budgetåret 1978/79 till följd av ökade lönekostnader samt ändrade sociala avgifter. Med hänvisning till det ökade medelsbehovet till följd av 1977 års löneavtal och till de redovisade förändrade sociala avgifterna förordar jag att anslagen till Operan och Dramatiska teatern höjs med 9 505 000 kr. resp. 4 622 000 kr., varav för löner högst 6 817 000 kr. resp. 3 309 000 kr. Jag har för avsikt att återkomma i annat sammanhang beträffande ytterligare medelsbehov med anledning av 1978 års löneavtal.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att till *Bidrag till Operan och Dramatiska teatern* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 14 127 000 kr.

[3] **B 13. Rikskonsertverksamhet.** I statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 26 613 000 kr. I tilläggsbudget III för budgetåret 1977/78 har till rikskonsertverksamhet anvisats ett reservationsanslag av 2 215 000 kr. (prop. 1977/78: 125, KrU 1977/78: 26, rskr 1977/78: 322). Institutet för rikskonserter har nu begärt ytterligare medel för budgetåret 1978/79 dels till följd av nyssnämnda löneavtal för år 1977, dels för 1978 års löneavtal samt för ändrade sociala avgifter.

Föredraganden

Då medelsbehovet under detta anslag anmäldes för budgetåret 1978/79 i prop. 1977/78: 100 (bil. 12 s. 60) kunde hänsyn inte tas till 1977 och 1978 års löneavtal. Med hänvisning till de redovisade kostnadsökningarna till följd av 1977 och 1978 års löneavtal och till ändrade sociala avgifter förordar jag att anslaget till institutet för rikskonsorter för innevarande budgetår höjs med 2 795 000 kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Rikskonsertverksamhet* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 2 795 000 kr.

[4] **B 41. Riksantikvarieämbetet: Förvaltningskostnader.** Under denna rubrik har på statsbudgeten för innevarande budgetår förts upp ett förslagsanslag av 24 754 000 kr. Härav har för Information och utbildning beräknats 586 000 kr.

Riksdagen har under våren 1978 fattat beslut om att flytta tillbaka till riksdagsbyggnaden på Helgeandsholmen. Detta innebär bl. a. att delar av utrymmet framför riksdagshuset, den s. k. riksplanen, skall tas i anspråk för garage och skyddsrum. Enligt bestämmelser i fornminneslagen (1942: 350, omtryckt 1976: 442) förutsätter dessa byggnadsarbeten att arkeologiska utgrävningar först utförs. Sådana utgrävningar startade i början av juni 1978 i samarbete mellan riksantikvarieämbetet och statens historiska museer och Stockholms stadsmuseum.

I anslagsframställningen för budgetåret 1979/80 för historiska museets del har riksantikvarieämbetet och statens historiska museer hemställt om medel för att kunna omhänderta, katalogisera och konservera de fynd som bl. a. gjorts vid utgrävningarna på riksplan. Framställningen behandlas närmare under anslaget Statens historiska museer: Förvaltningskostnader.

I en särskild skrivelse den 14 september 1978 har riksantikvarieämbetet hemställt om medel för att kunna göra en dokumentärfilm om utgrävningarna på Helgeandsholmen. Enligt ämbetet skulle filmen ge en bred allmänhet möjlighet att följa arbetet långt efter det att utgrävningarna avslutats. Filmen skall belysa människors levnadsvillkor samt den topografiska och klimatiska förändringen som har skett genom århundradena i Stockholms gamla kärna.

Riksantikvarieämbetet har beräknat att kostnaderna för framställning av dokumentärfilmen uppgår till 196 250 kr.

Föredraganden

Utgrävningarna på Helgeandsholmen ger information som är av central betydelse för förståelsen av äldre svensk historia, särskilt tillkomsten och utvecklingen av landets huvudstad. Mot den bakgrunden finner jag det

angeläget att en större allmänhet nu och i framtiden ges tillfälle att följa det arkeologiska arbetet i dess olika faser. Jag delar därför riksantikvarieämbetets uppfattning att en dokumentärfilm om utgrävningsverksamheten bör framställas. Filmen bör kunna användas bl. a. i skolundervisningen och för visningar i museer, studiecirkel och hembygdsföreningar. Jag beräknar att kostnaderna för framställningen av filmen bör kunna reduceras något i förhållande till riksantikvarieämbetets förslag.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Riksantikvarieämbetet: Förvaltningskostnader* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 165 000 kr.

[5] **B 44. Statens historiska museer: Förvaltningskostnader.** I statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett förslagsanslag av 10 616 000 kr. Härav har för historiska museets del för lönekostnader beräknats 5 617 000 kr., för underhåll och ökande av samlingarna 198 000 kr. och för konserverings- och fotoverksamhet 125 000 kr.

I särskild skrivelse har riksantikvarieämbetet och statens historiska museer för historiska museets del, med hänsyn till omfattningen av de arkeologiska undersökningar som skall utföras på bl. a. Helgeandsholmen, hemställt om ytterligare medel för omhändertagande, katalogisering och konservering m. m. av de vid utgrävningarna gjorda fynden.

Vidare får historiska museet ta emot för bestämning, katalogisering och konservering m. m. i huvudsak allt medeltida material som framkommer vid utgrävningar i Sverige. Sedan materialet behandlats vid museet, skall större delen tillföras de museer som ansvarar för den region i vilken grävningen gjorts. F. n. väntar ca 180 000 fyndnummer med tillsammans flera hundra tusen föremål på att behandlas vid museet. För bearbetning av detta material disponerar museet endast en arkeolog och en fyndassistent.

Helgeandsholmens läge i huvudstaden och fyndens centrala betydelse för förståelsen för äldre svensk historia gör att det material som framkommer bör tas om hand och bevaras för framtiden.

Mot bakgrund härav begär riksantikvarieämbetet och statens historiska museer, för historiska museets del, förstärkning med två assistenttjänster för att omhänderta material från i första hand Helgeandsholmen (+168 000 kr.).

Vidare behövs ytterligare medel för underhåll och ökande av samlingarna med 135 000 kr. samt medel om 40 000 kr. för utgivning av ett nytt nummer av *Historiska Nyheter* ägnat Helgeandsholmen (+175 000 kr.).

Museet behöver även ytterligare medel för konserveringsverksamheten motsvarande lönekostnader för en konservator och två konserveringsassistenter samt för den utrustning och det material som blir nödvändiga för att genomföra arbetet (+300 000 kr.).

Föredraganden

Jag har tidigare under anslagsrubriken B 41. Riksantikvarieämbetet: Förvaltningskostnader uttryckt det angelägna i att utgrävningarna på Helgeandsholmen dokumenteras genom film för allmänhetens kännedom.

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer har anhållit om ökade resurser för omhändertagande, katalogisering och konservering av de, främst på Helgeandsholmen, gjorda fynden. Enligt min uppfattning är det viktigt att det fyndmaterial som kommer fram genom utgrävningen på Helgeandsholmen blir tillgängligt för allmänheten genom utställning. Fyndens betydelse för information och forskning om det medeltida Stockholm kan inte nog överskattas.

För att fynden inte skall löpa risk att förstöras är det angeläget att en insats görs snarast så att fynden snabbt kan iordningställas och överlämnas till Stockholms stadsmuseum.

Jag beräknar att 400 000 kr. behövs för att omhänderta fynden på Helgeandsholmen. I beloppet ryms också medel för en tjänst som medeltidsarkeolog, vilken behövs för den vetenskapliga bearbetningen av fynden.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Statens historiska museer: Förvaltningskostnader* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kr.

C. Skolväsendet

[6] **C 11. Mångfaldigande av litterära och konstnärliga verk inom utbildningsväsendet.** Ur detta förslagsanslag utgår ersättning för den kopiering av upphovsrättsligt skyddade litterära och konstnärliga verk som sker för undervisningsändamål inom bl. a. grundskolan, gymnasieskolan och lärarutbildningarna. Ersättningen avser också kopiering av skyddade fotografier. Den har hittills utgått på grund av år 1973 och år 1976 träffade avtal om skolornas grafiska och fotografiska mångfaldigande (prop. 1973: 70, LU 1973: 16, rskr 1973: 178 resp. prop. 1976/77: 25, UbU 1976/77: 9, rskr 1976/77: 73).

Ersättningen betalas ut till föreningen Bonus. Denna förening företräder de författare, konstnärer, fotografer och andra rättsinnehavare som berörs av kopieringen. Anslaget har för innevarande budgetår förts upp med 1 325 000 kr. Av detta belopp avser 1 305 000 kr. ersättning för själva kopieringen medan återstoden avser arvoden till offentliga ledamöter i Bonus styrelse m. m.

I prop. 1977/78: 100 (bil. 12 s. 243) anmälde jag att 1976 års avtal hade

sagts upp per den 1 juli 1978 samt att förhandlingar skulle inledas om ett nytt avtal så snart resultatet av den i 1976 års avtal föreskrivna kopieringsundersökningen förelåg. Jag angav vidare att anslaget borde föras upp med oförändrat belopp, varvid min avsikt var att, om ett nytt avtal skulle slutas, återkomma i frågan. Ett nytt avtal har nu träffats.

Det nya avtalet är ettårigt och gäller fr. o. m. den 1 juli 1978 t. o. m. den 30 juni 1979. Avtalet avser samma delar av de statliga och kommunala utbildningsområdena som 1973 och 1976 års avtal. Den principiella utformningen av det nya avtalet är i huvudsak densamma som för de tidigare.

I samband med undertecknandet av 1976 års avtal uppdrog regeringen åt skolöverstyrelsen (SÖ) och universitets- och högskoleämbetet (UHÅ) att närmare utreda vilket mångfaldigande som lämpligen borde ske vid de skolor som omfattades av avtalet. Den arbetsgrupp, som bl. a. i anledning därav tillsattes, har den 22 maj 1978 avlämnat en rapport. Denna rapport har överlämnats till regeringen med skrivelse den 15 juni 1978. I rapporten presenteras bl. a. vissa slutsatser mot bakgrund av vad som kommit fram under utredningen. Sålunda konstateras att mångfaldigandet av skyddade original i huvudsak sker i avtalets anda, dvs. för lärarens egen undervisning och som komplettering. Vidare anges att mångfaldigandet har marginal betydelse vid flertalet skolor, men att det i stor utsträckning tillgodoser behov som upplevs som angelägna. För lärares och elevers egen produktion och för att uppnå aktualitet och variation i undervisningen är möjligheten att få mångfaldiga särskilt angelägen och därför ofta av stor betydelse vid flertalet skolor. Enligt rapporten synes skolornas behov av att utnyttja skyddade verk i sitt mångfaldigande tillgodoses väl av 1976 års avtal. Jag avser att återkomma till regeringen med de förslag som kan föranledas av rapporten.

För att fastställa omfattningen av kopieringen och därmed ersättnings storlek har särskilda kopieringsundersökningar ägt rum år 1973 och år 1977. Närmare regler härom har funnits i resp. avtal. Den i 1976 års avtal föreskrivna kopieringsundersökningen, som ägde rum under första halvåret 1977, gav vid handen att den totala kopieringen då uppgick till ca 270 milj. kopiesidor per läsår. Motsvarande siffra i 1973 års undersökning var ca 230 milj. Av nämnda antal kopiesidor utgjorde i båda undersökningarna ca 70 milj. sådant upphovsrättsligt skyddat material som var ersättningsberättigat enligt avtalen. De ersättningsberättigande antalen kopiesidor fördelade sig på de viktigaste materialkategorierna enligt följande.

Materialkategori	1977		1973	
	Antal kopie- sidor; milj. sidor, av- rundade tal	Procent	Antal kopie- sidor; milj. sidor, av- rundade tal	Procent
Tidningar	4,3	6,1	4,7	6,8
Tidskrifter	5,1	7,2	4,4	6,3
Skönlitteratur	3,4	4,7	1,4	2,1
Facklitteratur	2,0	2,8	5,5	7,9
Arbetshäften	29,0	41,3	32,5	47,2
Andra tryckta läromedel	18,5	26,3	15,4	22,3
Noter	2,2	3,0	1,1	1,6
Fotografier och annat bildmaterial	0,6	0,7	0,8	1,2

Det kan vidare anmärkas att kategorin "egenproducerad förlaga" i 1977 års undersökning utgjorde ca 148 milj. kopiesidor mot ca 154 milj. i 1973 års undersökning, vilket innebär 54,5 resp. 66,2 % av den totala kopieringen. Med egenproducerad förlaga förstods därvid läromedel som läraren själv hade framställt och som omfattade material som läraren själv helt eller delvis var upphovsman till.

Den undersökning som skedde år 1977 har lagts till grund även för beräkningen av den ersättning som skall utgå enligt 1978 års avtal. Vid fastställande av den ersättningsberättigande kopiemängden skall dock tillämpas några i jämförelse med 1976 års avtal nya regler. Enligt 1976 års avtal räknades varje kopiesida med notskrift som fem kopiesidor, kopiesida ur tidning som tre kopiesidor och smådiabild som 150 kopiesidor. Enligt 1978 års avtal skall även varje kopiesida ur tidskrift räknas som tre kopiesidor. Den ersättningsberättigande kopiemängden ökar därigenom med ca 10 milj. kopiesidor. Vidare skall den totala kopiemängden ökas med 3 %. Den ersättningsberättigande kopiemängden har därefter beräknats till avrundat 110 milj. kopiesidor mot avrundat 95 milj. enligt 1976 års avtal. Ersättningen per kopiesida har bestämts till 1,60 öre mot 1,45 öre enligt 1976 års avtal. Den totala ersättningen för kopieringen utgör därför enligt 1978 års avtal 1 760 000 kr. Utöver detta belopp skall 40 000 kr. utgå till Bonus. Detta belopp får Bonus enligt avtalet förfoga över för egen redovisning eller för annat ändamål som har samband med avtalet.

Rätten att kopiera har i det nya avtalet förändrats i några avseenden. Kopiering får över huvud taget inte ske av arbetshäfte eller nothäfte som finns tillgängligt på marknaden och som omfattar 32 sidor eller mindre. Omfattar sådant häfte mer än 32 sidor får högst sex sidor kopieras. De hittillsvarande gränserna på 6 kr. resp. en tredjedel, dock normalt högst tio sidor, har i stället utgått. Dessutom har kopieringsförbud införts för vissa typer av blanketter.

I likhet med föregående avtal innehåller 1978 års avtal en bestämmelse om åtagande för staten att tillsammans med upphovsrättsinnehavarnas

organisationer utarbeta och sprida information till bl. a. berörda skolor och lärare om avtalet samt om aktuell upphovsrättslig lagstiftning.

I likhet med de tidigare avtalen omfattar det nya avtalet bl. a. även lärarutbildningarna. I anledning därav vill jag nämna att diskussioner pågår mellan företrädare för staten och företrädare för olika rättsinnehavare om ett kopieringsavtal för högskoleområdet. Av olika skäl bör lärarutbildningarna antagligen i framtiden hänföras till de utbildningar som bör omfattas av ett högskoleavtal om kopiering.

Liksom enligt de tidigare avtalen skall ersättningen för kopieringen utges av staten. Det nya avtalet bör därför, liksom 1973 och 1976 års avtal, underställas riksdagen för godkännande i vad det avser skyldigheten för staten att utge ersättning.

Det nya avtalet bör fogas till detta protokoll som *bilaga 7.1*.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att, såvitt gäller skyldigheten för staten att utge ersättning för kopiering, godkänna avtalet om skolornas grafiska och fotografiska mångfaldigande.

[7] C 18. **Bidrag till driften av gymnasieskolor.** Vid anmälan till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser rubricerade anslag anfördes att i den mån starka skäl – t. ex. arbetsmarknadsskäl – talade för en ökning av det totala antalet elevplatser inom gymnasieskolan borde regeringen ha rätt att besluta härom. Riksdagen hade ingen erinran däremot (UbU 1977/78: 20, rskr 1977/78: 224).

Det bör för riksdagen anmälas att regeringen genom skilda beslut medgivit skolöverstyrelsen att utöka det totala antalet elevplatser som fastställts för gymnasieskolan med högst 11 200 årselevplatser. Av dessa skall 5 500 utnyttjas för specialkurser, som är kortare än ett år eller vilka fordrar tidigare gymnasial utbildning eller viss ålder. 2 000 årselevplatser skall utnyttjas för den direkt grundskoleanknutna delen av gymnasieskolan. 3 700 årselevplatser skall utnyttjas för korta yrkesinriktade kurser, introduktionskurser för invandrarungdom och kompletterande sommarkurser för invandrarungdom samt för specialkursen Studievägar och arbetsliv, orienteringskurs.

Enligt 14 § förordningen (1966: 115) om statsbidrag till driftkostnader för viss kommunal utbildning utgår statsbidrag för särskilda kostnader för förhållande av skollokaler åt sådan gymnasieskola eller sådan skolenhet med gymnasieskola som omfattar antingen huvudsakligen utbildning för industri och hantverk eller utbildning för sjömän med belopp som länskolnämnden bestämmer i varje särskilt fall.

Riksdagen har bemyndigat regeringen att för budgetåret 1978/79, om arbetsmarknadsrådet kräver det, besluta om utgifter intill ett sammanlagt belopp av 2 000 milj. kr. (prop. 1977/78: 100 bil. 2, FiU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 227).

Regeringen har med stöd därav ändrat bestämmelserna på sådant sätt att statsbidrag till särskilda kostnader för förhyrande av skollokaler för utbildning inom industri och hantverk kan utgå oavsett skolenhetens sammansättning.

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag nu har anfört.

[8] C 29. **Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.** I statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett förslagsanslag av 3 138 000 kr. Från anslaget bekostas bl. a. bidrag för utbildning av högst 1 100 lärlingar.

Riksdagen har bemyndigat regeringen att för budgetåret 1978/79, om arbetsmarknadsläget kräver det, besluta om utgifter intill ett sammanlagt belopp av 2 000 milj. kr. (prop. 1977/78: 100 bil. 2, FiU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 227). Fullmakten får bl. a. användas för finansiering av tidigare-läggning, utvidgning eller påskyndande av statliga investeringar som normalt finansieras med anslag på drift- eller kapitalbudgeten samt för utgifter för beredskapsarbete och för bidrag till kommunala projekt för investering och sysselsättning.

Det bör för riksdagen anmälas att regeringen – med stöd av detta bemyndigande – i beslut den 21 september 1978 föreskrivit om ändring av regleringsbrev avseende anslag till gymnasiala skolor m. m. och därvid under här förevarande anslag bemyndigat skolöverstyrelsen att bevilja bidrag för utbildning av högst 1 600 lärlingar.

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag nu har anfört.

D. Högre utbildning och forskning

[9] D 5. **Utbildning för tekniska yrken.** Vid universitetet i Linköping ges civilingenjörsutbildning på fyra allmänna utbildningslinjer, nämligen data-teknik, industriell ekonomi, maskinteknik samt teknisk fysik och elektroteknik. Planeringsramen, dvs. antalet nybörjarplatser per år, för dessa linjer är 610 sedan år 1971, vilket ger sammanlagt 2 440 nominella årsstudieplatser.

Under första hälften av 1970-talet hade universitetet (dåvarande högskolan) ett mycket stort antal vakanser på i första hand linjerna för maskinteknik resp. teknisk fysik och elektroteknik. I samband med uppbyggnaden av tekniska utbildningen i Linköping anpassades resurstilldelningen under perioden 1972–1975 i viss mån till det verkliga antalet studerande. Hösten 1976 ökade tillströmningen markant. Tillströmningen under läsåret 1977/78

blev lägre än året innan. Med hänsyn till den osäkerhet som rått om framtida tillströmning har ingen ändring i resurstilldelningen gjorts. Nu föreligger uppgifter om tillströmningen höstterminen 1978 (ca 450 nybörjare). Mot bakgrund av de tre senaste årens utveckling kan det bedömas sannolikt att tillströmningen bör komma att ligga högre de närmaste åren än under första hälften av 1970-talet. Jag noterar detta med glädje mot bakgrund av de diskussioner som förs om tillströmningen till teknisk och naturvetenskaplig utbildning i allmänhet. Jag avser att återkomma till frågan om dimensionering m. m. av civilingenjörsutbildning i Linköping fr. o. m. nästa budgetår vid min anmälan av förevarande anslag i nästa budgetproposition i syfte att åstadkomma en rimlig planeringsram m. m. Tillströmningen de tre senaste åren har emellertid medfört att det totala antalet studerande i Linköping nu ökat väsentligt vilket enligt min mening motiverar att universitetet tillförs ytterligare resurser innevarande budgetår. Av detta skäl förordar jag att 3 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget.

Med hänvisning till vad jag anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Utbildning för tekniska yrken* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

[10] **D 8. Utbildning för undervisningsyrken.** På grundval av riksdagens beslut i anledning av prop. 1977/78:14 om utbildning på musikområdet (UbU 1977/78:12, rskr 1977/78:73) anordnas fr. o. m. innevarande budgetår musiklärarlinjen som statlig högskoleutbildning vid bl. a. högskoleenheterna i Luleå och Örebro. Utbildningen vid den förstnämnda högskoleenheten är förlagd till Piteå. Musiklärarlinjen ersätter i nämnda fall musikpedagogiska utbildningar som tidigare bedrivits av annan huvudman. I prop. 1978/79:4 om landstingskommunal musiklärarutbildning i Arvika har regeringen föreslagit att musiklärarlinjen skall kunna anordnas som landstingskommunal högskoleutbildning, förlagd till Folkliga musikskolans Ingesund lokaler. I enlighet med vad föredraganden förordat i prop. 1977/78:14 har förhandlingar bedrivits med de förutvarande huvudmännen om förutsättningarna och villkoren för anordnande av musiklärarlinjen på nämnda tre orter. Regeringen har därefter godkänt avtal om musiklärarlinje i Piteå och Örebro som slutits med huvudmännen för Framnäs folkhögskola och Örebro musikpedagogiska institut. Det avtal om landstingskommunal musiklärarutbildning i Arvika som ingåtts med Värmlands läns landstingskommun avses godkännas senare, under förutsättning att riksdagen bifaller regeringens förslag i prop. 1978/79:4.

Medel för musiklärarlinjen i Piteå har för innevarande budgetår anvisats under anslaget Bidrag till driften av folkhögskolor m. m. Under samma anslag har 860 000 kr. anvisats för att täcka del av kostnaderna för det

bidrag som Värmlands läns landstingskommun, enligt det avtal som slutits, skall erhålla i bidrag för budgetåret 1978/79. Regeringen har vidare ur det under sextonde huvudtiteln uppförda anslaget Oförutsedda utgifter anvisat 345 000 kr. till högskolan i Örebro för att täcka kostnaderna för musiklärarlinjen under tiden den 1 juli – den 31 december 1978.

Under förevarande anslag bör nu anvisas dels ytterligare 345 000 kr. till högskolan i Örebro för kostnader för musiklärarlinjen under tiden den 1 januari – den 30 juni 1979, dels 1 526 000 kr. till regeringens disposition för resterande del av det bidrag som enligt det ingångna avtalet skall utgå till musiklärarlinjen i Arvika för innevarande budgetår om riksdagen bifaller förslagen i nämnda proposition om musiklärarutbildning i Arvika.

Enligt tidigare gällande avtal mellan staten och Stockholms kommun erhöll konstfackskolan bidrag från kommunen till kostnaderna för konstindustriella dagskolan och konstindustriella aftonskolan. Bidraget utbetalades senast den 1 oktober efter resp. budgetår. Bidrag enligt det gamla avtalet utbetalades för sista gången i oktober 1977 och hade i prop. 1976/77:59 om utbildning och forskning inom högskolan m. m. beräknats till 599 000 kr.

Fr. o. m. budgetåret 1977/78 gäller ett nytt avtal mellan staten och Stockholms kommun. Enligt detta skall kommunen bidra till kostnaderna för den ettåriga förberedande utbildning som krävs för tillträde till teckningslärarlinjen. Bidragsbeloppet uppgår till 100 000 kr. för 1977/78 och utbetalas senast den 1 oktober efter utgången av budgetåret.

Det inkomstbortfall som det nya avtalet medför har ej beaktats i medelsberäkningen för högskolan för lärarutbildning i Stockholm i 1978 års budgetproposition (prop. 1977/78:100 bil. 12). Mot bakgrund härav bör nu 499 000 kr. anvisas under förevarande anslag till högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Utbildning för undervisningsyrken* på tilläggsbudget 1 till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 2 370 000 kr.

[11] **D 16. Samhällsvetenskapliga fakulteterna.** Som följd av riksdagens beslut (prop. 1977/78:100 bil. 12, UbU 1977/78:22, rskr 1977/78:338) har den demografiska databasen i Haparanda fr. o. m. budgetåret 1978/79 fått en permanent ställning och knutits till universitetet i Umeå. Databasen har t. o. m. budgetåret 1977/78 drivits som beredskapsarbete. För databasen har under anslaget D 16. Samhällsvetenskapliga fakulteterna under särskild anslagspost beräknats en summa av 4 milj. kr. för budgetåret 1978/79. Eftersom verksamheten vid databasen bedrivits som beredskapsarbete har budgeteringen gjorts på annat sätt än som normalt gäller för en institution inom högskolan. Full överblick över kostnaderna har därför kunnat erhåll-

las först efter utgången av föregående budgetår.

Universitetet i Umeå har redovisat kostnadsutfallet för budgetåret 1977/78 samt angivit resursbehovet för budgetåret 1978/79. Jag anser att dessa beräkningar bör utgöra utgångspunkt när medelsbehovet för budgetåret 1978/79 slutligt fastställs.

Enligt min mening bör ytterligare medel ställas till förfogande för verksamheten. Bl. a. gäller med anledning av den organisatoriska omläggningen arbetsgivarinträde fr. o. m. budgetåret 1978/79, varför kostnader för sjukfrånvaro m. m. kommer att belasta förevarande anslag. Jag beräknar det nödvändiga ytterligare medelstillskottet till 634 000 kr. Därvid utgår jag från att kostnader för lokaler får belasta anslaget Lokalkostnader m. m. vid högskoleenheterna. Detta bör möjliggöra en verksamhet i samma omfattning som under budgetåret 1977/78. På tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 bör sålunda anvisas 634 000 kr. under förevarande reservationsanslag.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Samhällsvetenskapliga fakulteterna* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 634 000 kr.

[12] **D 17. Medicinska fakulteterna.** Jag vill i detta sammanhang anmäla att regeringen har den 29 juni 1978, med stöd av riksdagens år 1965 givna bemyndigande (jfr prop. 1965:1 bil. 10 s. 345, SU 1965: 90, rskr 1965: 223), inrättat en för biträdande professorn Lars Åke Hanson fr. o. m. den 1 juli 1978 personlig professur i klinisk immunologi med placering vid universitetet i Göteborg. Löneskillnaden mellan den nya tjänsten och Hansons tidigare tjänst avses täckas med donationsmedel som står till medicinska fakultetens förfogande.

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag nu har anfört.

[13] **D 50. Inredning och utrustning av lokaler vid högskoleenheterna m. m.** I statsbudgeten för innevarande budgetår är under denna anslagsrubrik uppfört ett reservationsanslag av 76 milj. kr. Av beloppet disponerar enligt regleringsbrev byggnadsstyrelsen 10 milj. kr. enligt en särskild inredningsplan och utrustningsnämnden för universitet och högskolor 65 milj. kr. enligt en särskild utrustningsplan (prop. 1977/78:106, UbU 1977/78:23, rskr 1977/78:288). Anslagsposten Diverse objekt är uppförd med 1 milj. kr. Medelsreservationen vid budgetårets början var ca 26 milj. kr.

I sina anslagsframställningar för budgetåret 1979/80 har byggnadsstyrelsen och utrustningsnämnden lagt fram förslag om nya och ändrade kostnadsramar för vissa inrednings- och utrustningsobjekt.

För de förslag till nya och ändrade ramar som med hänsyn till föreliggande tidplaner bör behandlas nu kommer jag i det följande att lämna en kortfattad redogörelse.

Uppsala

Nybyggnader på Artillerifältet, etapp IV. I gällande investeringsplan finns en kostnadsram för nybyggnader på Artillerifältet (prop. 1975: 33 s. 5). Regeringen har den 8 juni 1978 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att projektera etapp IV av nybyggnaderna. I samband med beslut den 14 september 1978 om vissa sysselsättningskapande åtgärder uppdrog regeringen åt byggnadsstyrelsen att utföra hus C 10 av nybyggnaderna inom den i investeringsplanen uppförda kostnadsramen. Byggnadsstyrelsen räknar med att hus C 10 kan färdigställas under hösten 1979.

I gällande utrustningsplan är uppförd en definitiv kostnadsram av 29,9 milj. kr. som avser etapperna I–III av nybyggnaderna (prop. 1973: 61 s. 22 och 35, prop. 1975: 33 s. 17 och 28). LUP-kommittén för Uppsala föreslår att en delram av 1,6 milj. kr. förs upp i utrustningsplanen i avvaktan på att kommittén kan redovisa ett detaljerat utrustningsprogram för hela etapp IV av nybyggnaderna inkl. hus C 10.

Nyköping

Åsbackaskolan. Regeringen har den 14 april 1977 beslutat om statsbidrag till kostnader för uppförande av en låg- och mellanstadieskola i Gnesta (Dansut-skolan) där vissa lokaler avses bli utnyttjade för elever vid Åsbackaskolan. Dansutskolan blir inflyttningsklar till vårterminen 1979.

I gällande inredningsplan är uppförd en kostnadsram av 736 000 kr. för inredning till nämnda skollokaler samt elevvillor vid Åsbackaskolan. Byggnadsstyrelsen har föreslagit att kostnadsramen höjs ned 239 000 kr.

Utrustningsnämnden har upprättat ett utrustningsprogram för bl. a. ovan nämnda tillkommande lokaler för Åsbackaskolans elever. Kostnaderna för den utrustning som bör anskaffas i samband med att de nya lokalerna i Dansutskolan tas i bruk har beräknats till ca 690 000 kr. I nämnda belopp ingår 96 000 kr. för anskaffning av ny rikstelefonutrustning för Åsbackaskolan.

Linköping

Icke-laborativa institutioner m. m. Redogörelse för nybyggnad för icke-laborativa institutioner m. m. lämnades i prop. 1976/77: 79 (s. 6) och prop. 1977/78: 106 (s. 13). Regeringen uppdrog den 25 maj 1978 åt byggnadsstyrelsen att utföra nybyggnaden, som kommer att inrymma lokaler för bibliotek och icke-laborativa institutioner. Byggnadskostnaderna har beräknats till 27 250 000 kr. i prisläget den 1 april 1978.

Byggnadsstyrelsen räknar med att befintlig inredning till ett nyanskaff-

ningsvärde av ca 100 000 kr. kommer att föras över till nybyggnaden. Kostnaden för erforderlig ny inredning har styrelsen beräknat till 6,4 milj. kr.

Lund

Icke-laborativa institutioner m. m. I gällande utrustningsplan är uppförd en delram för omflyttningar inom södra universitetsområdet av 400 000 kr. (prop. 1976/77: 79 s. 17). I prop. 1977/78:106 (s. 6) har redogjorts för om- och nybyggnader inom södra universitetsområdet för icke-laborativa institutioner, dels nybyggnad i kv. Absalon, dels ombyggnad av f. d. Kirurgen. Regeringen har den 1 juni 1978 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra nämnda byggnadsobjekt.

LUP-kommittén för Lund beräknar utrustningskostnaden för nybyggnaden i kv. Absalon till 465 000 kr. och för f. d. Kirurgen till 90 000 kr. För gemensam utrustning beräknas 385 000 kr. Kommittén räknar vidare med att 300 000 kr. erfordras för fortsatta omflyttningar. Kommittén föreslår att delramen Omflyttningar inom södra universitetsområdet ersätts med en delram för icke-laborativa institutioner av $(400\,000 + 465\,000 + 90\,000 + 385\,000 + 300\,000 =)$ 1 640 000 kr.

Göteborg

Återuppsyggnad av matsal m. m. inom medicinarområdet. Genom en brand i mars 1977 förstördes till stor del den befintliga restaurangbyggnaden inom medicinarområdet. Regeringen uppdrog den 15 juni 1978 åt byggnadsstyrelsen att t. o. m. bygghandlingar projektera en återuppsyggnad av restaurangen. Byggnaden skall utöver restauranglokaler även innehålla vissa lokaler för biologiska övningslaboratoriet. För att kunna ta till vara de delar av den ursprungliga byggnaden som inte förstördes vid branden är det angeläget att återuppsygnadsarbetena snabbt kommer igång.

Byggnadsstyrelsen har i samband med redovisningen av en uppskattad kostnad för byggnadsåtgärderna även beräknat kostnaden för inredning. Den inredda arean kommer att uppgå till 1 725 m² och den erforderliga inredningen motsvarar en kostnad av 1,8 milj. kr. vid ett färdigställande till vårterminen 1980.

Polymerteknologi. Professuren i textilkemi vid Chalmers tekniska högskola har omvandlats till en professur i polymerteknologi. LUP-kommittén för Göteborg har den 21 juni 1978 fastställt lokalprogram för institutionen för polymerteknologi med en primär programarea av 760 m². Lokalprogrammet avses bli realiserat i den befintliga kemibygnaden samt inom en byggnad som tidigare använts för kärnkemi. Kommittén föreslår en definitiv kostnadsram av 1,6 milj. kr. för utrustning av institutionen. Kostnaden avser utrustning för framställning, bearbetning och karakterisering av polymerer.

Örebro

Musiklärarutbildning. Riksdagen har beslutat om principerna för en fortsatt reformering av den högre musikutbildningen (prop. 1977/78:14, UbU 1977/78:12, rskr 1977/78:73). Riksdagen har därvid beslutat att musiklärarutbildning skall anordnas i Örebro. Regeringen godkände den 8 juni 1978 för statens räkning ett avtal mellan staten och Örebro musikpedagogiska institut i Örebro om anordnande av musiklärarlinje vid högskolan i Örebro. Örebro kommun upplåter enligt detta avtal lokaler till staten fr. o. m. den 1 juli 1978 t. v., dock längst t. o. m. den 31 december 1982, i den omfattning som erfordras för musiklärarutbildningen.

LUP-kommittén för Uppsala utarbetar f. n. ett lokalprogram för musiklärarutbildningen. Lokalbehovet för läsåret 1979/80 beräknas uppgå till ca 1 300 m² exkl. kapprum etc., motsvarande 40 studeranden.

Kostnaden för utrustning för läsåren 1978/79 och 1979/80 har beräknats till 930 000 kr. Genom att högskolan ges möjlighet att överta befintlig utrustning vid Örebro musikpedagogiska institut kan kostnaden begränsas till ca 800 000 kr. LUP-kommittén för Uppsala föreslår en delram i utrustningsplanen av 800 000 kr. för utrustning till musiklärarutbildning.

Luleå

Nybyggnad av restaurang för lärarutbildning. Under anslaget Byggnadsarbeten inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde kommer jag att redovisa denna nybyggnad, som kostnadsberäknats till 3 550 000 kr. i prisläget den 1 april 1978. Restaurangen omfattar ca 150 platser. Byggnadsstyrelsen beräknar inredningskostnaden till 275 000 kr. och föreslår att en definitiv kostnadsram av nämnda belopp förs upp i inredningsplanen.

Övrigt

Telefonväxlar. I gällande utrustningsplan är uppförd en delram av 705 000 kr. för telefonväxlar (prop. 1977/78:25 bil. 12 s. 42, prop. 1977/78:106 s. 18). Utrustningsnämnden föreslår förbättringar av telefonväxlarna för forskningsinstitutet för atomfysik i Stockholm samt för högskolorna i Borås, Kalmar och Eskilstuna/Västerås. Kostnaderna har beräknats till 385 000 kr. Efter samråd med berörda LUP-kommittéer föreslår utrustningsnämnden att delramen Telefonväxlar höjs till (705 000 + 385 000 =) 1 090 000 kr.

Elevbostäder för specialskolan. I prop. 1977/78:100 bil. 12 (UbU 1977/78:19, rskr 1977/78:206) har medel beräknats för utrustning till tolv nya elevvillor och tre nya elevvåningar för specialskolan. Vidare har under detta anslag förts upp en särskild kostnadsram bl. a. för inredning till nya elevvillor vid Åsbackaskolan. Anskaffande av elevbostäder pågår f. n. Kostnaden för ny inredning till dessa enheter exkl. Åsbackaskolan beräknas till 1,3 milj. kr. Byggnadsstyrelsen föreslår därför att en delram på 1,3

milj. kr. för anskaffning av inredning till elevbostäder för specialskolan förs upp i inredningsplanen. Byggnadsstyrelsen föreslår att ramen efter särskild hemställan från byggnadsstyrelsen och efter beslut av regeringen i varje särskilt fall, får tas i anspråk för här angivet ändamål.

Föredraganden

För att inredning och utrustning utan försening skall kunna anskaffas till de objekt som jag har redogjort för i det föregående bör de i följande sammanställning angivna kostnadsramarna – i 1 000-tal kr. – föras upp i inrednings- och utrustningsplanerna. Jag har därvid tagit hänsyn till prisökningar under upphandlingstiden.

Objekt	Förordad ram eller förordad ändring av tidigare ram	Kostnadsram	
		Definitiv ram	Delram
Inredning			
<i>Nyköping</i> Åsbackaskolan	+ 90		826
<i>Linköping</i> Icke-laborativa institutioner m. m.	+ 5 400	5 400	
<i>Göteborg</i> Återuppbyggnad av matsal m. m. inom medicinarområdet	+ 1 500	1 500	
<i>Luleå</i> Nybyggnad av restaurang för lärarutbildning	+ 275	275	
<i>Övrigt</i> Elevbostäder för specialskolan	+ 1 300		1 300
Utrustning			
<i>Uppsala</i> Nybyggnader på Artillerifältet, etapp IV	+ 1 100		1 100
<i>Nyköping</i> Åsbackaskolan	+ 675		675
<i>Lund</i> Icke-laborativa institutioner m. m.	+ 1 000		1 400
<i>Göteborg</i> Polymerteknologi	+ 1 400	1 400	
<i>Örebro</i> Musiklärarutbildning	+ 500		500
<i>Övrigt</i> Telefonväxlar	+ 385		1 090

Jag förordar att de ökade utgifter som hänger samman med här behandlade objekt får bestridas av tillgängliga medel under förevarande anslag.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om anskaffning av viss inred-

- ning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m. inom de kostnadsramar som jag har förordat i det föregående,
2. godkänna vad jag har förordat i det föregående angående bestridande av utgifterna för viss inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m.

[14] D 51. Extra resurser för utbildningsområdet med fritt tillträde i högskolan. *Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ)*. UHÄ framhåller i skrivelse den 11 november 1978 bl. a. att hösten 1977 ökade nettotillströmningen till det fria området enligt högskoleenheternas beräkningar med omkring 6 000 årsstudieplatser. Härför erhöll högskoleenheterna endast 14,3 milj. kr. i tillskott (inkl. ca. 5,3 milj. kr. motsvarande kostnader för de studerande som högskoleenheterna inte fick ersättning för budgetåret 1976/77 enligt automatiksystemets 10-procentsregel). Detta innebär ett tillskott om i genomsnitt drygt 2 000 kr. per årsstudieplats, vilket bör ses i förhållande till att enbart lärarlönekostnaderna uppgick till över 4 000 kr. per årsstudieplats. Till den förhållandevis låga ersättningen per årsstudieplats bidrog förutom den nyssnämnda 10-procentsregeln även skyldigheten för högskoleenheterna att internt omfördela resurser från annan utbildning till det fria området.

För budgetåret 1978/79 fick högskoleenheterna en uppräknad av sina ordinarie anslag motsvarande de budgetåret 1977/78 tilldelade extra resurserna, exkl. ca 2 milj. kr. till regeringens disposition. Samtidigt har statsmakterna räknat med att högskoleenheterna budgetåret 1978/79 skall kunna ta emot lika många studerande inom det fria området som föregående budgetår, dvs. att de resurser som genom omdispositionen tagits i anspråk för det fria området budgetåret 1977/78 skall kunna disponeras även för påföljande budgetår.

Den vid vissa högskoleenheter stora ökningen av antalet studerande inom det fria området har, på grund av att ersättning endast utgår för lärarlönekostnader, inneburit att de totala resurserna per studerande minskat. Samtidigt har betydande resurser överförts från annan utbildning till det fria området. För att dessa överföringar inte skall medföra en successiv nedskärning av resurserna och därmed en utarmning av olika utbildningar utanför det fria området måste dessa överföringar varje år kunna omprövas.

Ett speciellt problem i detta sammanhang utgör resursbehovet för andra året på en rad av de nya, spärrade utbildningslinjerna. För detta andra år skall användas resurser som tidigare utnyttjats för studerande enligt äldre studieordning. Till betydande del har de studerande enligt äldre studieordning läst kurser som läsåret 1977/78 tillhörde det fria området. Detta innebär att högskoleenheterna vid sina omdispositioner av befintliga årsstudieplatser även måste beakta utbyggnaden av de berörda utbildningslinjerna.

UHÄ konstaterar att underlaget insamlats under tidspress och kan ha olika brister som f. n. inte kan överblickas. Det kan därför visa sig nödvändigt att senare, i samband med ordinarie anslagsframställning eller i förekommande fall vid framställning om extra medel nästa höst, göra korrigeringar.

Ökningen av tillströmningen till det fria området bedöms svara mot ca 2 600 årsstudieplatser, vilket innebär en ökning med ca 9% i förhållande till föregående hösttermin. Högskoleenheterna har sammalat begärt ca 22 milj. kr., medan regionstyrelserna tillstyrkt nära 21 milj. kr. UHÄ föreslår att högskoleenheterna på tilläggsbudget anvisas ca 16,8 milj. kr. I detta belopp ingår även medel för den ökade tillströmningen till universitetet i Uppsala våren 1978. Beloppet innefattar även ersättning för nödvändiga omdispositioner av årsstudieplatser som budgetåret 1977/78 tillhörde det fria området.

UHÄ förutsätter vidare att regeringen till varje högskoleenhet därutöver anvisar ett belopp som motsvarar det anslag respektive högskoleenhet erhöill föregående budgetår från medlen till regeringens disposition.

Föredraganden

I förhållande till det beräknade antalet årsstudieplatser inom det fria området innevarande budgetår – 30 200 – är tillströmningsoökningen ca 7%. Denna ökning är väsentlig mindre än motsvarande ökning under föregående budgetår (17%), vilket närmast tyder på att den tillströmningsoökning till det fria området som kunde konstateras i samband med högskolereformen håller på att upphöra. Man kan dock konstatera att ett uppdämt utbildningsbehov fortfarande finns på en del mindre orter. Jag räknar med att behovet av resurstillskott innevarande budgetår totalt sett är väsentligt mindre än föregående budgetår.

I det följande utgår jag från att högskoleenheterna inom ramen för hittills beräknade resurser i enlighet med vad som angivits i budgetpropositionen kan klara minst samma omfattning av utbildningen inom det fria området som föregående budgetår. Det bör ha funnits goda möjligheter att inför det nya budgetåret anpassa planeringen med hänsyn till erfarenheterna från förra året. Jag erinrar om nödvändigheten av att, enligt de givna förutsättningarna för det fria området, företa omdispositioner för att anpassa resursfördelningen till efterfrågan på utbildning. Jag redovisar i en översikt vilket behov av resurstillskott jag räknar med.

Högskoleenhet	Planerat antal års- studieplatser 1978/79	Beräknat faktiskt antal årsstudie- platser 1978/79	Bruttobehov av resursför- stärkning	Avgår genom omfördelning m. m.	Nettobehov av resursför- stärkning
univ. i Stockholm	8 400	8 865	2 325 000	700 000	1 625 000
högsk. i Eskilstuna/Västerås	200	300	500 000	—	500 000
högsk. i Falun/Borlänge	145	190	165 000	—	165 000
högsk. i Gävle/Sandviken	165	210	175 000	—	175 000
högsk. i Örebro	785	865	400 000	200 000	200 000
högsk. i Växjö	770	935	825 000	100 000	725 000
univ. i Göteborg	5 040	5 445	2 025 000	440 000	1 585 000
högsk. i Karlstad	845	1 020	875 000	100 000	775 000
högsk. i Sundsvall/Härnösand	260	290	150 000	—	150 000
högsk. i Östersund	100	115	64 000	—	64 000
					5 964 000

I motsats till övriga högskoleenheter som erhöll resurstillskott för 1977/78 hade universitetet i Uppsala inte räknat in tillströmningsökningen under våren 1978 i underlaget för sin framställning om resurstillskott för 1977/78. Jag räknar med att universitetet i Uppsala nu bör anvisas 1 464 000 kr. för budgetåren 1977/78 och 1978/79 sammantagna på grund av den tillströmningsökning som ägde rum våren 1978.

Mina ställningstaganden grundar sig bl. a. på en bedömning av utvecklingen under åren 1977/78 och 1978/79 sammantagna. Detta gäller bl. a. universitetet i Uppsala och Lund för vilka jag inte föreslår extra resurser för tillströmningen innevarande budgetår.

Av de resursbehov jag har beräknat kan 1 044 000 kr. avräknas mot medel som står till regeringens disposition under anslaget D 10. Lokala och individuella linjer och enstaka kurser. Jag avser att senare föreslå regeringen att fördela resterande medel till regeringens disposition mellan högskoleenheter i huvudsak på samma sätt som ifrågavarande medel fördelades budgetåret 1977/78.

De extra resurserna bör för innevarande budgetår anvisas som klumpbe-
lopp till resp. högskolestyrelsens disposition.

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Extra resurser för utbildningsområdet med fritt tillträde i högskolan* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 6 384 000 kr.

E. Vuxenutbildning

[15]. E 1. Sveriges Utbildningsradio aktiebolag. Vid 1976/77 års riksmöte beslöt riksdagen att inrätta Sveriges Utbildningsradio aktiebolag (prop. 1975/76: 110, UbU 1976/77: 8, rskr 1976/77: 46). Det nya bolaget började sin verksamhet den 1 januari 1978.

Vid 1977/78 års riksmöte beslöt riksdagen att Sveriges Utbildningsradio

skall ingå som ett dotterbolag till Sveriges Radios nya organisation (prop. 1977/78: 91, KrU 1977/78: 24, rskr 1977/78: 337).

I sistnämnda prop. (s. 212) anförde föredraganden: "När det först gäller den årliga kompensationen av radio- och TV-verksamhetens automatiska pris- och löneökningar på driftsidan bör utgångspunkten vara den allmänna kostnadsutvecklingen som den avspeglar sig i konsumentprisindex (KPI). I princip bör programföretagen alltså kunna påräkna en kompensation som motsvarar utvecklingen av KPI för resp. budgetår.

Avstämningen av kostnadskompensation för ett visst budgetår kan givetvis inte ske förrän en säker uppskattning av KPI kan göras. Regeringen bör därför utverka riksdagens bemyndigande att slutligt fastställa kompensation för allmänna kostnadsökningar."

Riksdagen beslöt i enlighet med regeringens förslag.

I skrivelse har Sveriges Utbildningsradio konstaterat att Sveriges Radio har erhållit kompensation för budgetåret 1977/78 i enlighet med riksdagens beslut. Enligt skrivelsen bör Sveriges Utbildningsradio, som dotterbolag till Sveriges Radio, erhålla motsvarande kompensation för första halvåret 1978. Sveriges Utbildningsradio hemställer därför att företaget som kompensation för kostnadsstegringar tilldelas ett tilläggsanslag av 1 113 000 kr. vilket i princip motsvarar KPI för den nämnda tidsperioden. Vidare hemställer Sveriges Utbildningsradio att även i fortsättningen erhålla kompensation för kostnadsökningar enligt den princip som nu gäller för Sveriges Radio.

Föredraganden

I enlighet med riksdagens beslut med anledning av prop. om radions och televisionens fortsatta verksamhet (prop. 1977/78: 91, KrU 1977/78: 24, rskr 1977/78: 337) har regeringen, med beaktande av utvecklingen av konsumentprisindex (KPI) tilldelat Sveriges Radio medel, som avser driftkostnader för den allmänna programverksamheten och för lokalradion, utöver vad som tidigare har anvisats för budgetåret 1977/78.

Sveriges Utbildningsradio, som är ett dotterbolag till Sveriges Radio, har i skrivelse hemställt om motsvarande kompensation samt att sådan kompensation för automatiska pris- och löneökningar fortsättningsvis skall utgå enligt samma regler som gäller för den övriga rundradioverksamheten.

Enligt min mening bör Sveriges Utbildningsradio få kompensation för automatiska pris- och löneökningar enligt samma principer som redan gäller för den övriga rundradioverksamheten. Den kompensation som, med utgångspunkt i den allmänna kostnadsutvecklingen som den avspeglar sig i KPI, skulle utgå för Sveriges Utbildningsradio för första halvåret 1978 har beräknats till 913 000 kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att slutligt fastställa kompensation för au-

- tomatiska pris- och löneökningar för Sveriges Utbildningsradio aktiebolag i enlighet med vad jag har förordat i det föregående,
2. till *Sveriges Utbildningsradio aktiebolag* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett anslag av 913 000 kr.

[16] E 5. **Bidrag till kommunal vuxenutbildning m. m.** Vid 1978 års riksmöte biföll riksdagen föredragandens förslag om en tillfällig begränsning i ökningen av antalet undervisningstimmar i gymnasieskolkurser och särskilt yrkesinriktade kurser inom kommunal vuxenutbildning under budgetåret 1978/79 (prop. 1977/78: 100 bil. 12, UbU 1977/78: 15, rskr 1977/78: 180).

I en skrivelse till regeringen den 24 augusti 1978 framhöll skolöverstyrelsen att åtgärder mot den ökade arbetslösheten särskilt bland ungdom bl. a. kan vidtas inom ramen för kommunal vuxenutbildning under förutsättning att vissa ytterligare resurser ställs till förfogande under budgetåret 1978/79. Regeringen har i förordning den 21 september 1978 om yrkesinriktad utbildning inom kommunal vuxenutbildning för arbetslösa meddelat föreskrifter att yrkesinriktade gymnasieskolkurser och särskilt yrkesinriktade kurser, som anordnas för arbetslösa, inte skall inräknas i det antal undervisningstimmar för sådana kurser, som enligt regleringsbrev avseende anslag till vuxenutbildning medgetts för budgetåret 1978/79. Även icke arbetslösa sökande får intagas till dessa kurser, men de får inte inräknas i det lägsta antal elever som krävs för att påbörja kurs. Regeringen har vidare föreskrivit att antalet undervisningstimmar i dessa kurser får utökas i förhållande till gällande timplan med upp till 10%. De tillkommande undervisningstimmarna får användas för sådan undervisning i allmänna ämnen som erfordras för att de arbetslösa eleverna skall kunna följa kursen.

Föredraganden

Mot bakgrund av den höga arbetslöshet som f. n. råder bland ungdomar, anser jag det synnerligen angeläget att alla åtgärder, som kan positivt påverka deras situation på kort och längre sikt, vidtas med största tänkbara snabbhet. Regeringen har därför redan fattat beslut om en viss utökning av den yrkesinriktade kommunala vuxenutbildningens möjligheter att vidta åtgärder för att ge arbetslösa utbildning.

Med hänvisning härtill hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att godkänna vad jag anfört om kurser för arbetslösa.

[17] E 13. **Bidrag till kontakttolkutbildning.** I statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett förslagsanslag 3 015 000 kr.

Medlen skall fördelas på undervisning, handledarutbildning, studiematerial och administration.

Med anledning av riksdagens beslut prop. 1977/78: 125, UbU 1977/78: 24, rskr 1977/78: 289) bemyndigades regeringen att ändra fördelningen inom anslaget Bidrag till kontakttolkutbildning så att även studiesociala kostnader kunde täckas under budgetåret 1977/78. Regeringen utfärdade den 29 juni 1978 bestämmelser härom.

Utbildningsutskottet ansåg att den som efter den 30 juni 1978 deltar i utbildningen också måste vara berättigad till dessa förmåner. Utskottet ansåg att regeringen i tilläggsbudget I för budgetåret 1978/79 skulle lägga fram förslag om motsvarande förmåner fr. o. m. den 1 juli 1978. Riksdagen har som sin mening gett regeringen detta till känna.

Föredraganden

Möjligheterna att få stå till stånd planerad utbildning av handledare och kontakttolkar är beroende av att ersättning för förlorad arbetsförtjänst och resekostnader kan utgå för deltagare i handledarutbildning och att ersättning för resc- och inackorderingskostnader kan utgå för deltagare i kontakttolkutbildning. Jag förordar därför, i likhet med vad riksdagen uttalat, att nämnda studiesociala förmåner skall utgå även under innevarande budgetår.

Bestämmelserna från den 29 juni 1978 bör därför äga fortsatt giltighet under innevarande budgetår. Med hänsyn härtill förordar jag att medel nu anvisas på tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår för studiesociala kostnader inom handledarutbildningen och kontakttolkutbildningen för budgetåret 1978/79.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till kontakttolkutbildning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 2 496 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

[18] 13. **Vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio.** I statsbudgeten för innevarande budgetår är under denna anslagsrubrik uppfört ett investeringsanslag av 10 milj. kr. Behållningen under anslaget var vid ingången av budgetåret ca 5 milj. kr. Medlen disponeras av byggnadsstyrelsen för de i investeringsplanen upptagna objekten inom de kostnadsramar som riksdagen

gen godkänt.

Stor musikstudio i Stockholm. Som framgår av den redogörelse för objektet som lämnades i prop. 1975/76: 125 (bil. 7 s. 29) uppdrog regeringen den 29 december 1975 åt byggnadsstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med redovisade systemhandlingar och inom en kostnadsram av 25,1 milj. kr. i prisläget den 1 april 1975 utföra nybyggnad av stor musikstudio i Stockholm för Sveriges Radio.

Byggnadsarbetena påbörjades i juli 1976.

Byggnadsstyrelsen har i februari 1977 till utbildningsdepartementet anmält att vissa tillkommande åtgärder till en beräknad kostnad av 720 000 kr. i prisläget den 1 april 1976 enligt styrelsens uppfattning borde genomföras i anslutning till nybyggnaden av musikstudion. Styrelsen avsåg att, om dessa åtgärder föranledde behov av att öka tidigare fastställd kostnadsram för objektet, återkomma till regeringen i ärendet i samband med sitt förslag till anslagsframställning för budgetåret 1978/79.

Byggnadsstyrelsen har med skrivelse i juni 1978 anmält för regeringen att kostnaderna för musikstudion väsentligt kommer att överstiga den av riksdagen tidigare godkända kostnadsramen som i prisläget den 1 april 1978 motsvaras av 33 015 000 kr. Som främsta anledningar till att styrelsen först vid denna tidpunkt har kunnat redovisa att tidigare gjorda kostnadsberäkningar ej kommer att hålla har byggnadsstyrelsen framhållit projektets unika karaktär, den fortlöpande tekniska utvecklingen på radio- och televisionsområdet samt under byggskedet inträffade oförutsebara störningar och tekniska komplikationer. Av främst sistnämnda skäl ansåg styrelsen det möjligt att först införa tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 mer precist ange den slutliga kostnaden samt medelförbrukningen för projektet. Byggnadsstyrelsen anmälde samtidigt att man ingående övervägt att avbryta den pågående produktionen för att minska kostnaderna genom att förändra projektet. Styrelsen redovisade att man vid denna prövning hade nödgats konstatera att en dylik åtgärd inte skulle ge någon betydande effekt. Sammanfattningsvis meddelade byggnadsstyrelsen att byggnadsarbetena fortsatte och att alla åtgärder hade vidtagits för att inte ytterligare kostnadsökningar skulle inträffa.

Byggnadsstyrelsen har i september 1978 anmält att den totala byggnadskostnaden för musikstudion beräknas uppgå till 44,7 milj. kr. i prisläget den 1 april 1978 samt att nybyggnaden beräknas vara färdigställd till årsskiftet 1978–1979. Sveriges Radio har under projekterings- och byggnadstiden garanterat vissa byggnadskostnader motsvarande 2,8 milj. kr. i prisläget den 1 april 1978 som har föranletts av i första hand förändrat utrustningsbehov.

Föredraganden

Med hänsyn till de särskilda omständigheter som föreligger i det aktuella byggnadsprojektet har, vid beredningen av ärendet, riksrevisionsverket

anmodats avge yttrande över handläggning av projektet. Riksrevisionsverket har den 13 oktober 1978 lämnat en redogörelse för hur ärendet administrativt har handlagts inom byggnadsstyrelsen och därvid anfört vissa synpunkter och redovisat förslag till åtgärder för att förbättra handlägningsrutinerna inom styrelsen. Jag har på grundval av den redovisning som byggnadsstyrelsen och riksrevisionsverket lämnat inte funnit anledning att ifrågasätta att projektet bör fullföljas på det sätt byggnadsstyrelsen har redovisat sedan de väsentligt ökade kostnaderna väl blivit kända och närmare har preciserats. Jag har vid samråd med chefen för budgetdepartementet erfarit att riksrevisionsverkets förslag bl. a. till förbättrade handlägningsrutiner inom byggnadsstyrelsen kommer att övervägas närmare.

Med hänsyn till vad jag anfört i det föregående föreslår jag att en ändrad kostnadsram för musikstudion i Stockholm motsvarande $(44,7 - 2,8 =) 41,9$ milj. kr. förs upp i investeringsplanen för innevarande budgetår.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart år-mån.	Färdigställande år-mån.
	1977-04-01	1978-04-01	Faktisk t. o. m. 1978-06-30	Beräknad för 1978/79	1979/80		
Stor musikstudio i Stockholm	31 100	41 900	21 659	17 600	3 600	76-07	79-01

För att bestrida kostnaderna under anslaget under innevarande budgetår förordar jag att ett belopp av 12 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget I för innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om byggnadsarbeten inom den kostnadsram som jag förordat i det föregående,
2. till *Vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 12 000 000 kr.

[19] **14. Byggnadsarbeten inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 30 milj. kr. (prop. 1977/78: 106, UbU 1977/78: 23, rskr 1977/78: 288). Under anslaget är uppförda två investeringsplaner, nämligen en plan för utbildning och forskning och en plan för kulturändamål m. m. Behållningen vid budgetårets början uppgick till ca 102 milj. kr. Byggnadsstyrelsen räknar med att 20 milj. kr. behöver anvisas på tilläggsbudget.

Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1977/78: 100 bil. 2, FiU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 227) den 31 augusti 1978

beslutat om vissa sysselsättningsskapande åtgärder. Beslutet innebär bl. a. att från förevarande investeringsanslag får – utöver vad regeringen i annat sammanhang har föreskrivit – bestridas utgifter med sammanlagt högst 10 670 000 kr. Som en följd av detta beslut har regeringen den 14 september 1978 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i sysselsättningsskapande syfte utföra vissa byggnadsarbeten i Uppsala och Göteborg. I det följande kommer jag att redovisa dessa objekt och vissa andra objekt som bör redovisas i detta sammanhang. Kostnaderna redovisas i det följande i prisläget den 1 april 1978.

Stockholm

Förvärv av fastigheter på Blasieholmen. Regeringen har genom beslut den 29 juni 1978 godkänt avtal om förvärv av fastigheterna Ostindiefararen 1 och Sillhovet 1 i Stockholm. Förvärvet har planerats i syfte att bl. a. bereda nationalmuseet utökade lokaler. Kostnaderna för förvärvet uppgår till 4 milj. kr.

Uppsala

Upprustning av ventilationsanläggning för kemiska institutionen. Byggnadsstyrelsen har den 21 augusti 1978 redovisat behov av upprustning av en ventilationsanläggning för kemiska institutionen vid universitetet i Uppsala.

Regeringen uppdrog genom beslut den 14 september 1978 åt byggnadsstyrelsen att i sysselsättningsskapande syfte projektera och utföra ventilationsanläggningen inom en kostnadsram av 2,3 milj. kr.

Göteborg

Upprustning av ventilationssystemet för medicinska fakultetens byggnader. Genom beslut den 28 augusti 1975 uppdrog regeringen åt byggnadsstyrelsen att t. o. m. bygghandlingar projektera bl. a. upprustning av delar av ventilationssystemet i byggnaderna för medicinska fakulteten vid universitetet i Göteborg.

Byggnadsstyrelsen har den 20 juni 1978 redovisat dels bygghandlingar för upprustning av ventilationssystemet i höghusdelarna för medicinska fakulteten, dels underlag för kostnadsberäkning för upprustning av ventilationssystemet i låghusdelarna.

Regeringen uppdrog genom beslut den 14 september 1978 åt byggnadsstyrelsen att av sysselsättningsskäl bl. a. projektera och utföra upprustning av ventilationssystemet i såväl höghus- som låghusdelarna och att för ändamålet ta i anspråk högst 8 370 000 kr.

Återuppbyggnad av matsal m. m. inom medicinarområdet. Omständigheterna kring återuppbyggnaden av restaurangbyggnaden har närmare redovisats i det föregående.

De av byggnadsstyrelsen på grundval av byggnadsprogrammet uppskattade kostnaderna för återuppbyggnaden uppgår till 9,5 milj. kr. i prisläget den 1 april 1978. Mot bakgrund av det angelägna i att snabbt kunna påbörja återuppbyggnaden föreslår styrelsen att en preliminär kostnadsram av 9,5 milj. kr. nu förs upp i investeringsplanen.

Luleå

Nybyggnad av restaurang för lärarutbildning. Regeringen uppdrog den 26 januari 1978 åt byggnadsstyrelsen att projektera nybyggnad av restaurang för lärarutbildning vid högskolan i Luleå t. o. m. systemhandlingar.

Byggnadsstyrelsen har den 12 september 1978 redovisat systemhandlingar för objektet. Enligt dessa omfattar nybyggnaden 316 m² primär rumsarea. Restaurangen kommer att inrymma ca 150 platser. Byggnadskostnaderna beräknas till 3 550 000 kr., varav 450 000 kr. avser försörjningsåtgärder. Nybyggnaden beräknas vara färdigställd till vårterminen 1980.

Föredraganden

Med hänvisning till vad jag har anfört i det föregående bör i gällande investeringsplan föras upp följande kostnadsramar i 1 000-tal kr.

Byggnadsobjekt	Kostnadsram 1978-04-01	Medelsförbrukning		Byggstart år-mån.	Färdigställande år-mån.	
		Faktisk t. o. m.	Beräknad för			
			1978-06-30			1978/79
Utbildning och forskning						
<i>Uppsala</i>						
Upprustning av ventilationsanläggning för kemiska institutionen	2 300	1 500	730	78-09	79-08	
<i>Göteborg</i>						
Upprustning av ventilations-systemet för medicinska fakultetens byggnader	8 370	2 000	4 000	79-01	80-06	
Återuppbyggnad av matsal m. m. inom medicinarområdet	9 500 ¹	3 000	4 000	78-12	80-01	
<i>Luleå</i>						
Nybyggnad av restaurang för lärarutbildning	3 550	28	500	2 500	79-02	80-01
Kulturändamål m. m.						
<i>Stockholm</i>						
Förvärv av fastigheter på Blasieholmen	4 000		4 000			

¹ Preliminärt beräknad kostnadsram

För att bl. a. slutligt bestrida kostnaderna för de objekt som under förevarande anslag berörs av beslut den 31 augusti 1978 om vissa sysselsättningsskapande åtgärder förordar jag att 14 milj. kr. utöver tidigare anvisat belopp anvisas på tilläggsbudget I för innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om byggnadsarbeten m. m. inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde inom de kostnadsramar som jag har förordat i det föregående,
2. till *Byggnadsarbeten inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 14 000 000 kr.

IV. STATENS UTLÅNINGSFONDER

[20] 5. **Studiemedelsfonden.** I statsbudgeten för budgetåret 1978/79 har under denna anslagsrubrik anvisats ett investeringsanslag på 1 020 milj. kr.

Medlen disponeras av centrala studiestödsnämnden (CSN) för återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3, 4 och 7 kap. studiestödslagen.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1978/79 beräknade CSN medelsförbrukningen 1978/79 till 1 517 milj. kr. I skrivelse till utbildningsdepartementet den 8 september 1978 anför CSN att de nya beräkningar som CSN genomfört i samband med anslagsframställningen för budgetåret 1979/80 ger vid handen att medelsförbrukningen för 1978/79 kommer att uppgå till 1 704 milj. kr. Medelstillgången beräknas uppgå till 1 542 milj. kr. För att täcka medelsbehovet budgetåret 1978/79 och få en nödvändig reservation inför budgetåret 1979/80 hemställer CSN om att Studiemedelsfonden tillförs ett tilläggsanslag på 300 milj. kr.

Föredraganden

Det ökade medelsbehovet sammanhänger med dels ett större antal studerande än tidigare beräknats, dels en ökning i det genomsnittliga beloppet återbetalningspliktiga studiemedel per studerande. Det ökade genomsnittsbeloppet sammanhänger i sin tur med dels basbeloppets utveckling, dels en ökad benägenhet att utnyttja de återbetalningspliktiga studiemedlen. Med hänsyn till de ojämnheter som föreligger i flödet till och från fonden måste fonden tillföras medel utöver det beräknade underskottet för att inte ett tillfälligt underskott skall uppstå under andra halvåret 1978/79.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Studiemedelsfonden* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 000 kr.

VI. FONDEN FÖR STATENS AKTIER

[21] a. **Teckning av aktier i ett statsägt aktiebolag för studiereseverksamhet.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1978/79.

Vid min anmälan av studiereseutredningens betänkande Språkresor (SOU 1975: 64) i 1978 års budgetproposition (prop. 1977/78: 100 bil. 12 s. 641–643) framhöll jag behovet av en ny organisationsform för den verksamhet som nu bedrivs av centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet. Sedan frågan om verksamhetens juridiska form ytterligare beretts inom utbildningsdepartementet återkommer jag nu till regeringen med förslag.

Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet är i dag huvudsakligen en arrangör av språkresor för studerande. Som sådan bedriver nämnden affärsverksamhet, visserligen utan vinstsyfte, men i konkurrens med andra arrangörer av liknande resor på den svenska marknaden. Nämnden synes därvid ha spelat en kvalitetsfrämjande och prisreglerande roll.

Med hänsyn till att nämndens verksamhet främst är affärsdrivande, bör motsvarande verksamhet i fortsättningen handhas av en självständig juridisk person. De associationsformer som då kan komma i fråga är aktiebolag eller stiftelse. För affärsdrivande verksamhet är aktiebolagsformen den naturliga. Härtill kommer att de regler som behövs, bl. a. med hänsyn till behovet av ekonomisk kontroll, för aktiebolagets del återfinns i aktiebolagslagen, medan motsvarande lagregler saknas för stiftelser. Om nämnden skulle omvandlas till en stiftelse skulle man därför tvingas överväga att föra in ett mycket stort antal regler i den nya stiftelsens stadgar. Det kan i flera olika avseenden diskuteras vilka regler som lämpligen bör gälla för en stiftelse i dessa fall. Risk finns att reglerna skulle bli svåröverskådliga och därmed svåra att tillämpa. Jag har därför, liksom studiereseutredningen, funnit att aktiebolagsformen är mest ändamålsenlig.

Jag förordar alltså att centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet ombildas till ett aktiebolag. Staten bör äga samtliga aktier i bolaget. Även om bolagets tjänster också bör kunna omfatta andra resandekategorier, förutsätter jag, att verksamheten liksom nu huvudsakligen inriktas på språkresor för skolungdom. Mot den bakgrunden torde något intresse hos de stora fackliga organisationerna att, såsom studiereseutredningen föreslagit, ingå som delägare i bolaget knappast föreligga f. n. Jag finner det dock angeläget, att olika intressegrupper liksom berörda myndigheter och organisationer får inblick i och möjlighet att påverka bolagets verksamhet. Centralnämndens nuvarande fem ledamöter företräder Hem och Skolårörelsen, pedagogisk sakkunskap och reschyråexpertis. Dessa intressen bör enligt min mening även fortsättningsvis få inflytande genom att bere-

das plats i bolagsstyrelsen.

Centralnämndens verksamhet är ekonomiskt självbärande och har de senaste åren t. o. m. givit ett visst överskott. Självklart skall även bolaget ha till uppgift att driva en verksamhet som är ekonomiskt självbärande. Jag vill dock understryka att syftet med den nya associationsformen inte är att bereda vinst utan att driva en ideell verksamhet i affärsmässiga former. Detta bör klart framgå av bolagsordningen.

Bolaget bör bildas snarast möjligt efter det att riksdagen fattat sitt beslut. Centralnämndens årsomsättning uppgick enligt 1977 års vinst- och förlusträkning till ca 7 milj. kr. Med hänsyn till att verksamheten sålunda hittills varit av förhållandevis ringa omslutning är jag f. n. inte beredd att förorda ett större aktiekapital än 100 000 kr. Detta belopp bör anvisas över statsbudgeten för innevarande budgetår under Fonden för statens aktier. Motsvarande belopp bör tillgodoföras budgetutjämningsfonden från centralnämndens kapitalbehållning i samband med att bolaget bildas. Det ankommer på regeringen att fatta erforderliga beslut angående bolagsbildning m.m. Jag utgår därvid från, att centralnämndens samtliga tillgångar, skulder och andra förpliktelser övertas av bolaget. Jag räknar med en avvecklingsperiod för centralnämnden fram till den 1 september 1979. Under denna tid förutsätts bl. a. förhandlingar ske om personalens övergång till anställning i bolaget.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Teckning av aktier i ett statsägt aktiebolag för studiereseverksamhet* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kr.

*Bilaga 7.1***Avtal om skolornas grafiska och fotografiska mångfaldigande 1978-06-26**

Mellan staten, å ena sidan, och följande organisationer, nämligen Bildleverantörernas förening, Fackförbundspressens Samorganisation, Föreningen Svenska Läromedelsproducenter, Föreningen Svenska Populärauktorer, Föreningen Svenska Tecknare, Föreningen Svenska Tonsättare, Föreningen Svensk Fackpress, Konstnärernas Riksorganisation, Läromedelsförfattarnas Förening, Pressfotografernas Klubb, Svenska Bokförläggareföreningen, Svenska Fotografernas Förbund, Svenska Journalistförbundet, Svenska Musikförläggareföreningen u. p. a., Svenska Tidningsutgivareföreningen (innefattande även Vectu), Sveriges Författarförbund och Tidningarnas Arbetsgivareförening, å andra sidan, har träffats följande avtal om skolornas grafiska och fotografiska mångfaldigande¹.

Avtalets tillämpningsområde

1 § Detta avtal gäller utbildning som staten, kommun eller landstingskommun är huvudman för och som står under tillsyn av skolöverstyrelsen.

Med utbildning som avses i första stycket jämföras i detta avtal dels konstfackskolan, dels utbildning som motsvarar utbildningen vid lärarutbildningsanstalt som vid utgången av juni månad 1977 stod under tillsyn av skolöverstyrelsen.

Avtalet omfattar även skolor som under avtalsperioden ställs under tillsyn av skolöverstyrelsen.

2 § Under avtalet faller alla utgivna litterära verk, konstnärliga verk och fotografiska bilder i fråga om vilka part på organisationssidan får upplåta rätt att mångfaldiga enligt 3 och 7–11 §§ i detta avtal.

Med litterära verk, konstnärliga verk och fotografiska bilder som har utgivits jämföras konstverk, av vilka upphovsmannen har överlåtit exemplar, och fotografiska bilder, som har offentliggjorts.

3 § Avtalet omfattar alla former av grafiskt, fotografiskt eller liknande mångfaldigande i den mån inte annat följer av 7–11 §§.

Definitioner

4 § I det följande förstås med

skola: den skolenhet eller liknande där utbildning som avses i 1 § bedrivs,

¹ Avtalet berör vissa paragrafer i lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (SFS 1960: 729 med ändr.) och lagen om rätt till fotografisk bild (SFS 1960: 730 med ändr.).

undervisning: undervisning och därmed jämförbar pedagogisk verksamhet i skolan såsom sådan verksamhet som avses i skolförordningen (Svensk Författningssamling 1971: 235, senast ändr. 1978: 588) 5 kap. 4 § tredje stycket och 9 § (grundskolans fria aktiviteter), meddelande av studie- och yrkesorientering, ledning av timme till förfogande och skilda organisationers information till eleverna under skoltid,

lärare: varje person som leder undervisning,

förlaga: det material (verk, lärares egenproducerade förlaga eller s. k. blandad förlaga) som ligger till grund för ett mångfaldigande,

verk: litterärt eller konstnärligt verk eller del därav, till vilket upphovsrätt gäller enligt upphovsrättslagen, eller fotografisk bild, till vilken fotografirätt gäller enligt fotografilagen,

lärares egenproducerade förlaga: verk som lärare själv framställer och som omfattar endast sådant material som läraren är upphovsman till och som läraren ej har utgivit,

blandad förlaga: verk som lärare själv framställer och som omfattar dels återgivande av utgivet verk som faller under avtalet, dels sådant verk till vilket läraren är upphovsman och som läraren ej har utgivit,

skrift: bok, häfte, broschyr, notblad och liknande skrift som innehåller ett eller flera verk samt tidning, tidskrift eller annan periodisk skrift,

bild: allt bildmaterial, dock att sådana enkla grafiska framställningar av beskrivande art såsom schematiska kartor och diagram av icke konstnärligt slag skall anses som text,

diabild: transparent stor- eller smådiabild för projektion,

arbetshäfte: verk som helt eller till övervägande del består av studie- och arbetsuppgifter, övningsuppgifter, laborations- eller instruktionsanvisningar (även sådana som innehåller noter),

blankett: sådan blankett som tillhandahålls i block eller bunt, som omfattar minst tio likadana exemplar av varje blankett, och som innehåller tester och prov, kartläggare attityder och intressen eller utgör stimulansmaterial för samtal eller andra liknande uppgifter,

kopiesida: en sådan kopia av verk som har ett format vilket ej överstiger format A 4 eller, i fråga om kopia av större format, varje påbörjad del motsvarande format A 4,

rättsinnehavare: den som har rätt att tillåta mångfaldigande som avses i 3 och 7–11 §§.

Utgångspunkter för avtalet

5 § Parterna förutsätter att den rätt att mångfaldiga för enskilt bruk som följer av 11 § första stycket upphovsrättslagen och 5 § fotografilagen inte tas i anspråk i stället för den rätt till mångfaldigande som upplåts genom detta avtal.

Staten kommer att – i annan form än genom ändring av 11 § första stycket upphovsrättslagen och 5 § fotografilagen – verka för att nämnda

förutsättning uppfylls.

6 § Avtalet berör ej den rätt att mångfaldiga som följer av annan bestämmelse i upphovsrättslagen än 11 § första stycket eller av annan bestämmelse i fotografilagen än 5 §.

Rätt att mångfaldiga enligt avtalet

7 § Lärare får på villkor som föreskrivs i 8–11 §§ mångfaldiga eller låta mångfaldiga sådant verk som faller under avtalet, om framställningen sker endast för lärarens egen undervisning och företas med skolans utrustning eller eljest på skolans bekostnad.

Avtalet medger dock ej framställning av stordiabild eller tillverkning av duplikat av smådiabild. Av videogram eller film, som är avsedd att visas i form av rörliga bilder, får endast enstaka bild mångfaldigas.

8 § Tre exemplar av verk får utan särskilt tillstånd av rättsinnehavaren framställas i form av papperskopior.

9 § Fler än tre exemplar av verk får utan särskilt tillstånd av rättsinnehavaren framställas i form av papperskopior i den mån läraren behöver upplagan under kalenderhalvåret för att komplettera vad som kan anses vara en normal tillgång på läromedel för berörda elever.

Första stycket gäller även i fråga om framställning av ett eller fler exemplar i form av smådiabild.

10 § Bestämmelser i 9 § första stycket innebär att fler exemplar inte får framställas än som behövs för att lärarens elever skall få var sitt exemplar och läraren själv några exemplar.

11 § I fråga om sådana läroböcker, arbetshäften, nothäften och andra icke-periodiska skrifter som finns tillgängliga på marknaden innebär bestämmelserna i 9 § dessutom

1. att en lärare normalt ej får framställa eller låta framställa kopiesida
  - a) ur sådant arbetshäfte eller nothäfte som omfattar 32 sidor eller mindre,
  - b) av blankett,
2. att en lärare under samma kalenderhalvår och för samma elever normalt ej får framställa eller låta framställa kopiesidor av
  - a) mer än sex sidor ur sådana arbetshäften eller nothäften som omfattar mer än 32 sidor,
  - b) större del av annan skrift än som motsvarar hälften av skriften, dock normalt ej mer än 20 sidor ur denna.

Vid tillämpning av första stycket jämföras med skrift sådan del av en skrift som också finns tillgänglig som särtryck.

Ersättning för mångfaldigande

12 § Staten utger ersättning till föreningen Bild, Ord, Not-Upphovsrättslig samorganisation (BONUS) med 1 800 000 kr. Ersättningen betalas ut med 1 377 500 kr. i augusti 1978 och med 422 500 kr. senast en månad efter

det att riksdagen har gett regeringen det bemyndigande som behövs härför.

Av ersättningen avser 1 760 000 kr. ersättning för mångfaldigande enligt 9 § och för sådant mångfaldigande som, trots vad som sägs i 5 §, kan komma att ske med stöd av eller under åberopande av 11 § första stycket upphovsrättslagen eller 5 § fotografilagen. Antalet kopiesidor som berättigar till ersättning har beräknats till 110 miljoner.

Återstoden av ersättningen utgör medel som BONUS får förfoga över antingen för redovisning som föreningen önskar verkställa för egen räkning eller för annat ändamål som har samband med detta avtal.

Särskilda bestämmelser

13 § Organisationerna förbinder sig att fortlöpande verka för att alla berörda rättsinnehavare själva eller genom organisation på organisationssidan medger rätt till mångfaldigande enligt detta avtal beträffande samtliga berörda verk. Detta åtagande gäller även i fråga om sådan rättsinnehavare som ej är medlem i organisation på organisationssidan.

14 § Organisationerna skall, när staten begär det, inom en månad eller den längre tid varom parterna kan enas förete material av vilket kan slutas att mångfaldigande enligt detta avtal medges av

1. upphovsmännen till minst 95 % av de verk vilka är avsedda för undervisningsändamål vid skola, vilka utan hinder får användas där och vilkas senaste upplaga har utkommit tidigast fem år före avtalsårets ingång.

2. minst 95 % av samtliga journalister anställda vid tidningar eller tidskrifter som utges av medlemmarna i Svenska Tidningsutgivareföreningen,

3. bokförläggare som tillsammans har utgivit minst 95 % av de verk som under föregående avtalsår eller, i fråga om första avtalsåret, närmast föregående tolv månadersperiod har utgivits av medlemmarna i Svenska Bokförläggareföreningen och/eller Föreningen Svenska Läromedelsproducenter,

4. utgivare av dagstidningar som under närmast föregående ordinarie redovisningsperiod enligt Tidningsstatistik AB har utgivit tidningsexemplar till ett antal som motsvarar minst 95 % av tidningarnas medelnettoupplagor för vardagar.

Kan organisationerna under avtalsåret ej förete sådant material som avses i första stycket, skall avtalet, en månad efter uppsägning, upphöra att gälla för återstoden av avtalsåret. Utgiven ersättning för avtalsåret som belöper på återstoden av avtalsåret skall återbetalas.

Uppsägning enligt andra stycket skall ske hos BONUS.

15 § Organisationerna skall till den myndighet som staten bestämmer fortlöpande överlämna dels uppgift på namnen på medlemmarna i organisationerna, dels uppgift på sådant verk beträffande vilket rättsinnehavare som är medlem i organisation har meddelat förbud mot mångfaldigande enligt detta avtal.

Organisation som får kännedom om förbud mot mångfaldigande, som rättsinnehavare vilken ej är medlem i någon av organisationerna har meddelat, skall till myndighet som staten bestämmer lämna uppgift om förbudet.

16 § Har ett verk, som enligt 2 § ej omfattas av detta avtal eller av avtalen den 5 mars 1973 och den 23 juni 1976 om skolornas grafiska och fotografiska mångfaldigande, mångfaldigats vid skola och kan ersättning därför anses ha utgått enligt något av avtalen, skall rättsinnehavaren, om han begär ersättning, få sådan av BONUS ur det belopp staten har betalt i anledning av avtalen. Bestämmelserna i 19 § avtalet den 5 mars 1973 och i 18 § avtalet den 23 juni 1976 gäller fortfarande.

17 § Staten åtar sig att i samarbete med organisationerna i erforderlig utsträckning informera berörda länskolnämnder, skolstyrelser, skolor och lärare om detta avtal, samt om berörda delar av lagen om upphovsrätt och fotografilagen.

Avtalstid m. m.

18 § Avtalet gäller fr. o. m. den 1 juli 1978 t. o. m. den 30 juni 1979.

19 § Regeringen kommer – under förutsättning att riksdagen fattar de beslut som behövs härför – att slutligt godkänna avtalet.

20 § Parterna har enats om vissa protokollsanteckningar. Dessa, som biläggs detta avtal som bilaga, är avsedda att tjäna som vägledning vid tillämpningen av avtalet.

Stockholm den 26 juni 1978

För staten:

Arvid Sanmark

För

Bildleverantörernas Förening

Per Anders Thunqvist

Fackförbundspressens samorganisation

Ulf Aulin

Föreningen Svenska Läromedelsproducenter

Olof Storm

Föreningen Svenska Populärauktorer

Bo-Göran Edling

Föreningen Svenska Tecknare
Harald Gripe

Föreningen Svenska Tonsättare
Eskil Hemberg Margit Hellman

FACTU Föreningen Svensk Fackpress
Bengt Persson

Konstnärernas Riksorganisation (KRO)
Dag Eson Malmberg

Läromedelsförfattarnas förening
Stig Starrsjö

Pressfotografernas Klubb
Tore Falk

Svenska Bokförläggareföreningen
Jonas Modig

Svenska Fotografernas Förbund
Lars T Jacobson Johan Pohl

Svenska Journalistförbundet
Lars E Rabenius

Svenska Musikförläggareföreningen u.p.a.
Ketil Skarby Staffan Ehrling

Svenska Tidningsutgivareföreningen
Karl-Henrik Ekberg

Sveriges Författarförbund
Harry Breidensjö

Tidningarnas Arbetsgivareförening
Bertil Ströhm

*Bilaga***Protokollsanteckningar**

Till 2 §. Avtalet avser mångfaldigande av verk i fråga om vilket den person som äger upplåta rätt till mångfaldigande (rättsinnehavaren) via organisation på organisationssidan upplåtit rätt till mångfaldigande enligt avtalet. Det har upplysts att organisationerna genom särskilda beslut skaffat sig fullmakt att upplåta rätt till mångfaldigande för sina medlemmar. Denna rätt skall gälla i den mån medlem inte uttryckligen meddelat förbud mot kopiering. Det sagda innebär bl. a. att avtalet inte omfattar verk vars rättsinnehavare ej är medlem i organisation på organisationssidan och ej heller eljest givit någon av organisationerna fullmakt att upplåta rätt till mångfaldigande. Avtalet omfattar ej heller verk i fråga om vilket rättsinnehavaren – trots att han är medlem i någon av organisationerna – förbjudit organisationen att upplåta rätt till mångfaldigande. Begränsningarna av avtalets räckvidd motiveras av att organisationerna på organisationssidan saknar laglig möjlighet att upplåta rätt till mångfaldigande av andra verk.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts är parterna eniga om att det är ett oeftergivligt intresse för skolorna att organisationerna på organisationsidan vidtar effektiva åtgärder för att om möjligt alla berörda rättsinnehavare lämnar någon av organisationerna erforderliga fullmakter (13 §). Staten räknar därför med att nästan alla rättsinnehavare kommer att lämna fullmakter. Med hänsyn härtill bör det vara möjligt att vid mångfaldigande inom skolorna begränsa kontrollen till att avse frågan huruvida förbud mot mångfaldigande enligt detta avtal meddelats beträffande det verk som läraren i det enskilda fallet vill mångfaldiga. Skolorna kommer alltså att behöva uppgift på de verk i fråga om vilka medlem i organisation på organisationssidan förbjudit mångfaldigande (15 §).

Parterna är ense om, att kontrollen inom skolorna kan begränsas på sätt nu angetts. Om kontrollen begränsas på detta sätt kan det, enligt vad parterna gemensamt konstaterat, ej undvikas att mångfaldigande kommer att ske även av verk som ej omfattas av avtalet. Detta mångfaldigande vid sidan av avtalet – vilket mångfaldigande med hänsyn till organisationernas åtagande enligt 13 § torde bli av relativt begränsad omfattning – avser staten att behandla såsom fråga vore om mångfaldigande enligt avtalet. Självfallet skall lärarna respektera förbud mot mångfaldigande som avgetts av rättsinnehavare oavsett om han tillhör organisation på organisationssidan eller ej.

Lärarna skall också iakttaga att organisationerna ej företräder rättsinnehavare till verk som utgivits eller, i fråga om fotografi, offentliggjorts endast i utlandet.

Lärarna skall vidare iakttaga att Svenska Tidningsutgivareföreningen förklarat att föreningen f. n. icke företräder rättsinnehavare till signerad artikel i svensk tidning som författas av utländsk medborgare.

Paragrafen avser alla verk som utgivits, även verk till vilka läraren själv har upphovsrätten. Eftersom avtalet omfattar endast verk som utgivits, kommer det material som en lärare producerar direkt för sin undervisning i allmänhet ej att falla in under avtalet. Vissa bestämmelser härom finns dock i 4 §. Se även protokollsanteckningarna till 12 §.

Till 4 §. De rättigheter som enligt detta avtal tillkommer lärare gäller inte för arbetsenhets- eller klasskonferens. När elever för sitt arbete i skolan behöver kopiera anses detta ske enligt avtalet, om läraren är ansvarig för verksamheten.

Till 8 och 9 §§. Lärare som i sin undervisning använder exemplar av litterärt eller konstnärligt verk eller fotografi som framställts enligt detta avtal skall anses ha fullgjort sin skyldighet enligt 3 § första stycket upphovsrättslagen resp. 2 § första stycket fotografilagen om han därvid på kopian anger upphovsmannens resp. fotografens namn eller muntligen nämner detta. Om läraren inte känner till namnet, behöver han inte efterforska det.

Till 8 §. Paragrafen gäller endast i fråga om upplaga som omfattar högst tre exemplar i form av papperskopior. Omfattar upplagan mer än tre sådana exemplar, gäller paragrafen däremot inte, inte ens i vad avser de första tre exemplaren. För hela den upplaga som omfattar minst fyra exemplar gäller i stället 9 § och följande.

För framställning av upplagor om högst tre exemplar i form av papperskopior gäller inga andra villkor än som anges i 8 §. Någon begränsning till ett visst antal sidor som högst får mångfaldigas ur varje verk gäller alltså ej. Ej heller behöver hänsyn tas till tillgången på läromedel vid skola på sätt som i 9 § stadgas för upplagor om mer än tre exemplar.

Till 7 och 9 §§. Paragraferna gäller för allt mångfaldigande som avser upplagor om mer än tre exemplar i form av papperskopior (första stycket) eller som avser ett eller fler exemplar i form av diabild (andra stycket). I fråga om sådana upplagor avser paragraferna hela upplagan, alltså även de tre första exemplaren. Följande fem begränsningar gäller beträffande lärares rätt att mångfaldiga. Enligt den första (7 §) får lärare inte mångfaldiga eller låta mångfaldiga annat än för sin egen undervisning. Med låta mångfaldiga åsyftas att lärare uppdrager åt annan, exempelvis vaktmästare, elev, kollega eller läromedelscentral, att verkställa själva mångfaldigandet. I övrigt får lärare däremot inte mångfaldiga för att tillgodose annan lärares behov. Som en andra begränsning (7 §) gäller att kopieringen skall företas med skolans utrustning eller eljest på skolans bekostnad. För det tredje (7 och 9 §§) gäller att upplagan endast får vara så stor som behövs för lärarens undervisning. Behovet skall för det fjärde vara aktuellt. Läraren skall nämligen behöva upplagan under det kalenderhalvår under vilket mångfaldigandet sker. För det femte fordras att behovet föreligger trots att det vid skolanläggningen finns en normal tillgång på läromedel. Vid bedömning av frågan huruvida en viss lärare behöver mångfaldiga till kom-

plettering av en normal tillgång på läromedel skall hänsyn naturligtvis tas till läromedlen i det aktuella ämnet och årskursen.

Det kan i vissa fall vara svårt att avgöra huruvida kravet på normal tillgång på läromedel är uppfyllt. Avgörande får bli pedagogiska hänsyn. Även tillgången på läromedel på marknaden har stor betydelse. Följande exempel kan tjäna som vägledning. Finns för ett visst ämne i en viss årskurs flera godtagbara läroböcker, är kravet på normal tillgång på läromedel i detta ämne och i denna årskurs alltid uppfyllt så snart varje elev disponerar ett exemplar av en av de nämnda läroböckerna. Det sagda innebär inte att eleverna behöver disponera över läromedel som täcker hela lärokursen.

En lärobok kan vara godtagbar även om den inte täcker hela lärokursen.

Med formuleringen "för att komplettera vad som kan anses vara en normal tillgång på läromedel för berörda elever" har avsetts att markera att lärarna inte genom mångfaldigande får framställa sådana läromedel som avses med begreppet "normal tillgång på läromedel för berörda elever". De får inte heller genom mångfaldigande av delar ur två eller flera verk framställa läromedel som avses med begreppet "normal tillgång på läromedel för berörda elever" eller läromedel som ersätter läromedel som avses med nämnda begrepp. Det sagda innebär en viss begränsning av rätten att mångfaldiga ur läroböcker av skilda slag. Mångfaldigande ur andra böcker, ur tidningar och tidskrifter torde däremot så gott som aldrig begränsas av den aktuella föreskriften, då allt mångfaldigande ur sådana verk regelmässigt sker "för att komplettera vad som kan anses vara en normal tillgång på läromedel för berörda elever".

Den närmare innebörden av 9 § preciseras i 10 och 11 §§ genom angivande av regler för vissa vanliga typfall.

Till 11 §. Enligt paragrafen skall rätten att mångfaldiga normalt begränsas i vissa hänseenden. Begränsningen gäller endast skrifter som finns tillgängliga på marknaden. Med detta uttryck menas att skrifterna finns tillgängliga hos utgivaren eller, i fråga om läromedel, hos den distributör från vilken skolan normalt förvärvar läromedel som är avsedda för den utbildningslinje som berörs. Kravet på tillgänglighet är uppfyllt endast om utgivaren eller distributören vid förfrågan förklarar sig omgående kunna leverera önskat antal exemplar av skriften.

Reklambroschyrer och informationsmaterial som tillhandahålls gratis från organisationer och politiska partier får kopieras utan de inskränkningar som eljest gäller enligt detta avtal. Paragrafen innehåller vidare en regel som begränsar rätten att mångfaldiga ur annan skrift än arbetshäfte eller nothäfte till att för samma elever normalt avse högst hälften av skriften, dock normalt ej mer än 20 sidor ur denna. Genom att inskjuta ordet "normalt" har parterna markerat att mångfaldigandet i vissa fall kan få avse mer än hälften eller mer än 20 sidor. Detta förutsätts få ske i den mån det behövs för att mångfaldigande skall bli meningsfullt. Om exempelvis

behov föreligger av att mångfaldiga ett visst avsnitt (kapitel eller liknande) ur en bok och detta omfattar någon eller några få sidor mer än hälften resp. 20 sidor får mångfaldigandet avse hela avsnittet.

Till 12 §. Antalet ersättningsberättigade kopiesidor har beräknats på grundval av 1977 års kopieringsredovisning. Det antal som framkom vid denna redovisning har höjts med tre procent. Dessutom har följande beräkningsnormer tillämpats.

1. Med kopiesida förstås enligt 4 § i avtalet en sådan kopia av verk som har ett format som inte överstiger format A 4 eller, i fråga om kopia av större format, varje påbörjad del motsvarande format A 4.

2. Sådan kopiesida som har framställts direkt ur en bok eller ur en tidskrift och som omfattar mer än en av bokens respektive tidskriftens sidor skall räknas som det antal kopiesidor som motsvarar antalet boksidor respektive tidskriftssidor som helt eller delvis återges på förlagan.

Mångfaldigas i oförändrat skick kopia som avses i föregående stycke skall på motsvarande sätt omräkning göras.

Mångfaldigas en sådan sida av en förlaga som har sammanställts genom sammanklippning av flera sådana kopior som avses i närmast föregående stycke skall också motsvarande omräkning göras. Om förlagan utgör blandad förlaga gäller dock punkt 6 nedan.

3. Varje kopiesida med notskrift räknas som fem kopiesidor. I fråga om blandad förlaga gäller dock punkt 6 nedan.

4. Varje smådiabild räknas som etthundrafemtio kopiesidor.

5. Kopiesida som har framställts direkt ur en tidning eller tidskrift räknas som tre kopiesidor. Parterna är ense om att omprövning av uppräkningsfaktorer för tidningar och tidskrifter skall ske för nästa avtalsperiod.

Mångfaldigas förlaga, till vilken text ur tidning eller tidskrift har förts över genom maskinskrift eller motsvarande, skall varje kopia av sida i sådan förlaga räknas som två kopiesidor. Detta gäller dock endast om till förlagesidan har överförts mer än vad som med normala marginaler och radavstånd ryms på en sida av format A 4 (ca 2 000 typrum). Om förlagan utgör blandad förlaga skall punkt 6 nedan tillämpas i stället för vad som nu har sagts.

6. Mångfaldigas blandad förlaga utgår ersättning för mångfaldigandet av verk som avses i 2 § i vad det avser

a) bild,

b) varje sammanhängande avsnitt av noter som omfattar mer än fyra takter (motsvarande),

c) varje sammanhängande avsnitt av text som omfattar mer än en halv sida ur det återgivna verket eller mer än 1 000 typrum.

Vid tillämpning av punkt c anses 16 rader lyrik utgöra en halv sida.

Varje kopia av ersättningsberättigat avsnitt enligt punkterna a–c räknas som en kopiesida.

Vad som sägs i första och andra styckena gäller i stället för 14 § upphovs-

rättslagen. Avsikten är att införa i praktiken lätt tillämpbara regler om ersättning och inte att definiera innebörden i begreppet citat.

Antalet kopiesidor har sålunda beräknats till 110 milj., vilket tal är avrundat till närmast hela antal om fem milj.

Till 17 §. Statens åtagande enligt denna paragraf innebär att den tillsammans med organisationerna utarbetar och sprider information om aktuella lagar och detta avtal. Det innebär vidare att samma frågor kontinuerligt behandlas i lärarutbildning och fortbildning.

Parterna förutsätter att information om avtalet finns anslagen vid skolans kopieringsutrustning samt att vikarier och andra som tillfälligt leder undervisning informeras om de rättigheter och skyldigheter som tillkommer lärare enligt avtalet.

Bilaga 8

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Föredragande: statsrådet Enlund

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde

---

DRIFTBUDGETEN

TIONDE HUVUDTITELN

A. Jordbruksdepartementet m. m.

[1] A 4. **Extra utgifter.** På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 500 000 kr.

Regeringen beslutade den 1 juni 1978 att ge 1 milj. kr. som gåva till Sveriges riksidrottsförbund i anledning av förbundets 75-års jubileum. Avsikten var därvid att senare meddela närmare bestämmelser om gåvans finansiering.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

B. Jordbrukets rationalisering m. m.

[2] B 4. **Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m.** På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett förslagsanslag av 53 milj. kr. Riksdagen har för budgetåret medgivit att från förevarande anslag får beviljas statsbidrag till jordbrukets rationalisering med sammanlagt högst 55 milj. kr. Regeringen har i regleringsbrev föreskrivit att högst 12 milj. kr. får beviljas till yttre rationalisering och högst 43 milj. kr. till inre rationalisering. Ramen för inre rationalisering avser även bidrag till miljövårdande åtgärder inom jordbruket i fråga om ansökningar som inkommit till lantbruksnämnderna före den 1 juli 1978.

Lantbruksstyrelsen

Lantbruksnämnderna har beräknat medelsbehovet för statsbidrag till miljövårdande åtgärder i fråga om de ansökningar som inkom före den 1 juli 1978 till omkring 22 milj. kr. Behovet av medel för inre rationalisering har av nämnderna beräknats till ca 55 milj. kr., varav ca 53 milj. kr. i norra Sverige. Den anvisade ramen tillgodoser således inte behovet. Efter att ramen disponerats för bidrag till miljövårdande åtgärder skulle endast ca 20 milj. kr. återstå att disponera för bidrag till inre rationalisering.

Det är därför oundgängligen nödvändigt att ramen för bidrag till inre rationalisering utökas för att täcka behovet av bidrag till miljövårdande åtgärder. Ramen för statsbidrag till jordbrukets rationalisering bör därför höjas med 22 milj. kr. till 77 milj. kr.

Föredraganden

Stödet till jordbrukets rationalisering syftar främst till att stimulera och underlätta uppbyggnaden av effektiva jordbruksföretag. Stödet lämnas huvudsakligen som kreditgarantier. I norra Sverige finns därutöver ett regionalt stöd i form av statsbidrag till inre rationalisering. För i huvudsak detta ändamål har beviljats en ram på högst 55 milj. kr.

Statsbidragen till miljövårdande åtgärder inom jordbruket och trädgårdsnäringsen upphörde den 30 juni 1978. Under första halvåret 1978 inkom ett så stort antal ansökningar om sistnämnda stöd att vid förra budgetårets slut återstod att behandla ansökningar om bidrag med sammanlagt 22 milj. kr. Denna belastning på den anvisade ramen för bidrag till jordbrukets rationalisering har inte kunnat förutses. Det är angeläget att dessa ansökningar kan prövas i enlighet med tidigare praxis. Den för budgetåret 1978/79 fastställda ramen för statsbidrag till jordbrukets rationalisering bör därför för detta ändamål ökas med 22 milj. kr. till 77 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att medge att under budgetåret 1978/79 statsbidrag beviljas till jordbrukets rationalisering med sammanlagt högst 77 000 000 kr.

[3] **B 13. Främjande av rennäringsen.** På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 1 080 000 kr.

Enligt ett till konventionen (SÖ 1972: 15) mellan Sverige och Norge om renbetning m. m. anslutande stängselprotokoll skall spärrstängsel komma till stånd. Dessa stängsel skall i allmänhet vara uppförda vid olika tidpunkter som infaller under åren 1975–1979. I propositionen om godkännande av konventionen (prop. 1972: 16, JoU 1972: 5, rskr 1972: 85) uttalades att arbetsmarknadsstyrelsen hade förklarat sig beredd att utföra stängselarbetena efter vederbörligt hänsynstagande till såväl det lokala som det allmänna sysselsättningsläget. Skulle det sedermera medföra svå-

righeter att utföra arbetena som beredskapsarbeten måste de utföras i annan ordning. I sådant fall borde frågan på nytt anmälas för riksdagen.

Den svenska delegationen av konventionens fasta utskott har anmält att beredskapsmedel inte kan utgå för att uppföra spärrstängsel från Östra Sipmekejaure till Leipikvattnet och därifrån till Ankarvattnet. Stängslet, som skulle ha uppförts före den 1 maj 1975, har kostnadsberäknats till 535 700 kr.

Föredraganden

Enligt beslut av 1972 års riksdag skall staten bekosta uppförande av de stängsel som Sverige har åtagit sig att bygga i anslutning till konventionen mellan Sverige och Norge om renbetning. Med hänsyn till omständigheterna kan arbetena inte utföras som beredskapsarbeten. Stängslen bör därför bekostas med budgetmedel. Kostnaderna för stängslen beräknas uppgå till 540 000 kr. Jag förordar att medel härför anvisas på statsbudgeten under förevarande anslagsrubrik.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Främjande av rennäringen* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 540 000 kr.

[4] **B 17. Särskilt stöd till jordbruk och skogsbruk, m. m. i Norrbottens län.** På tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 15 milj. kr. Anslaget disponeras av lantbruksstyrelsen och skogsstyrelsen. Efter samråd med Norrbottendelegationen (I 1976: 04) beviljas bidrag av skogsvårdsstyrelsen i länet såvitt avser skogsbruk och av lantbruksnämnden såvitt avser andra ändamål.

Norrbottendelegationen

I skrivelse den 3 mars 1978 anför delegationen att den under år 1977 inlett ett omfattande arbete med konkreta åtgärder för att ta till vara det försörjningsunderlag som finns i jord- och skogsbruk m. fl. glesbygdsnärningar i länet. Arbetet med detaljplanering av åtgärderna utförs av lantbruksnämnden, skogsvårdsstyrelsen eller andra fackorgan i länet. Tillgängliga 15 milj. kr. har av delegationen anvisats för olika ändamål. För att slutföra verksamheten hemställs om ytterligare 43,7 milj. kr. för budgetåret 1978/79. Medlen är avsedda att användas för istandsättning av åkermark, specialproduktion inom jordbruket, stöd till kompletterande sysselsättning i glesbygder, intensifierad skogsvård m. m.

I skrivelse den 29 maj 1978 har delegationen anhållit om att minst 25 milj. kr. anvisas som förskott och i sådan tid att medel finns tillgängliga i juli månad. I annat fall måste färdigplanerade projekt uppskjutas. Detta

skulle leda till kostnadsökningar genom att barmarksperioden inte kan utnyttjas ändamålsenligt eller till att genomförandet får ske först sommaren 1979.

Remissyttrandena

Lantbruksstyrelsen anser att den del av delegationens verksamhet som rör jordbruk främst bör koncentreras till sådana åtgärder, som är en grundläggande förutsättning för uppbyggnad av de enskilda företagen, t. ex. iståndsättning av åkermark. Stöd från delegationen till enskilda företags uppbyggnad bör endast utgå om anslagen till det ordinarie jordbruksstödet är otillräckliga. Styrelsen anser det värdefullt att redan påbörjade projekt slutförs och tillstyrker att samma belopp som tidigare, dvs. 15 milj. kr., anvisas. *Skogsstyrelsen* tillstyrker att 5 milj. kr. anvisas för fortsatt verksamhet med skogsvård. Mot bakgrund av dels den besvärande arbetslöshetssituationen i Norrbotten, dels att åtgärderna avser sysselsättningsvaga glesbygder i inlandet tillstyrker *arbetsmarknadsstyrelsen* framställningen i dess helhet.

Föredraganden

Till Norrbottendelegationens uppgifter hör bl. a. att lämna förslag till åtgärder som främjar utvecklingen inom andra näringsgrenar än industrin, främst jordbruk och skogsbruk. Verksamheten skall utvärderas efter den 1 juli 1979. Resultaten skall därefter redovisas för riksdagen. Delegationens arbete har enligt vad jag erfarit mött stort gensvar i länet och har fått stor omfattning och stor bredd. Detta är värdefullt eftersom erfarenheterna av olika åtgärder härigenom blir välgrundade. Verksamheten har också haft en god sysselsättningseffekt inom länet.

Under förevarande anslagsrubrik har tidigare 15 milj. kr. anvisats för verksamheten. Regeringen har därutöver den 29 juni 1978 bemyndigat arbetsmarknadsstyrelsen att från det under tolfte huvudtiteln uppförda reservationsanslaget B 3. Sysselsättningsskapande åtgärder utbetala högst 20 milj. kr. för delegationens verksamhet med jord- och skogsbruk. Härigenom har delegationens verksamhet kunnat fortgå som planerat. Enligt min mening bör kostnaderna för delegationens verksamhet inom jord- och skogsbruket täckas från förevarande anslag. Till anslaget bör därför anvisas 20 milj. kr. Även de kostnader som under innevarande budgetår belastat tolfte huvudtitelns anslag Sysselsättningsskapande åtgärder bör täckas från detta anslag.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Särskilt stöd till jordbruk och skogsbruk, m. m. i Norrbottens län* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

[5] 15. **Byggnadsarbeten vid Sveriges lantbruksuniversitet m. m.** På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett investeringsanslag av 100 milj. kr. Anslaget disponeras i enlighet med en investeringsplan, som upptar av riksdagen godkända kostnadsramar för de i planen ingående objekten.

Byggnadsstyrelsen hemställer att följande ändrade eller nya kostnadsramar tas upp i investeringsplanen.

*Sveriges lantbruksuniversitet**Ultuna. Ökad antagning till veterinärlinjen, om- och tillbyggnad, HVC*

En kostnadsram för objektet av 7 320 000 kr. i prisläget den 1 april 1977 har tidigare förts upp i investeringsplanen. Med stöd av riksdagens bemyndigande har regeringen den 29 juni 1978 lämnat byggnadsstyrelsen i uppdrag att utföra byggnadsåtgärderna inom en kostnadsram av 8,1 milj. kr. i prisläget den 1 april 1977. Byggnadsarbetena har påbörjats i september 1978 med beräknat färdigställande i juni 1979.

Alnarp. Panncentral, om- och tillbyggnad

Regeringen har den 30 juni 1977 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att projektera en om- och tillbyggnad av panncentral m. m. i Alnarp samt komplettering av värmekulvertnätet i anslutning till bl. a. nybyggnader för institutionen för växt- och skogsskydd inom en kostnadsram av 3,1 milj. kr. i prisläget den 1 april 1976. Denna ram motsvaras av 3,4 milj. kr. i prisläget den 1 april 1977.

På grundval av nu färdigställda systemhandlingar har kostnaderna för objektet beräknats till 3,5 milj. kr. i prisläget den 1 april 1977. Byggnadsarbetena avses bli avslutade i september 1979 vilket är en förutsättning för att värmebehovet för nybyggnaden för växtskyddscentrum skall kunna tillgodoses.

Föredraganden

Vid min bedömning av de förslag till ändringar av investeringsplanen som redovisats av byggnadsstyrelsen har jag med hänsyn till tidplanen för arbetena funnit det motiverat att justera investeringsplanen enligt följande.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnads- ram 1977-04-01	Beräknad medels- förbrukning		Bygg- start år-mån.	Färdig- stäl- lande år-mån.
		1978/79	1979/80		
Sveriges lantbruks- universitet					
<i>Ultuna</i>					
Ökad antagning till veterinärlinjen, om- och tillbyggnad, HVC	8 100	6 000	2 000	78-09	79-06
<i>Alnarp</i>					
Panncentral, om- och tillbyggnad	3 500	1 000	2 500	79-03	79-09

Jag förordar att de ökade utgifter som hänger samman med här behandlade byggnadsobjekt får bestridas av tillgängliga medel under anslaget.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om byggnadsarbeten vid Sveriges lantbruksuniversitet m. m. inom de kostnadsramar som jag har förordat i det föregående,
2. godkänna vad jag har förordat i det föregående angående bestri-
dande av utgifterna för vissa byggnadsarbeten vid Sveriges lant-
bruksuniversitet m. m.

Bilaga 9

Utdrag
ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Föredragande: statsrådet Wirtén såvitt avser frågor under littera C;
statsrådet Winther såvitt avser frågor under littera D

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser arbetsmarknadsdepartementets verksamhetsområde

---

DRIFTBUDGETEN

TOLFTE HUVUDTITELN

C. Arbetsmiljö m. m.

[1] C 7. **Bidrag till den centrala stiftelsen för skyddat arbete.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1978/79.

Den 13 december 1977 fattade riksdagen beslut (prop. 1977/78: 30, AU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 74) om skyddat arbete och yrkesinriktad rehabilitering m. m. Beslutet innebar bl. a. att verksamheten vid verkstäder för skyddat arbete, kontorsarbetscentraler, industriella beredskapsarbeten och hemarbete skall samordnas i en gemensam organisation. Staten skall tillsammans med landstingskommunerna bilda regionala stiftelser för skyddat arbete inom varje län. För vissa övergripande frågor skall en central stiftelse inrättas. Det nya huvudmannaskapet beräknas kunna träda i kraft den 1 januari 1980.

Riksdagen förordade att en organisationskommitté skulle tillsättas för att utarbeta förslag till detaljorganisation av hela den skyddade verksamheten samt för att förbereda det praktiska genomförandet av den nya organisationen. Ett omfattande organisations- och förhandlingsarbete pågår f. n. i nya organisationskommittén (A 1978: 02) för skyddat arbete (NOSA).

NOSA har 1978-09-25 inkommit med framställan om medel för verksamhetens uppbyggnad under innevarande budgetår.

Innan jag går in på de av kommittén föreslagna åtgärderna vill jag erinra om att riksdagen som en utgångspunkt för ett statligt övertagande av det kommunala och landstingskommunala kostnadsansvaret på detta område uttalat att ett sådant endast kan accepteras om det i sin helhet motsvarades av minskade statliga åtaganden inom andra kommunala verksamhetsområden. En annan förutsättning är att uppgörelse kan träffas om överlåtelser till den nya organisationen av bl. a. lokaler och maskiner samt andra tillgångar och förpliktelser, som har samband med de olika arbetsvårdsföretagens verksamhet.

Regeringen har genom beslut den 23 februari 1978 uppdragit åt statens förhandlingsnämnd att i ovannämnda frågor ta upp förhandlingar med nuvarande huvudmän.

Under förutsättning att uppgörelse kan träffas mellan statens förhandlingsnämnd och nuvarande huvudmän och en grund för reformens genomförande fr. o. m. år 1980 därmed skapas, anser jag i enlighet med de bedömningar som gjorts av NOSA att en rad åtgärder måste vidtagas redan under innevarande budgetår. Kommittén anser det nödvändigt att den centrala stiftelsen byggs upp redan från början av år 1979 och att medel därför ställs till dess förfogande för täckande av de kostnader som uppstår under innevarande budgetår. Detta främst med hänsyn till att det i dag saknas ett centralt organ med de samordnande funktioner som den centrala stiftelsen skall fylla i den nya organisationen. Stiftelsen har under år 1979 att svara för en rad nödvändiga åtgärder bl. a. rekrytering av personal, inskolning i den nya organisationen, utveckling av det förvaltningsekonomiska systemet samt biträda vid uppbyggandet av den regionala organisationen. Under första halvåret 1979 måste den centrala stiftelsen bära huvudansvaret för dessa åtgärder, då de regionala stiftelserna med hänsyn till de pågående förhandlingarna mellan statens förhandlingsnämnd och kommunförbunden formellt inte kan bildas förrän tidigast under april 1979 och därmed knappast påbörja sin verksamhet förrän vid mitten av år 1979.

Vad avser den regionala organisationen kommer det dock i vissa fall att bli nödvändigt att dessförinnan anskaffa lokaler för huvudkontor samt att rekrytera vissa personalkategorier.

Förutom att den centrala stiftelsen skall byggas upp innebär den nya organisationen också att ett flertal nya tjänster tillkommer i den regionala organisationen. Inte minst gäller detta de sex län som i dag helt saknar regional administration.

Utbildningsinsatser kommer att krävas under år 1979 för att den nya organisationen skall kunna träda i kraft. Detta gäller den nytillkommande personalen, men också personal hos nuvarande huvudmän som skall övergå till den nya organisationen.

Vid förberedelser av den nya organisationen kommer att krävas fortlöpande bistånd av konsulter och annan expertis främst med avseende på utvecklingen av förvaltningsekonomiskt system. Konsultinsatser kommer

även att bli erforderliga vid uppbyggnaden av den regionala organisationen.

NOSA har sammantaget beräknat kostnaderna för den centrala stiftelsen under första halvåret 1979 till ca 11,5 milj. kr. och för de regionala stiftelserna till ca 13,7 milj. kr.

I likhet med kommittén anser jag det nödvändigt att den nya organisationen byggs upp i sådan tid att den i enlighet med riksdagens beslut kan börja fungera tidigast fr. o. m. den 1 januari 1980. Jag anser också att de av kommittén föreslagna åtgärderna var motiverade. Riksdagen bör därför bemyndiga regeringen att under förutsättning ^{Även till} att principöverenskommelse enligt ovan träffas mellan statens förhållningsnämnd å ena sidan och Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet å den andra ställa medel till stiftelsens förfogande för täckande av de kostnader som uppstår under innevarande budgetår. Jag beräknar att betalningsutfallet motiverar ett medelsbehov av 10 milj. kr. under budgetåret 1978/79.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till den centrala stiftelsen för skyddat arbete* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

[2] *Förslag till lag om regional stiftelse för skyddat arbete.* Enligt de av riksdagen antagna riktlinjerna för den nya organisationen för skyddat arbete (prop. 1977/78: 30, AU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 74) skall staten och landstingskommunerna tillsammans ha huvudmannaskapet för verksamheten vid verkstäder för skyddat arbete, kontorsarbetscentraler, industriella beredskapsarbeten och hemarbete. Detta gemensamma ansvar kommer till uttryck därigenom att staten och landstingskommunerna skall bilda regionala stiftelser för skyddat arbete i de olika länen.

Landstingskommunernas medverkan i de regionala stiftelserna är således av avgörande betydelse för den nya organisationen för skyddat arbete. Med hänvisning till vad som anförs i 8 kap. 5 § regeringsformen och för att säkerställa att den nya organisationen genomförs enligt riksdagens beslut förordar jag att de grundläggande bestämmelserna om de regionala stiftelserna ges i en särskild lag om regionala stiftelser för skyddat arbete. Lagförslaget utgör *Bilaga*. Beträffande utformningen av lagförslaget kan anföras följande.

Nya organisationskommittén (A 1978:02) för skyddat arbete (NOSA) har i oktober i år till regeringen överlämnat förslag till stadgar för de regionala stiftelserna för skyddat arbete. Stadgeförslaget överensstämmer enligt min mening väl med de av riksdagen antagna riktlinjerna för verksamheten med skyddat arbete. Utformningen av lagförslaget har därför skett med utgångspunkt i NOSA:s stadgeförslag.

Stadgeförslaget skiljer sig emellertid från vad som angavs i propositionen 1977/78: 30 i fråga om val av ledamöter i de regionala stiftelsernas styrelser. I propositionen anfördes att styrelserna borde bestå av tolv ledamöter enligt följande: "Ordförande och ytterligare tio ledamöter utses av landstingskommunen. En av de tio ledamöterna bör utses efter förslag av Svenska kommunförbundets länsavdelning, en efter förslag av LO-distriktet, en efter förslag av TCO-distriktet och en som representant för näringslivet. Regeringen utser en ledamot som samtidigt är vice ordförande".

I 2 kap. 23 § första stycket kommunallagen (1977: 179) föreskrivs att kommunfullmäktiges och landstings val av styrelse, annan nämnd och beredning samt av revisorer och revisorssuppleanter skall vara proportionellt, om det begärs av ett visst antal av de närvarande ledamöterna. Därefter anføres i paragrafens andra stycke: "Vad som sägs i första stycket gäller också när fullmäktige skall välja ledamöter och suppleanter i styrelse för aktiebolag, ekonomisk förening eller stiftelse eller revisorer och revisorssuppleanter för granskning av sådan styrelses förvaltning". Enligt 1 kap. 2 § kommunallagen avses med fullmäktige såväl kommunfullmäktige som landstinget.

Under kommittéarbetet har framkommit att det citerade lagrummet är tillämpligt på landstingens val av ledamöter till de regionala stiftelsernas styrelser. Det innebär att valen av styrelseledamöter kan komma att ske med användning av proportionellt valsätt. Nomineringen genom de politiska partierna blir i så fall avgörande för representationen för de nämnda organisationerna, och det finns inte några garantier för att dessa verkligen blir representerade i styrelsen. Kommittén har därför föreslagit att styrelserna i de regionala stiftelserna skall utses enligt följande. Ordföranden och ytterligare sju ledamöter väljs av landstinget. En av de sju ledamöterna bör utses som representant för näringslivet. Regeringen utser vice ordföranden och återstående tre ledamöter. Av sistnämnda tre ledamöter bör en utses efter förslag av Svenska kommunförbundets länsavdelning, en efter förslag av LO-distriktet och en efter förslag av TCO-distriktet. Kommittén föreslår vidare – med hänvisning till att 2 kap. 23 § andra stycket kommunallagen även omfattar val av revisorer – en ändring beträffande utseendet av de revisorer som skall granska styrelsernas förvaltning och stiftelsernas räkenskaper. Förslaget innebär att landstinget utser en revisor och regeringen två revisorer, varav en utses efter förslag av den fackliga organisation som företräder de arbetstagare som har skyddat arbete.

Jag anser att kommitténs förslag är välgrundade och helt i linje med intentionerna i den av riksdagen antagna propositionen. Enligt min mening bör emellertid även näringslivet garanteras representation i styrelsen på samma sätt som de nämnda organisationerna. Jag förordar således dessa ändringar beträffande sättet att utse ledamöter i styrelserna. Jag vill framhålla att detta inte innebär någon skillnad i sak mot vad som föreslogs i

propositionen utan syftet är endast att säkerställa representationen för de nämnda organisationerna och näringslivet enligt riksdagens beslut.

I övrigt kan nämnas att, eftersom lagförslaget innehåller endast de grundläggande reglerna för stiftelserna, flertalet av bestämmelserna i NOSA:s stadgeförslag faller utanför lagförslaget. Beträffande de frågor som berörs i dessa bestämmelser kommer efter överläggningar mellan statens förhandlingsnämnd och Landstingsförbundet närmare föreskrifter att meddelas. Det ankommer på regeringen att utfärda de föreskrifter som behövs.

NOSA väntas inom kort till regeringen överlämna även förslag till stadgar för den centrala stiftelsen. Avsikten är att dessa skall avspegla den kompetensfördelning mellan den centrala stiftelsen och de regionala stiftelserna som beslutats av riksdagen och som anges i lagförslaget. Eftersom staten i detta fall är ensam stiftelsebildare blir någon lagstiftning inte aktuell beträffande den centrala stiftelsen. Det torde inte heller bli nödvändigt att anmäla denna fråga för riksdagen.

Den nya organisationen för skyddad sysselsättning för vilken staten ensam skall bära kostnaderna, beräknas sysselsätta mer än 27 000 anställda och få en omsättning på över 2 miljarder kr. under första verksamhetsåret. Underskottet kan beräknas uppgå till hälften av omsättningen. Eftersom utgifterna för personal kommer att vara en betydande del av kostnaderna anser jag att den centrala stiftelsen måste ges en stark ställning när det gäller personalpolitiska frågor. Den bör därför ha betalningsansvaret för de regionala stiftelsernas medlemskap i statsföretagens förhandlingsorganisation (SFO) och avgöra hur den samlade organisationen skall vara företräd i de branschkommittéer som SFO beslutar om. Därigenom uppnås en nära samverkan mellan SFO och den skyddade verksamheten.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att antaga förslaget till lag om regionala stiftelser för skyddat arbete.

D. Invandring m. m.

[3] **D 3. Åtgärder för invandrare.** I en skrivelse den 13 oktober 1977 har statens invandrarverk hemställt om att särskilda medel anvisas för informationsinsatser riktade till invandrarna inför 1979 års kommunalval. I framställningen begärs 1 365 000 kr. för allmän samhällsinformation, 905 000 kr. för valinformation genom Invandrarbidningen och 3 060 000 kr. för allmän samhällsinformation genom invandrarorganisationer.

Regeringen har i regleringsbrev för budgetåret 1978/79 föreskrivit att högst 2 milj. kr. under andra huvudtitelns anslag G 5. Vissa kostnader i anledning av allmänna val får användas av riksskatteverket och invandrar-

verket i samråd för information till invandrare inför 1979 års val. Medlen avses täcka kostnader för valteknisk information, allmän samhällsinformation, specialnummer av Invandartidningen m. m.

Föredraganden

Sedan den 1 januari 1976 har invandrare, som har varit fast bosatta i Sverige i minst tre år, kommunal rösträtt och valbarhet. Vid 1976 års val utnyttjade en mycket stor del av de röstberättigade sin rösträtt. En brett upplagd informationsinsats bidrog starkt till denna framgång. Informationsarbetet uppdelades i tre områden: valteknisk information, allmän samhällsinformation och partipolitisk information.

Inför 1979 års val bör nya informationsinsatser göras efter i huvudsak samma riktlinjer som inför förra valet.

Regeringen har redan anvisat medel för den valtekniska informationen och för allmän samhällsinformation genom invandrarverket och Invandartidningen. Starka skäl talar för att också söka engagera invandrarernas egna organisationer i informationsarbetet. Dessa bör ha särskilda förutsättningar att nå ut med information och att motivera invandrare att utnyttja sin rösträtt. Goda erfarenheter av lokala informationsprojekt inför förra valet pekar i den riktningen. Därför förordar jag att tolfte huvudtitelns anslag D 3. Åtgärder för invandrare, anslagsposten Bidrag till avgränsade projekt m. m., under innevarande budgetår höjs med 1 milj. kr. att användas för stöd till informationsprojekt inför 1979 års val. Det bör ankomma på invandrarverket att fördela medlen enligt de för projektbidrag gällande föreskrifterna. Förutom invandrarorganisationer bör även svenska organisationer och kommuner kunna få bidrag för samma ändamål.

Vidare bör politiska partier ges möjlighet att nå invandrarerna med särskild information om sin politik. Därför bör som en reservationsvis betecknad anslagspost under tolfte huvudtitelns anslag D 3. Åtgärder för invandrare 5 milj. kr. anvisas för stöd till politiska partier för sådan information. Det bör ankomma på regeringen att fördela medlen efter samråd mellan de i riksdagen företrädde politiska partierna.

Mot bakgrund av det anförda hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Åtgärder för invandrare* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 000 kr.

Förslag till**Lag om regionala stiftelser för skyddat arbete;**

Härigenom föreskrivs följande.

1 § För varje län skall finnas en regional stiftelse för skyddat arbete som bildas av staten och landstingskommunen.

En central stiftelse för skyddat arbete, som bildas av staten, skall ha tillsyn över de regionala stiftelserna och samordna deras verksamhet. Den centrala stiftelsen skall även fördela medel som anslås för de regionala stiftelsernas verksamhet.

2 § Den regionala stiftelsens verksamhet skall bedrivas effektivt och med iakttagande av affärsmässiga principer.

Stiftelsen skall svara för planering, inrättande och drift av arbetsställen för skyddat arbete och industriella beredskapsarbeten som beslutas av regeringen eller av arbetsmarknadsstyrelsen eller den centrala stiftelsen. Stiftelsen skall därvid följa dels de övergripande beslut som fattas av den centrala stiftelsen i frågor rörande planering, budgetering och ekonomi samt beträffande personal- och rehabiliteringspolitik, dels de anvisningar som lämnas av den centrala stiftelsen.

3 § Den regionala stiftelsen förvaltas av en styrelse som består av tolv ledamöter jämte lika många suppleanter. Ordföranden och ytterligare sex ledamöter jämte suppleanter väljs av landstinget. Regeringen utser vice ordföranden och återstående fyra ledamöter jämte suppleanter. Av de sistnämnda fyra ledamöterna utses en efter förslag av Svenska kommunförbundets länsavdelning, en efter förslag av LO-distriktet, en efter förslag av TCO-distriktet och en som representant för länets näringsliv. På samma sätt utses suppleanterna för dessa ledamöter. I fråga om suppleant som väljs av landstinget tillämpas 3 kap. 2 § andra stycket kommunallagen (1977: 179).

Vid styrelsens sida skall finnas två av länsarbetsnämnden och två av de anställdas fackliga organisationer utsedda representanter, vilka har rätt att närvara och yttra sig samt ställa förslag vid styrelsens sammanträden. För representanterna skall på samma sätt utses personliga suppleanter. Av representanterna för de anställdas fackliga organisationer skall en företräda dem som har anvisats arbete som bedrivs av stiftelsen och en de anställda i övrigt. Detsamma gäller i fråga om suppleanter för dem. Finns flera sådana organisationer utses representanter och suppleanter av den organisation som företräder det största antalet arbetstagare inom varje kategori.

4 § Styrelsens förvaltning samt den regionala stiftelsens räkenskaper skall årligen granskas av tre revisorer. Landstinget utser en revisor och regeringen två revisorer. För revisorerna utses på samma sätt suppleanter. Av de revisorer och suppleanter som utses av regeringen skall en revisor jämte suppleant utses efter förslag av den fackliga organisation som företräder dem som har anvisats arbete som bedrivs av stiftelsen. Finns flera sådana organisationer utses revisor jämte suppleant efter förslag av den organisation som företräder det största antalet arbetstagare.

5 § Vad som i 1 § sägs om landstingskommun gäller i Göteborgs och Bohus län landstingskommunen och Göteborgs kommun, i Malmöhus län landstingskommunen och Malmö kommun och i Gotlands län Gotlands kommun.

Val enligt 3 och 4 §§ förrättas i dessa län enligt följande. I Göteborgs och Bohus län väljer landstinget tre ledamöter jämte suppleanter samt kommunfullmäktige i Göteborg kommun ordförande och ytterligare tre ledamöter jämte suppleanter och en revisor jämte suppleant. I Malmöhus län väljer landstinget ordförande och ytterligare fyra ledamöter jämte suppleanter och en revisor jämte suppleant samt kommunfullmäktige i Malmö kommun två ledamöter jämte suppleantet. I Gotlands län förrättas valen av kommunfullmäktige i Gotlands kommun.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1979.

Bilaga 10

BOSTADSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Föredragande: statsrådet Friggebo

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser bostadsdepartementets verksamhetsområde

---

DRIFTBUDGETEN**TRETTONDE HUVUDTITELN****B. Bostadsbyggande m. m.**

B 11. Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 1 010 milj. kr.

Från anslaget bestrids kostnaderna för statens ekonomiska stöd till energibesparande åtgärder i statliga byggnader – exkl. byggnader för statliga bolag och affärsverk – bostadshus, allmänna samlingslokaler samt kommunala och landstingskommunala byggnader. Från anslaget betalas också bidrag till prototyp- och demonstrationsverksamhet inom bostadssektorn, bidrag till kommuner för rådgivning m. m. i energisparverksamhet samt vissa kostnader för informations- och utbildningsverksamhet i energifrågor med inriktning på energiförbrukningen i byggnadsbeståndet.

För disposition av anslaget för olika ändamål under ett budgetår gäller vissa av riksdagen fastställda ramar för beslut om lån och bidrag. I fråga om lån och bidrag för energibesparande åtgärder i bostadshus har riksdagen för innevarande budgetår fastställt en ram av 864 milj. kr. (prop. 1977/78: 100 bil. 16, CU 1977/78: 31, rskr 1977/78: 345). Med hänsyn till bl. a. sysselsättningseffekterna skall ramen fördelas jämnt under budgetåret. Därjämte har riksdagen genom detta beslut bemyndigat regeringen att inom ramen för ett belopp av 400 milj. kr. besluta om utökning av de olika ramarna för lån och bidrag till energibesparande åtgärder i befintlig bebyggelse på det sätt som är lämpligt med hänsyn till främst sysselsättningsläget.

Föredraganden

Den 15 juni 1978 meddelade regeringen bestämmelser om dispositionen av anslaget. I fråga om ramen för beslut om lån och bidrag för energibesparande åtgärder i bostadshus föreskrev regeringen bl. a. att av ramen fick före den 1 november 1978 och den 1 mars 1979 tas i anspråk högst 288 resp. 576 milj. kr.

I skrivelse den 14 augusti 1978 hemställde bostadsstyrelsen om att ramen för beslut om lån och bidrag för energisparåtgärder i bostadshus skulle vidgas. Av skrivelsen framgick bl. a. att av delramen för perioden juli–oktober 1978 hade 147 milj. kr. utnyttjats redan under juli månad och att återstoden kunde beräknas vara helt ianspråktagen vid augusti månads utgång.

Antalet inneliggande ansökningar om lån och bidrag för energibesparande åtgärder i bostadshus uppgick den 1 juli 1978 till 23 200 och avsåg tillsammans 96 700 lägenheter.

Genom beslut den 24 augusti 1978 föreskrev regeringen med ändring av beslutet den 15 juni 1978 att av ramen om 864 milj. kr. ytterligare 100 milj. kr. får tas i anspråk före den 1 november 1978.

Vidare medgav regeringen med stöd av riksdagens i det föregående nämnda bemyndigande att – utöver vad som tidigare har medgetts – ytterligare 300 milj. kr. får tas i anspråk för beslut om bidrag och lån för energibesparande åtgärder i bostadshus. Enligt beslutet gäller att beloppet skall användas för sådana energibesparande åtgärder som i första hand under vinterhalvåret ger sysselsättning åt anställd arbetskraft eller som utförs i samband med ombyggnad som under samma tid ger sysselsättning åt anställd arbetskraft.

Den ram- och anslagsteknik som hittills har tillämpats innebär att anslag har anvisats med samma belopp som ramar m. m. Med tillämpning av samma teknik bör ett anslag nu anvisas som motsvarar den av regeringen beslutade ramvidgningen om 300 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 000 kr.

Bilaga 11

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Föredragande: statsrådet Huss såvitt avser punkterna 1–6, 8 och 10;
statsrådet Wirtén såvitt avser punkterna 7 och 9 samt
statsrådet Tham såvitt avser punkten 11

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser industridepartementets verksamhetsområde

---

DRIFTBUDGETEN**FJORTONDE HUVUDTITELN****A. Industridepartementet m. m.**

[1] **A 3. Kommittéer m. m.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisats ett reservationsanslag av 11 milj. kr.

Energisparkkommittén (I 1974: 05), som tillkallades hösten 1974 med uppgift att handha bl. a. en energisparkkampanj vintern 1974–1975, har senare genom tilläggsdirektiv fått sitt uppdrag förlängt och utvidgat till att omfatta bl. a. samordning av och stöd till myndigheternas information om energisparande vid sidan av egna informationsåtgärder. Kommittén har vidare i uppdrag att i samråd med statens industriverk fortlöpande följa energikonsumtionens utveckling och att undersöka förutsättningarna för att under icke krisförhållanden införa direkta restriktioner eller förbud mot vissa slag av energianvändning.

Kommittén har i juni 1978 lämnat en reviderad rapport avseende energiförbrukningens utveckling 1973–1977 och prognos för år 1978. Förutsättningarna för att införa restriktioner m. m. för användning av el utreds f. n. av ett antal grupper inom kommittén. Utredningsarbetet omfattar också sådana områden där andra styrmedel än restriktioner m. m. kan komma att bli aktuella. Bland de frågor som nu utreds kan nämnas maximal inomhus-temperatur i andra byggnader än bostäder, begränsning av energiförbrukningen i sport- och friluftsanläggningar, åtgärder för att begränsa energianvändningen inom motorfordonstrafiken och åtgärder för att minska energi-

förbrukningen till förpackningar. Beträffande några av dessa områden kommer utredningsarbetet att avslutas under detta budgetår.

Vid sidan av utredningsarbetet har kommittén fortsatt och intensifierat sin informationsverksamhet. Kommitténs arbete är inriktat på att utarbeta informationsmaterial som vänder sig till olika målgrupper och att stimulera kommuner, organisationer, företag m. fl. att bedriva aktiviteter som leder till att allmänheten, företag m. fl. genomför energibesparande åtgärder. Efterfrågan är stor på det informationsmaterial m. m. som kommittén ställer till förfogande.

Kommittén har bedrivit dels mera allmänna informationskampanjer, dels kampanjer med särskild inriktning på exempelvis bilister, fastighetsägare, företag, skolor m. m. Dessutom har kommittén under budgetåret 1977/78 arrangerat bl. a. en central konferens om bilismen och energin samt ett antal regionala konferenser om energihushållning inom kommunerna och de statliga förvaltningarna. I samarbete med Svensk Byggtjänst har utställningar om energisparåtgärder i småhus utarbetats och ställts till kommunernas förfogande.

Under budgetåret 1977/78 har kommittén vidare bedrivit försöksverksamhet med intensifierad information om energihushållning i Blekinge län. Verksamheten, som sker i nära samarbete med kommunerna i länet, fortsätter under budgetåret 1978/79. Därefter avses en slutlig utvärdering ske.

Kommittén har i sin budget för budgetåret 1978/79 räknat med en medelsförbrukning av 16 075 000 kr. för fortsatta utredningar, informationsinsatser m. m. Av beloppet avser 2 250 000 kr. aktiviteter, som har beslutats och påbörjats under budgetåret 1977/78 inom ramen för då anvisade medel.

Liksom tidigare år har medel för energisparkommitténs verksamhet inte beräknats i budgetpropositionen utan denna fråga tas upp till behandling när kommitténs plan för verksamheten föreligger. Efter samråd med statsrådet Tham ser jag det som angeläget att energisparkommittén fortsätter sitt arbete med informationsinsatser och undersökningar m. m. i energisparande syfte. Av särskild vikt är de insatser som energisparkommittén gör för att uppmuntra och stödja olika lokala och regionala organs arbete inom energihushållningens område. Kostnaderna för verksamheten bör liksom hittills bestridas från detta anslag. Energisparkommitténs fortsatta verksamhet avses bli behandlad i samband med de mera övergripande energipolitiska ställningstaganden som skall redovisas senare. Jag räknar därför nu med ett anslag av 10,5 milj. kr. för energisparkommittén.

Förberedelser för energisparkommitténs verksamhet under detta budgetår har redan inletts. Detta innebär att kostnaderna kan uppkomma innan riksdagens beslut i medelsfrågan föreligger. Utgifter med anledning härav bör få bestridas från tillgängliga medel under anslaget.

Statsmakterna har våren 1978 fattat beslut om inriktningen och omfattningen av forskningen och utvecklingen inom energiområdet för budgetåren 1978/79–1980/81 (prop. 1977/78: 110, NU 1977/78: 68, rskr

1977/78:341). I propositionen framhålls bl.a. att delegationen för energiforskning (I 1975:02) t. v. bör bibehålla sin ställning som kommitté (s. 162). För delegationens arbete med programsamordning m. m. har för innevarande budgetår angivits ett medelsbehov av 3,5 milj. kr. (s. 160). Detta belopp bör nu anvisas under kommittéanslaget.

I prop. 1977/78:167 har föreslagits att en havsresursdelegation skall inrättas den 1 januari 1979. I propositionen angav min företrädare att han bedömde medelsbehovet för delegationen under första halvåret 1979 till 400 000 kr. och att han avsåg att återkomma med förslag om medelsanvisning för verksamheten vid sin anmälan av tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79. Vid delegationen bör finnas ett kansli. Jag beräknar medel för en tjänst som chef för kansliet och för ytterligare tre tjänster. Jag beräknar medelsbehovet för delegationen under första halvåret 1979 till 400 000 kr. Inom denna ram ryms förutom lönekostnader till de nämnda tjänsterna även medel till delegationen för att anlita experter och sakkunniga, ersättning till delegationens ledamöter samt rese- och expenskostnader. Under en övergångsperiod bör medel för delegationens verksamhet anvisas under detta kommittéanslag.

Med hänvisning till det anförda bör alltså på tilläggsbudget I anvisas ett belopp av $(10,5+3,5+0,4=)$ 14,4 milj. kr. Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 14 400 000 kr.

B. Industri m. m.

[2] **Förlängning av rörlig kredit för Svenska skeppshypotekskassan och Skeppsfartens sekundärlånekassa.** Svenska skeppshypotekskassan bildades år 1929 och omorganiserades år 1965, samtidigt som Skeppsfartens sekundärlånekassa inrättades (prop. 1965:99. BaU 1965:38. rskr 1965:289). Kassornas verksamhet regleras i lagen (1965:139) om Svenska skeppshypotekskassan och Skeppsfartens sekundärlånekassa (ändrad senast 1974:1019) och reglemente (1965:593) för kassorna (ändrad senast 1975:17). Kassorna har till uppgift att lämna lån, huvudsakligen av långfristig karaktär, till svenska rederiföretag eller ikläda sig garanti för lån som dessa företag tar upp. Lånen lämnas på bestämd tid som inte får överstiga, för skeppshypotekskassan 15 år och för sekundärlånekassan 10 år. Överstiger lånetiden ett år skall kassan i regel utlämna lånet att återbetalas genom avbetalningar enligt fastställd plan. För lånen skall ställas betryggande säkerhet i form av inteckning i svenskt fartyg eller borgen av staten eller bank. Inteckning skall i fråga om lån från skeppshypotekskassan ligga inom 50 % och i fråga om lån från sekundärlånekassan inom 70 % av det värde till vilket styrelsen uppskattar fartyget.

För kassornas förbindelser har låntagarna ett visst kollektivt ansvar.

Som särskild säkerhet har bildats garantifonder genom att staten har ställt till förfogande garantiförbindelser som har utfärdats av fullmäktige i riksgäldskontoret. Sådana garantiförbindelser har utfärdats på 100 milj. kr. för skeppshypotekskassan och på 52 milj. kr. för sekundärlånekassan.

Bestämmelse om garantifonden återfinns i 6 § lagen (1965: 139) om Svenska skeppshypotekskassan och Skeppsfartens sekundärlånekassa (6 § ändrad senast 1974: 524).

För sin verksamhet anskaffar kassorna medel genom upplåning på kapitalmarknaden, huvudsakligen mot utgivande av obligationer. Det sammanlagda beloppet av låneskuld och garantiförpliktelser får för skeppshypotekskassan uppgå till högst tio gånger och för sekundärlånekassan till högst sex gånger beloppet av resp. kassas garantifond och reservfond.

Riksgäldskontoret har enligt förordningen (1977: 497) om statlig kreditgaranti till svenskt rederiföretag, iklätt staten garanti för lån till svenska rederier till betydande belopp. En förutsättning för att garanti skall lämnas har i allmänhet varit att amorteringsansånd lämnas av samtliga de kreditgivare som har pantbrev i det eller de skepp som skall utgöra säkerhet för den statliga garantin. För kassornas del har detta inneburit en likviditetspåfrestning eftersom amorteringarna på kassornas upp- och utlåning sammanfaller i tiden.

För att minska denna påfrestning får enligt riksdagens beslut (prop. 1977/78: 101 s. 47, NU 1977/78: 38, rskr 1977/78: 160) Svenska skeppshypotekskassan och Skeppsfartens sekundärlånekassa disponera en rörlig kredit av 139 milj. kr. i riksgäldskontoret. Den rörliga krediten skall disponeras till 103 milj. kr. av Svenska skeppshypotekskassan och till 36 milj. kr. av Skeppsfartens sekundärlånekassa. Krediten har beräknats med hänsyn till behovet under åren 1978 och 1979. För tiden efter år 1979 redovisades inte någon beräkning. När nu ett antal amorteringsansånd har beviljats är det möjligt att göra en sådan beräkning. Det tidigare beslutade beloppet 139 milj. kr. för båda kassorna är till fyllest. Eftersom återbetalningstiden för amorteringsansånden ännu inte är fastlagd bör den rörliga krediten få disponeras t. v.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna vad jag har anfört rörande dispositionen av Svenska skeppshypotekskassans och Skeppsfartens sekundärlånekassas rörliga kredit i riksgäldskontoret.

[3] **Norrlandsfondens verksamhet.** Stiftelsen Norrlandsfonden har till uppgift att främja näringslivets utveckling i Norrland. Fonden skall särskilt verka för utveckling och differentiering av den norrländska företagsamheten genom att, med beaktande av den regionalpolitiska planeringen, stödja etablering och utbyggnad av dels manufakturingsindustri grundad på

norrländska råvaror, dels sådan industriell produktions- och serviceverksamhet i övrigt, som är stödberättigad enligt normerna för det statliga lokaliseringsstödet. Fonden skall även ta initiativ till och stödja utredningar och inventeringar som bedöms vara av betydelse för det norrländska näringslivet samt främja samordning av regional industriell service i Norrland. Vidare skall fonden ta initiativ till och stödja sådant forsknings- och utvecklingsarbete som syftar till att vidareförädla norrländska råvarutillgångar eller som på annat sätt är av betydelse för det norrländska näringslivet.

Statsmakterna har beslutat att Norrlandsfonden under åren 1977 och 1978 skall fortsätta sin verksamhet i stort enligt tidigare riktlinjer (prop. 1975/76: 200, NU 1976/77: 7, rskr 1976/77: 50). F. n. görs inom industridepartementet en utvärdering av fondens verksamhet. I avvaktan på resultatet av utvärderingen bör Norrlandsfonden fortsätta sin verksamhet t. v. under år 1979 enligt nuvarande riktlinjer.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna vad jag har anfört beträffande Norrlandsfondens verksamhet.

[4] **B 20. Täckande av förluster vid lånegarantier till skogsindustrin.** Utvecklingen för den svenska skogsindustrin har under senare år kännetecknats av bl. a. en starkt negativ resultatutveckling med åtföljande akuta likviditetsproblem för flera företag. I syfte att underlätta upplåning för att stärka likviditeten hos företag eller koncerner som bedriver i huvudsak skogsindustriell verksamhet beslöt riksdagen våren 1978 att bemyndiga regeringen att under år 1978 ikläda staten garantier för lån till skogsindustrin med sammanlagt högst 900 milj. kr. (prop. 1977/78:123, Nu 1977/78: 74, rskr 1977/78: 360).

Vid utgången av oktober månad 1978 hade ansökningar om kreditgarantier om totalt 501 480 000 kr. inkommit till regeringen, varav 303 milj. kr. har beviljats.

Under det senaste halvåret har en förbättring av marknadsförhållandena skett för flera av de större produktgrupperna. Leverans- och prisökningar kan noteras och kapacitetsutnyttjandet har ökat. Denna utveckling innebär att såväl lönsamheten som likviditeten i företagen nu successivt förbättras.

Trots att utvecklingen nu visar klart positiva inslag kvarstår emellertid finansiella problem i flera företag. Jag bedömer utvecklingen för den närmaste framtiden så, att fortsatt upplåning kan bli nödvändig för flera skogsindustriföretag för att en tillfredsställande likviditet skall kunna upprätthållas.

Statliga garantier för upplåning i syfte att förstärka likviditeten bör därför kunna beviljas även under år 1979 på samma villkor som gäller nu.

Den totala garantiramen beräknar jag till oförändrat 900 milj. kr. inkl.

redan beviljade garantier.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att under år 1979 ikläda staten garanti för lån till skogsindustrin i enlighet med vad jag har förordat.

[5] **B 21. Kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1978/79.

Riksdagen beslutade i juni 1978 (prop. 1977/78: 155, NU 1977/78: 73, rskr 1977/78: 379) om åtgärder för att ge svenska företag ökade möjligheter att konkurrera på i huvudsak samma villkor som andra länders företag i fråga om krediter vid export. Bl. a. fick AB Svensk Exportkredit (SEK) ökade möjligheter att på internationellt konkurrenskraftiga villkor refinansiera exportkrediter.

Genom förordningen (1978: 404) om exportkreditfinansiering med statligt stöd, m. m. har SEK bemyndigats att pröva frågan om exportkredit med statligt stöd. Härigenom har möjligheter öppnats för SEK att vid sidan av den ordinarie utlåningsverksamheten ställa kredit i svenska kronor och utländsk valuta till fast statsstödd ränta till förfogande för refinansiering av exportkrediter. Bolaget kan på begäran utfästa sig att lämna kredit med statligt stöd. Villkoren för krediterna skall stå i överensstämmelse med den mellan OECD-länderna träffade överenskommelsen om riktlinjer för begränsning av statligt stöd vid exportkreditgivningen som Sverige har biträtt, den s. k. consensusöverenskommelsen, och med tillämpningen av överenskommelsen.

Exportkredit med statligt stöd får lämnas för försäljning av vara eller tjänst, dock inte nybyggt fartyg eller sjöfartstjänst, om försäljningsavtalet förutsätter att kredit lämnas på minst 300 000 kr. och krediten har en löptid av minst två år samt om försäljningen med avseende på varuslag samt kredittider och övriga betalningsvillkor är sådana att exportkreditgaranti kan lämnas enligt förordningen (1974: 60) om exportkreditgaranti.

Syftet med reformen är att öka de svenska exportörernas möjligheter att lämna konkurrenskraftiga kreditvillkor i samband med medel- och långfristiga exportkrediter. En förutsättning för kredit är att konkurrerande utländska företag på grund av utländskt kreditstöd kan antas erbjuda särskilt förmånliga kreditvillkor. Enligt riksdagens beslut får SEK inom en ram av 10 000 milj. kr. lämna exportkrediter eller utfästelser därom från den 1 juli 1978 t. o. m den 30 juni 1981. Löften om statsstödd kredit avräknas mot den beslutade ramen med 25 %. Utöver de villkor som gäller enligt den s. k. consensusöverenskommelsen skall SEK ha möjlighet att betinga sig särskild ersättning, en s. k. kostnadsmarginal, på f. n. 0,25 % per år. Därtill kommer att krediter i svenska kronor skall lämnas med ett visst pålägg

utöver den lägsta ränta som anges i consensusöverenskommelsen. Storleken av pålägget fastställs av regeringen och är f. n. 0,5 % per år. Vidare skall en viss löftesprovision utgå.

Regeringen har träffat avtal med de banker som tillsammans med staten äger SEK om ett tillägg till det tidigare träffade konsortialavtalet om SEK:s verksamhet. Vidare har avtal träffats mellan regeringen och SEK om bl. a. de ekonomiska förpliktelserna avseende kostnadstäckning för den statsstödda kreditgivningen.

SEK har att inkomma med framställning om kostnadstäckning för räntedifferenser och eventuella realiserade kursförluster till regeringen årsvis i efterskott. Jag anmälde i prop. 1977/78: 155 att jag avsåg att återkomma till anslagsfrågorna i samband med tilläggsbudget för budgetåret 1978/79. Det är f. n. mycket svårt att bedöma de kostnadsmässiga konsekvenserna av reformen för innevarande budgetår. Utlåningsvolymen och upplåningsbehovet är ännu blygsamma. Kostnaderna kan enligt min bedömning komma att bli större när ett stort antal krediter är utelöpande. Jag förordar att ett förslagsanslag av 5 milj. kr. förs upp på statsbudgeten för budgetåret 1978/79 för att täcka SEK:s kostnader enligt vad jag just har angett. Bolaget har åtagit sig att fortlöpande redovisa utfallet av kreditgivningen till regeringen.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 000 kr.

[6] **B 22. Kostnader för viss kreditgivning hos Sveriges Investeringsbank AB.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1978/79.

Riksdagen har bemyndigat regeringen (prop. 1977/78: 155, NU 1977/78: 73, rskr 1977/78: 379) att i anslutning till kreditgivning som Sveriges Investeringsbank AB bedriver ikläda staten ekonomiska förpliktelser avseende viss kostnadstäckning för krediter, som lämnas svenskt företag för försäljning inom landet.

Beslutet innebär att Investeringsbanken kan få möjlighet att, under speciella omständigheter, lämna krediter med statligt stöd för att finansiera svenskt företags försäljning inom landet då konkurrens från utländskt företag med utländskt kreditstöd klart kan påvisas. Det förutsätts att det utländska företaget på grund av det utländska kreditstödet erbjuder särskilt förmånliga kreditvillkor. I prop. 1977/78: 155 underströk jag att möjligheten till statsstödd kredit för försäljning inom landet bör utnyttjas ytterst restriktivt. I första hand bör öppnandet av en kreditfacilitet i banken på kommersiella villkor prövas. För att statsstöd skall utgå krävs beslut av regeringen i varje enskilt fall. Förutsättningarna för kreditgiv-

ningen ansluter i huvudsak till vad som gäller i fråga om statsstödda exportkrediter som lämnas av AB Svensk Exportkredit.

Regeringen har redan medgivit att nu aktuell statsstödd kredit lämnas av Investeringsbanken. Stödet avser kostnadstäckning för Investeringsbanken avseende räntedifferens och eventuella kursförluster. Jag anmälde i nyssnämnda proposition att jag avsåg att återkomma till anslagsfrågan i samband med tilläggsbudget för budgetåret 1978/79.

Eftersom stöd till kredit har beviljats, förutses Investeringsbanken komma att resa krav på viss kostnadstäckning. Det går dock f. n. inte att närmare beräkna storleken av kostnaderna. Jag förordar därför att ett förslagsanslag på 1 milj. kr. förs upp på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 för att täcka kostnader för viss kreditgivning hos Sveriges Investeringsbank AB.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kostnader för viss kreditgivning hos Sveriges Investeringsbank AB* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

C. Regional utveckling

[7] C 1. **Regionalpolitiskt stöd: Bidragsverksamhet.** På statsbudgeten för budgetåret 1978/79 har under denna anslagsrubrik anvisats ett förslagsanslag av 273,3 milj. kr. Från anslaget bestrids bl. a. utgifterna för det i programbudgeten för arbetsmarknadsstyrelsen under programmet Regionalpolitiska stödåtgärder upptagna delprogrammet Introduktionsstöd.

Introduktionsstöd lämnas till företag inom det allmänna stödområdet som nyanställer personal i samband med nyetablering eller utvidgning av verksamheten. Förutsättning för stöd är att verksamheten bedöms medföra varaktig sysselsättning för arbetskraften och få tillfredsställande lönsamhet. Stödet uppgår till 5 kr. för varje nyanställd och arbetstimme under sex månader, dvs. sammanlagt ca 5 000 kr.

Hösten 1977 beslutade statsmakterna att tillfälligt höja introduktionsstödet i Norrbottens län (prop. 1977/78: 25 bil. 11, AU 1977/78: 19, rskr 1977/78: 87). Beslutet innebär att reglerna för introduktionsstödet ändrades så att sådant stöd lämnas med 10 kr. per arbetstimme under tolv månader för personer som nyanställs inom Norrbottens län under år 1978. Det innebär att bidraget per nyanställd uppgår till ca 20 000 kr.

Motivet för höjningen var det besvärliga arbetsmarknadsläget i länet till följd av både lågkonjunktur och strukturförändringar inom näringslivet. Dessa problem kan väntas bestå även under första halvåret 1979.

Jag förordar därför att tiden för den tillfälliga höjningen av introduktionsstödet i Norrbottens län förlängs så att det förhöjda stödet lämnas

även för personer som nyanställs under perioden den 1 januari—den 30 juni 1979. De ökade kostnader som förslaget innebär bör rymmas inom den redan fastställda ramen för beslut om regionalpolitiskt stöd.

En proposition om den fortsatta regionalpolitiken avses bli förelagd riksdagen våren 1979. Frågan om stödets utformning efter den 30 juni 1979 får prövas i det sammanhanget.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna vad jag har förordat angående introduktionsstöd under perioden den 1 januari—den 30 juni 1979 i Norrbottens län.

G. Statsägda företag

[8] G 4. **Kapitaltillskott till Statsföretag AB.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1978/79.

AB Statens Skogsindustrier (ASSI) bildades år 1941 (prop. 1941: 68, JoU 1941: 32, rskr 1941: 243). Bolaget ingår numera i Statsföretagskoncernen. ASSI tillverkar sågade och förädlade trävaror, träfiberskivor, spånskivor, cellulosa, papper och kemiska produkter. Bolaget har sågverk på Seskarö, i Karlsborg och Piteå i Norrbottens län, i Skinnskatteberg i Västmanlands län och i Valåsen i Örebro län. Boardfabriker finns i Lövholmen och Skinnskatteberg och en spånskivefabrik i Laxå i Örebro län. Sulfatfabriker och pappersbruk finns i Karlsborg och Lövholmen. I Horndal har ASSI en snickerifabrik. Tillverkning av limträ sker i Töreboda i Skaraborgs län och i Västervik i Kalmar län. Produktionskapaciteten för sågade trävaror är 778 000 m³, träfiberskivor 200 000 ton, spånskivor 250 000 m³, papper och papp (kraftliner) 485 000 ton och cellulosa för avsalu 90 000 ton.

ASSI äger två tillverkande dotterbolag i Sverige, Förenade Well AB och Örebro Pappersbruks AB. Förenade Well tillverkar wellpappkartong i Eslov, Brännögård, Billingsfors och Gävle. Örebro Pappersbruk har kartongtillverkning i Örebro samt sulfatfabrik och pappersbruk i Frövifors.

ASSI har också tillverkande dotterbolag i Danmark, Storbritannien och Schweiz. Tillverkningen utgörs av wellpapp, emballage och säckar. Därutöver har ASSI försäljningsbolag i flera västeuropeiska länder.

ASSI-koncernens leveransvärde uppgick år 1977 till 1820 milj. kr. Ca 70% av produktionen exporteras. ASSI saknar egen skog men samarbetar med domänverket, som svarar för nära två tredjedelar av företagets behov av virkesråvara. ASSI visade förbättrade resultat under 1970-talets första år men efter högkonjunktåret 1974 har rörelseöverskottet minskat kraftigt och för år 1977 redovisades en förlust före dispositioner och skatter (efter kalkylmässiga avskrivningar) på 314 milj. kr. I detta belopp ingår extraordinära vinster med 125 milj. kr. Den svaga konjunkturen under innevarande år väntas medföra fortsatt betydande underskott.

Antalet anställda i koncernen uppgick år 1977 till 6 900. Vid fabrikena i Norrbottens län var 2 300 personer anställda. ASSI:s utlandsbolag sysselsatte ca 1 000 personer.

Under 1970-talet har ASSI genomfört investeringar på totalt 1 200 milj. kr. Förutom investeringar i nya anläggningar har ASSI även förvärvat företag för att komplettera sitt produktprogram. De ovan nämnda Örebro Pappersbruks AB och Töreboda Limträ AB köptes år 1974. Under år 1976 inköptes Dansk Krafterballage A/S, Danmark, och under år 1977 Dolan Packaging Ltd., Storbritannien. Under resten av 1970-talet kommer investeringarna att inriktas på råvarusnåla produktionsmetoder och ökad vidareförädling av basprodukterna, bl. a. genom ytterligare integration. ASSI har beslutat att genomföra investeringar i Lövholmen och Karlsborg. I Lövholmen innebär investeringen ombyggnad för ökad användning av björkmassaved vid den f. n. maximalt tillåtna kapaciteten på 400 000 ton per år. Därigenom frigörs barrmassaved som kommer att användas i produktionen vid Karlsborgs bruk. Virkeskvantiteten som behövs för utbyggnaden, 200 000 m³ lövved, finns tillgänglig inom området. ASSI har sökt koncession för utbyggnaden och tillstånd för en ökning av virkesförbrukningen med denna kvantitet. Investeringen i Lövholmen är kostnadsberäknad till ca 125 milj. kr., vilken ASSI räknar med att kunna finansiera med egna medel och lån.

Statsföretag AB har i skrivelse den 4 oktober 1977 begärt statlig finansiell medverkan till investeringar i ASSI:s anläggningar i Karlsborg. Till skrivelsen har fogats ASSI:s beskrivning av investeringsplanerna. Av skrivelsen och ASSI:s projektbeskrivning framgår bl. a. följande.

I Karlsborgs bruks fiberindustri tillverkas blekt långfibrig sulfatcellulosa samt blekt och oblekt kraftpapper. Tillverkningen år 1977 uppgick till 69 000 ton blekt sulfatcellulosa för avsalu, 25 000 ton blekt kraftpapper och 35 000 ton oblekt kraftpapper. Blekt långfibrig sulfatcellulosa används vid tillverkning av papper och kartong. Oblekt och blekt kraftpapper används främst för tillverkning av papperssäckar. Marknadsutvecklingen för blekt långfibrig sulfatcellulosa bedöms kunna bli positiv då den behövs bl. a. som s. k. armeringsmassa i blandning med billigare, kortfibriga cellulosa-kvaliteter och returpapper. ASSI har en marknadsandel på 1,5% i Väst-europa. Konsumtionsökningen i Väst-europa beräknas till 2,5–3% per år under perioden 1978–1981. För övriga produkter är marknaden stagnerande med hård konkurrens.

Anläggningarna i Karlsborg är i vissa väsentliga delar gamla och nedslitna. Sålunda måste exempelvis sodapannorna bytas ut. Härtill kommer krav på omfattande miljövårdsinvesteringar för att uppnå stadgade normer för bl. a. luftskyddande åtgärder.

Under åren 1969–1972 genomfördes investeringar för mer än 90 milj. kr. i Karlsborg. Vedhanteringen moderniserades och cellulosatillverkningen kompletterades med en spånmassakokare och en flingtork. Vidare mo-

derniserades pappersmaskinerna. Investeringen finansierades delvis genom lokaliseringsslån.

Lönsamheten i Karlsborg är svag. ASSI:s utredningar visar att rörelsen under den närmaste femårsperioden inte täcker sina kostnader före avskrivningar och ASSI anger att situationen vid Karlsborg är sådan att bruket inte på sikt kan fortsätta verksamheten i nuvarande skick. För att trygga driften måste ett genomgripande investeringsprogram genomföras. Investeringsplanen för Karlsborg innebär att bruket omstruktureras och effektiviseras i kokeri, återvinningsanläggningar och blekeri, med beaktande av högt ställda miljövårdskrav. Planen bygger i allt väsentligt vidare på tidigare gjorda investeringar.

De föreslagna åtgärderna innebär att fabriken kapacitet ökas till 250 000 ton oblekt pumpmassa per år från nuvarande 185 000 ton. Blekerikapaciteten ökas från 115 000 till 180 000 ton blekt pumpmassa per år med möjlighet att tidvis bleka hela produktionen. Den ökade blekerikapaciteten utnyttjas i första hand för en ökning av kvantiteten blekt bartsulfatcellulosa med 60 000 ton per år.

För framställning av 570 ton massa per dygn för blekning uppförs en ny fiberlinje. För att uppfylla miljövårdskraven och för den ökade produktionskapaciteten måste befintliga sodahus ersättas av ett nytt sodahus avsett för hela anläggningen.

Investeringen är i löpande penningvärde kostnadsberäknad till 550 milj. kr. exkl. ränta under byggtiden. Av detta belopp utgör 275 milj. kr. reinvesteringar och miljöinvesteringar för att uppehålla dagens produktion. Vid en byggstart hösten 1978 beräknas anläggningarna vara uppförda i juli 1980.

Det beskrivna investeringsprogrammet bedöms medföra att Karlsborgs bruk kommer att få täckning för driftkostnader och avskrivning på nyinsatt kapital. Lönsamheten för projektet påverkas bl. a. av att leveransvolymen för blekt avsalucellulosa, som bedöms få en gynnsam marknadsutveckling, ökar med 60 000 ton per år. Genom investeringen skapas även möjligheter för ytterligare vidareförädling av cellulosa. Ett sådant senare steg skulle ge tillskott till sysselsättningen.

Tillfredsställande avkastning på totala kapitalet torde inte kunna erhållas. En förutsättning för projektets genomförande är därför att staten medverkar i finansieringen. ASSI framhåller att bolagets ekonomiska situation är sådan att finansiering inte kan ske med egna medel eller genom upplåning.

Statsföretag åberopar i sin hemställan företagsgruppens nuvarande ekonomiska situation och framhåller att Karlsborgsinvesteringen inte kan ske utan att staten tillskjuter det behövliga kapitalet. För att genomföra projektet behövs ett tillskott av 275 milj. kr. och ett lån med villkorlig återbetalningsskyldighet på 275 milj. kr. Betalning av ränta och amortering på lånet föreslås ske först när det i Karlsborgsanläggningarna bundna anläggnings-

och rörelsekapitalet kan föräntas.

ASSI framhåller att man förmodligen måste fatta beslut om successiv nedläggning i Karlsborg på 5–10 års sikt om man inte får de angivna finansiella möjligheterna att genomföra investeringen.

Länsarbetsnämnden i Norrbottens län har i skrivelse den 12 oktober 1977 redovisat sin syn på betydelsen av den planerade investeringen i Karlsborg. Av skrivelsen framgår i huvudsak följande.

Industrisysselsättningen har under flera decennier varit av avgörande betydelse i Kalix kommun. Den dominerande delen av näringen är massa/pappers- och sågverksindustri. Totalt sysselsätter denna näring drygt 60 % av samtliga industrisysselsatta inom kommunen. ASSI:s anläggning vid Karlsborgsverken är den ojämförligt största industrin i Kalix. Nu sysselsätts vid denna anläggning över 1000 personer, varav över 700 i massa/pappersbruket. Därtill kommer 250 i sågverket.

Genom arbetsmarknadspolitiska insatser såsom utbildningsbidrag och det tillfälliga sysselsättningsbidraget har sysselsättningsnivån kunnat upprätthållas.

Det av ASSI angivna alternativet till den beskrivna investeringen, en successiv nedläggning av anläggningarna i Karlsborg, anser nämnden skulle få förödande effekter för Kalix kommun. Även Tornedalen skulle beröras med en allvarlig sysselsättningsminskning som följd eftersom Kalix är centrum för hela östra länsdelen.

Några alternativa sysselsättningar finns inte i Kalix eller i länet i övrigt för den arbetskraft som skulle friställas vid en nedläggning av Karlsborgs bruk. Arbetsmarknadsläget i länet är redan mycket besvärligt. Länets basindustrier (LKAB, NJA och ASSI) och även industrin i övrigt har drabbats hårt av den långvariga lågkonjunkturen.

De indirekta sysselsättningsmässiga konsekvenserna av en nedläggning av fiberindustrin vid Karlsborgs bruk är enligt länsarbetsnämnden svåra att kvantifiera men skulle med säkerhet bli betydande. Karlsborgs bruk ger avsättningsmöjligheter för sågverken i Kalixregionen och inlandet i form av leveranser av flis och spån. En minskad sysselsättning skulle också uppstå inom skogsbruket och transportnäringen. Slutligen skulle nedläggning även drabba olika delar av servicesektorn.

Merparten av arbetskraften som behövs under uppbyggnadsskedet kan rekryteras från Norrbotten. Behovet beräknas till ca 400 personer, varav 170 byggnadsarbetare. Verkstads- och byggnadsföretag i Norrbotten kan som underleverantörer väntas engagera ca 250 personer som en följd av beställningarna.

Länsarbetsnämnden konstaterar vidare att den planerade investeringen i drift inte kommer att få någon nämnvärd sysselsättningseffekt. Visserligen väntas sysselsättningen inom skogsbruket och transportnäringen öka till följd av det ökade råvarubehovet men samtidigt räknar man med en minskning inom fabriken genom den rationaliseringseffekt som uppstår genom

investeringen i Karlsborg. ASSI har angett att investeringen är nödvändig för fortsatt drift inom berörda produktionsenheter i Karlsborg. Genom investeringen skapas förutsättningar för en senare utbyggnad av Karlsborgs bruk.

Föredraganden

AB Statens Skogsindustrier (ASSI) har tillsammans med de statliga företagen Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) och Norrbottens Järnverk AB (NJA) sedan länge dominerat industrisysselsättningen inom Norrbottens län och svarat för huvuddelen av investeringarna. När satsningarna för att bygga ut stålverket i Luleå avbröts till följd av att grundläggande marknadsförutsättningar saknades innebar detta ett avbräck i möjligheterna till sysselsättning i regionen. I stället för en expansion som skulle leda till sysselsättning för ytterligare drygt 2 300 personer nödgas NJA till följd av den negativa marknadsutvecklingen reducera sin produktion med minskade sysselsättningsmöjligheter som följd. Den 1 januari 1978 bildades Svensk Stål AB (SSAB) genom en sammanslagning av stålverken i Luleå, Domnarvet och Oxelösund. Samgåendet väntas ge bättre förutsättningar för den fortsatta produktionen av handelsstål men förutsätter också förhållandevis långtgående struktureringsinsatser. Detta medför att NJA, trots att vissa investeringar kan bli aktuella under perioden, har att räkna med viss sysselsättningsminskning under den närmaste femårsperioden.

LKAB har under de senaste åren drabbats av avsättningssvårigheter för sin malmproduktion. Problemen sammanhänger med både den mycket svaga stålmarknaden och avsättningssvårigheter av långsiktig karaktär. Detta har medfört bl. a. att LKAB har ett personalöverskott på ca 1 000 personer. Under innevarande år sysselsätts större delen av denna personalstyrka i investeringar som finansieras av staten och Statsföretag AB. Personalminskningar i framtiden kan enligt företagets bedömning inte uteslutas. Utredningar pågår inom Statsföretag och LKAB för att pröva möjligheterna att genomföra en rekonstruktion av LKAB.

Som tidigare har nämnts har också ASSI betydande svårigheter att upprätthålla sysselsättningen under nuvarande konjunkturläge. När nu Statsföretag och ASSI har begärt statlig finansiell medverkan till att genomföra investeringar i Karlsborg kan detta närmast betraktas som ett offertförfarande. ASSI har framhållit att alternativet till en satsning i Karlsborg är en successiv avveckling av de berörda anläggningarna under en 5–10 årsperiod. F. n. är över 700 personer sysselsatta i den berörda verksamheten.

För att upprätthålla driften i Karlsborg krävs miljö- och reinvesteringar för sammanlagt 275 milj. kr. I detta belopp ingår bl. a. en ny sodapanna. För att ge Karlsborg en produktionsinriktning som på sikt har förutsättningar att bli lönsam krävs en utbyggnad av kapaciteten för i första hand framställning av pumppassa för blekning. Denna del av investeringen,

expansionsdelen, har kostnadsberäknats till 275 milj. kr. Den totala investeringskostnaden blir sålunda 550 milj. kr. i löpande priser.

Efter högkonjunkturåret 1974 har Statsföretag fått vidkännas en betydande försämring av rörelseresultatet inom koncernen. Speciellt drabbade är basindustrier som L.KAB, NJA och ASSI. För år 1977 redovisade Statsföretag en förlust före bokslutsdispositioner och skatter på 1395 milj. kr. För innevarande år beräknas förlusten bli av samma storleksordning. Mot denna bakgrund delar jag Statsföretags och ASSI:s bedömning att investeringarna i Karlsborg för sitt genomförande förutsätter statlig finansiering.

För att få en acceptabel avkastning på kapitalet i Karlsborgsanläggningarna och på så sätt ge denna del av ASSI möjligheter till en normal framtida utveckling har Statsföretag och ASSI begärt att staten medverkar med ett tillskott av 275 milj. kr. och ett lån med villkorlig återbetalningsskyldighet av 275 milj. kr.

År 1976 höjdes Statsföretags egna kapital med 1500 milj. kr. för att möjliggöra gruppens investeringsprogram för resten av 1970-talet genom att staten tecknade nya aktier i bolaget med detta belopp (prop. 1975/76: 99, NU 1975/76: 39, rskr 1975/76: 220).

Det rådande konjunkturläget samt strukturella problem inom vissa grenar av Statsföretags verksamhet har gjort att investeringsprogrammet delvis har måst omprövas. Statsföretags möjligheter att med egna vinstmedel bidra till programmets genomförande har avsevärt reducerats genom att resultatet i förhållande till uppgjorda prognoser starkt försämrats.

Jag anser att staten som ägare till de företag som svarar för merparten av industrisysselsättningen inom länet i rådande läge bör vara beredd att ta på sig ett särskilt ansvar för att behålla och skapa ny sysselsättning.

Mot bakgrund av det allvarliga sysselsättningsläget i Kalix kommun och i länet i övrigt finner jag därför att staten bör medverka till finansieringen av den aktuella investeringen så att sysselsättningen i Karlsborg kan upprätthållas. Vidare medför investeringen under uppbyggnadsskedet betydande sysselsättningseffekter både i regionen och på andra håll i landet. Genom investeringen skapas också förutsättningar för en framtida utveckling av Karlsborgs bruk. Staten bör därför medverka med ett tillskott av 275 milj. kr. till Statsföretag att användas för att genomföra investeringen i Karlsborg. Vidare bör ett lån med villkorlig återbetalningsskyldighet på 275 milj. kr. lämnas ASSI. Räntan på lånet skall vara densamma som på lokaliseringslån. Räntebetalning och amortering skall ske när resultaten av verksamheten vid de berörda anläggningarna i Karlsborg så medger. Det bör ankomma på regeringen att utforma de närmare villkoren för lånet.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kapitaltillskott till Statsföretag AB* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 275 000 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

V. FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

[9] 20. Lån till Uddeholms AB. På tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 anvisades 600 milj. kr. för detta ändamål. För budgetåret 1978/79 finns inget anslag upptaget för ändamålet.

Uddeholms AB (UHB) hade år 1977 verksamheter inom specialstålindustri, skogsindustri, kemisk industri och energiproduktion. Bolagets situation hade då utvecklats så att omfattande rationaliseringar och strukturförändringar var nödvändiga för att på nytt göra bolaget internationellt konkurrenskraftigt och lönsamt. Eftersom bolaget hade avgörande betydelse för sysselsättningen på åtskilliga orter, främst inom Värmlands län, bedömdes det vara av stort samhällsintresse att UHB kunde genomföra nödvändiga förändringar av sin verksamhet i balanserad takt. För att skapa förutsättningar för detta beviljades UHB i december 1977 ett statligt lån på 600 milj. kr. med villkorlig återbetalningsskyldighet (prop. 1977/78: 25 bil. 11, AU 1977/78: 18, rskr 1977/78: 86).

Lånet har i sin helhet ställts till bolagets förfogande i form av en räntelös fordran på staten. Det ankommer på regeringen att besluta om utbetalning av lånebeloppet. Ingen del av lånet har ännu betalats ut.

Som villkor för lånet har föreskrivits bl. a. följande.

Räntebetalning och amortering eller nedsättning av bolagets fordran på staten skall ske under år då bolaget beslutar om utdelning till aktieägarna. Vid bedömning av hur stort belopp bolaget skall betala resp. sätta ned sin fordran med skall hänsyn tas till sådana faktorer som rimlig soliditet, utdelningspolitik etc. med beaktande av bolagets långsiktiga utveckling. Det ankommer på regeringen att besluta om beloppets storlek. Vidare skall så länge lånet inte är slutligt reglerat en av chefen för industridepartementet anvisad person jämte suppleant ingå i bolagets styrelse. Så länge lånet inte är slutligt reglerat får inte bolaget utan regeringens medgivande överlåta sådan del av sina tillgångar att de bankmässiga förutsättningarna för lånets återbetalning väsentligen försämras genom överlåtelsen.

I juni 1978 biföll regeringen en ansökan av UHB om medgivande att till Billeruds AB överlåta sina skogs-, skogsindustri- och kemirörelser. Som villkor för medgivandet föreskrevs att UHB senast den 31 december 1978 skulle sätta ned sin fordran på staten med anledning av lånet med lägst 200 milj. kr. Överlåtelsen har därefter ägt rum och Billeruds AB har ändrat sitt namn till Billerud Uddeholm AB.

Billerud Uddeholm har nu ansökt om att på i huvudsak oförändrade villkor få överta statens lån till UHB till den del det motsvaras av en lika stor nedsättning av UHB:s fordran på staten. Som motiv har Billerud Uddeholm anfört bl. a. att detta bolag från UHB har övertagit en stor del av de problem som orsakade den utveckling som ledde fram till att det statliga

lånet beviljades. Sammanslagningen av verksamheterna medför en ökad skuldbörda för Billerud Uddeholm, samtidigt som betydande förändringar måste genomföras för att eliminera förlusterna i de sammanslagna rörelsegrenarna. För att dessa förändringar inte skall behöva ske alltför snabbt och med negativa konsekvenser för sysselsättningen anser sig Billerud Uddeholm ha samma behov som tidigare UHB av den aktuella delen av det statliga lånet. Billerud Uddeholm framhåller också att bolaget är berett att medverka till att söka nya sysselsättningskapande projekt som kan lokaliseras bl. a. till de orter som berörs av omstruktureringen.

Även jag finner det av de anförda skälen motiverat att Billerud Uddeholm får överta en del av det statliga lån som beviljades UHB. Lånevillkoren bör därvid vara i huvudsak oförändrade. Det innebär bl. a. att staten kommer att tillförsäkras nödvändig insyn i verksamheten genom representation i Billerud Uddeholms styrelse. Det bör ankomma på regeringen att närmare besluta om hur stor del av lånet som skall överföras och vid vilken tidpunkt lånet skall ställas till Billerud Uddeholms förfogande.

Med hänvisning till vad jag har anført hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att besluta om överförande till Billerud Uddeholm AB av del av det Uddeholms AB år 1977 beviljade lånet.

[10] 21. **Lån till AB Statens Skogsindustrier.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1978/79.

Med hänvisning till vad jag tidigare anført under anslagsrubriken Kapitaltillskott till Statsföretag AB rörande AB Statens Skogsindustriers investering i Karlsborg hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lån till AB Statens Skogsindustrier* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 275 000 000 kr.

[11] 22. **Lån till förprojektering av naturgasledningar m. m.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1978/79.

Swedegas AB bildades våren 1976 (prop. 1975/76: 124, NU 1975/76: 44, rskr 1975/76: 262) för planering och samordning m. m. av åtgärder syftande till att främja landets försörjning med naturgas. Verksamheten regleras av ett konsortialavtal mellan statens vattenfallsverk och Svenska Gasföreningens Service AB (SGFS) som företrädare för ett antal kommunala och enskilda intressenter. Vattenfallsverket har 51 % och SGFS 49 % av aktierna. Aktiekapitalet uppgår till 100 000 kr. Avtalet gäller t. o. m. utgången av år 1979.

Swedegas är det centrala organet för sådana utredningar, förhandlingar och projekteringsarbeten som bedrivs med sikte på en eventuell introduktion av naturgas i Sverige. Swedegas innehar 51 % av aktierna i AB Sydgas, som svarar för förberedelserna för distribution och marknadsföring av naturgas i Sydsverige. Övriga intressenter i Sydgas är Sydkraft AB samt Malmö, Helsingborgs och Lunds kommuner.

Ett motsvarande regionalt bolag för västra Sverige, Västgas AB, har bildats i juni 1978. Swedegas innehar 51 % av aktierna även i detta bolag. Övriga intressenter i Västgas är Göteborgs kommun, Trollhätte kraftverk och Yngeredsfors Kraft AB.

Enligt konsortialavtalet skall verksamheten inom Swedegas finansieras genom bidrag från aktieägarna i proportion till deras andelar i aktiekapitalet. För tvåårsperioden 1977–1978 har sådana bidrag lämnats med 2 milj. kr. Till bolaget har därjämte lämnats statliga lån på sammanlagt 28 milj. kr. för att täcka utrednings- och förprojekteringskostnader under samma period. För ändamålet har riksdagen på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåren 1976/77 och 1977/78 anvisat investeringsanslag av resp. 10 och 18 milj. kr. till lån till förprojektering av naturgasledningar m. m. (prop. 1976/77: 125 bil. 12, NU 1976/77: 40, rskr 1976/77: 345 och prop. 1977/78: 125 bil. 11, NU 1977/78: 70, rskr 1977/78: 343).

Lånen skall användas främst för arbeten i samband med projekt avseende import av naturgas, inkl. förberedelser för distribution i Sverige. Lånen avses komma att skrivas av om ifrågavarande projekt inte kommer till stånd.

Swedegas har i maj 1978 slutit ett avtal med det tyska företaget Ruhrgas AG om leveranser till Sverige av en årlig kvantitet av ca 1,2 miljarder m³ (Gm³) naturgas med början hösten 1982. Avtalet gäller leveranser under tolv år. Det har slutits med förbehåll för svenska regeringens godkännande. Avsikten är att naturgasen skall avsättas i första hand inom Sydgas område i Skåne och södra Halland. För transport av gasen till Sverige skall enligt avtalet Swedegas och Ruhrgas genom ett samägt bolag bygga en ca 350 km lång naturgasledning genom nordvästra Tyskland till den danska gränsen. Förhandlingar pågår mellan Swedegas och det av danska staten helt ägda företaget Dansk Olie & Naturgas A/S rörande villkoren för transitering av gasen genom Danmark. En förutsättning för transiteringen är att naturgas introduceras även i Danmark. Beslut härom väntas komma att fattas våren 1979.

Därjämte har Swedegas i oktober 1978 med förbehåll för regeringens godkännande slutit ett avtal med det statliga algeriska bolaget Sonatrach om leveranser till Sverige av naturgas i kondenserad form (liquified natural gas, LNG). Leveranserna avser en årlig kvantitet av 1,7 Gm³ och beräknas börja i slutet av år 1984. Avtalet gäller leveranser under 20 år. Transporten till Sverige avses ske med fartyg antingen till Tyskland för vidare transport genom den förenämnda ledningen eller direkt till terminal på svenska västkusten.

Swedegas har i rapport till industridepartementet den 15 september 1978 redovisat förutsättningarna för en naturgasintroduktion i första hand inom Sydgas område. Rapporten remissbehandlas f. n.

Swedegas AB

I skrivelse den 6 oktober 1978 hemställer Swedegas AB om ett lån med villkorlig återbetalningsskyldighet på ytterligare 16 milj. kr. för att täcka kostnaderna för bolagets verksamhet under första halvåret 1979. Beräkningen av medelsbehovet grundas på bolagets åtaganden för att klara tidplanen för första leverans av naturgas till Sverige den 1 oktober 1982.

Bolaget redovisar följande beräkning av medelsbehovet (1 000-tal kr.)

	1977-1978	1979 jan.-juli
Förprojektering av rörledning i Tyskland	3 525	2 100
Förprojektering av rörledning i Danmark	9 250	2 100
Utredningar om import av LNG	735	1 500
Bidrag till AB Sydgas	4 900	3 800
Bidrag till Västgas AB	1 055	1 300
Övriga utrednings- och projekteringsarbeten	5 625	2 700
Administration	2 190	1 500
Reserv	2 720	1 500
	30 000	16 500

De beräknade kostnaderna för förprojektering av rörledningar i Tyskland och Danmark utgör i huvudsak kostnader enligt samarbetsavtal med resp. Ruhrgas och Dansk Olje & Naturgas. Under bidrag till Sydgas redovisas dels tillskott från aktieägarna, dels ett villkorligt lån med ca 3,5 milj. kr. som bidrag till Sydgas kostnader för bl. a. underlag för koncessionsansökningar, upphandling och marknadsfrågor. Under bidrag till Västgas redovisas likaledes aktieägartillskott och lån avsedda att täcka kostnader för förprojektering av ett västsvenskt gasnät.

Under övriga utrednings- och projekteringsarbeten redovisas bl. a. förprojektering av en rörledning över Öresund, arbetet med tekniska specifikationer m. m. för ledningssystemet och ekonomiska utredningar.

Swedegas räknar med att bolagets aktieägare kommer att lämna tillskott med 500 000 kr. under första halvåret 1979. Behovet av lån uppgår alltså till 16 milj. kr.

Föredraganden

Arbetet inom Swedegas har inriktats på att få fram ett konkret underlag för ett beslut i frågan om att införa naturgas i Sverige. Genom avtalen med tyska och algeriska leverantörer av resp. rörbunden gas och LNG har nu villkoren för import till Sverige av naturgas klarlagts. Ett omfattande utrednings- och förprojekteringsarbete pågår också beträffande transportsystemen för gasen och distributionen i Sverige. Detta arbete har hunnit

längst i fråga om uppbyggnaden av ett naturgasnät i Skåne och södra Halland på grundval av leveranserna från Ruhrgas med rörledning via Danmark, det s. k. Sydgasprojektet. Detta projekt drivs med sikte på att leveranserna skall kunna börja sista kvartalet 1982. Ökad import antingen med rörledning eller med fartyg i form av LNG skulle kunna medge distribution av gas även i västra Sverige från mitten av 1980-talet.

Verksamheten hittills har finansierats till övervägande del genom statliga lån med villkorlig återbetalningsskyldighet. För bolagets verksamhet under åren 1977–1978 har sammanlagt 28 milj. kr. anvisats. Bolaget beräknar nu behovet av lån för att täcka kostnaderna för verksamheten under första halvåret 1979 till 16 milj. kr.

Jag vill understryka att de avtal med utländska leverantörer som Swedegas har slutit träder i kraft endast om de godkänns av svenska regeringen. Förslag i frågan om naturgas skall införas i Sverige eller ej kommer att läggas fram för riksdagen våren 1979 i samband med förslag om riktlinjer för energipolitiken. Naturgasfrågan kommer under de närmaste månaderna att analyseras noga på grundval av Swedegas rapport och remissinstansernas synpunkter. Därjämte granskas bl. a. de ekonomiska kalkylerna för Sydgasprojektet inom industridepartementet av särskild expertis.

Under tiden bör Swedegas ges möjlighet att fortsätta pågående utrednings- och förprojekteringsarbeten. Enligt min uppfattning bör dock verksamheten inför det kommande beslutet i naturgasfrågan begränsas i huvudsak till vad som följer av åtaganden gentemot bolagets samarbetspartners och till övriga arbeten som är nödvändiga för att tidplanen för Sydgasprojektet skall kunna hållas. Jag beräknar medelsbehovet till 12 milj. kr. och förordar att medlen liksom tidigare anvisas till Swedegas som lån till förprojektering av naturgasledningar m. m. Frågan om ytterligare medel för utrednings- och projekteringsarbete får tas upp i samband med att förslag i naturgasfrågan underställs riksdagen våren 1979.

I likhet med vad som gäller för tidigare lån till Swedegas bör det nya lånet skrivas av i den mån ifrågavarande projekt inte kommer till stånd. Det ankommer på regeringen att meddela närmare villkor för lånet.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lån till förprojektering av naturgasledningar m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 12 000 000 kr.

Bilaga 12

BUDGETDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Föredragande: statsrådet Mundebo

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser stat för statens allmänna fastighetsfond

STAT FÖR STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETFOND

Reparations- och underhållskostnader m. m. under kriminalvårdsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond. Under posten Reparations- och underhållskostnader m. m. har för denna delfond i staten för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1978/79 beräknats 22 396 000 kr. Därav har beräknats 11 445 000 kr. under delposten Ombyggnad och komplettering. Av sistnämnda belopp har 5 388 000 kr. beräknats för ombyggnad av kriminalvårdsanstalter (prop. 1977/78:100 bil. 24, FiU 1977/78:39, rskr 1977/78:314).

Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1977/78:100 bil. 2, FiU 1977/78:16, rskr 1977/78:227) den 31 augusti 1978 beslutat om vissa sysselsättningsskapande åtgärder under budgetåret 1978/79. Beslutet innebär bl. a. att från den i staten för statens allmänna fastighetsfond, kriminalvårdsstyrelsens delfond, uppförda posten Reparations- och underhållskostnader m. m. får – utöver vad regeringen i annat sammanhang har föreskrivit – tas i anspråk högst 3 990 000 kr. Regeringen har i anslutning härtill den 14 september 1978 uppdragit åt kriminalvårdsstyrelsen att utföra ombyggnadsarbeten i fastigheter som redovisas på kriminalvårdsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond med inriktning på en medelsförbrukning budgetåret 1978/79 av högst 3 990 000 kr. utöver vad som kan rymmas inom i annat sammanhang anvisade medel till reparations- och underhållskostnader m. m. Ifrågakarande utgiftspost bör därför räknas upp med nämnda belopp.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att i staten för statens allmänna fastighetsfond till Reparations- och underhållskostnader m. m. under kriminalvårdsstyrelsens delfond för budgetåret 1978/79 beräkna ett belopp av ytterligare 3 990 000 kr.

Bilaga 13

BUDGETDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Föredragande: statsrådet Mundebo

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster

---

DRIFTBUDGETEN**UTGIFTER FÖR STATENS KAPITALFONDER**

Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. På fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster, vilken förvaltas av riksgäldskontoret, redovisas förluster som har uppkommit på statens kapitalfonder och överförs till fonden i den ordning regeringen har bestämt i varje särskilt fall.

I statsbudgeten för budgetåret 1978/79 finns uppfört ett anslag av 1 milj. kr. för reglering av uppkommande kapitalmedelsförluster.

Avskrivning mot fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster görs vanligen per den 30 juni varje år.

Enligt riksdagens beslut (prop. 1976/77: 100 bil. 12, UbU 1976/77: 15, rskr 1976/77: 137) har naturvetenskapliga forskningsrådet övertagit huvudmannskapet för verksamheten vid dåvarande AB Atomenergis (numera Studsvik Energiteknik AB) van de Graaff-accelerator och viss därtill knuten forskningsverksamhet.

Organisatoriskt har verksamheten samordnats med det tidigare forskningsrådets laboratorium i Studsvik genom upprättande av Naturvetenskapliga forskningslaboratoriet i Studsvik. I samband härmed har viss utrustning överförs från AB Atomenergi till laboratoriet.

Enligt ett den 20 juni 1978 ingånget avtal mellan Studsvik Energiteknik AB och Naturvetenskapliga forskningslaboratoriet skall staten ersätta bolaget för den överlåtna utrustningen genom nedskrivning av bolagets skuld till staten av den 14 februari 1972 (prop. 1971: 1 bil. 15 s. 164, NU 1971: 13, rskr 1971: 120), med 650 000 kr. räknat per den 30 juni 1978. Den kvarstående låneskulden blir därefter 350 000 kr.

Avtalet är slutet med förbehåll för att riksdagen medger den nämnda avskrivningen.

Den avtalade ersättningsformen tillgodoser enligt min uppfattning såväl statens som bolagets krav på rimliga ekonomiska villkor för överlåtelsen av utrustning som skall användas i verksamheten vid Naturvetenskapliga forskningslaboratoriet.

Frågan om avskrivning av en del av lånet till AB Atomenergi bör underställas riksdagens prövning.

Jag förordar att regleringen av avskrivningen sker med anlitande av fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster. Med hänsyn till att skuldförbindelsen är räntebärande bör avskrivningen göras före årsskiftet 1978–1979.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att medge avskrivning av en del av lån till numera Studsvik Energiteknik AB i enlighet med vad jag har anfört.

Bilaga 14

Förteckning

över av regeringen hos riksdagen i prop. 1978/79: 25 begärda anslag på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79

DRIFTBUDGETEN

A. Egentliga statsutgifter

II. Justitiedepartementet

D 5	Utrustning till domstolar m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 950 000
-----	--	-----------

III. Utrikesdepartementet

A 8	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	800 000
-----	---	---------

IV. Försvarsdepartementet

H 9	FN-styrkors verksamhet utomlands, <i>reservationsanslag</i>	60 000 000
-----	---	------------

H 10	Övervakningskontingenten i Korea, <i>reservationsanslag</i>	1 800 000
------	---	-----------

VI. Kommunikationsdepartementet

B 3	Byggnad av statliga vägar, <i>reservationsanslag</i>	238 500 000
-----	--	-------------

B 7	Bidrag till byggnad av enskilda vägar, <i>reservationsanslag</i>	12 000 000
-----	--	------------

E 3	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Utrustning m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 250 000
-----	--	-----------

F 1	Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.	17 700 000
-----	---	------------

VIII. Budgetdepartementet

B 20	Statens arbetsgivarverk, <i>förslagsanslag</i>	11 093 000
------	--	------------

IX. Utbildningsdepartementet

B 11	Bidrag till Svenska riksteatern, <i>reservationsanslag</i>	7 683 000
------	--	-----------

B 12	Bidrag till Operan och Dramatiska teatern, <i>reservationsanslag</i>	14 127 000
------	--	------------

B 13	Rikskonsertverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	2 795 000
------	--	-----------

B 41	Riksantikvarieämbetet: Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	165 000
------	---	---------

B 44	Statens historiska museer: Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	400 000
------	---	---------

D 5	Utbildning för tekniska yrken, <i>reservationsanslag</i>	3 000 000
-----	--	-----------

D 8	Utbildning för undervisningsyrken, <i>reservationsanslag</i>	2 370 000
-----	--	-----------

D 16	Samhällsvetenskapliga fakulteterna, <i>reservationsanslag</i>	634 000
D 51	Extra resurser för utbildningsområdet med fritt tillträde i högskolan, <i>reservationsanslag</i>	6 384 000
E 1	Sveriges Utbildningsradio aktiebolag	913 000
E 13	Bidrag till kontaktutbildning, <i>förslagsanslag</i>	2 496 000
<i>X. Jordbruksdepartementet</i>		
A 4	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	1 000 000
B 13	Främjande av rennäringen, <i>reservationsanslag</i>	540 000
B 17	Särskilt stöd till jordbruk och skogsbruk, m. m. i Norrbottens län, <i>reservationsanslag</i>	20 000 000
<i>XII. Arbetsmarknadsdepartementet</i>		
C 7	Bidrag till den centrala stiftelsen för skyddat arbete, <i>förslagsanslag</i>	10 000 000
D 3	Åtgärder för invandrare, <i>reservationsanslag</i>	6 000 000
<i>XIII. Bostadsdepartementet</i>		
B 11	Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet, m. m., <i>reservationsanslag</i>	300 000 000
<i>XIV. Industridepartementet</i>		
A 3	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	14 400 000
B 21	Kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit, <i>förslagsanslag</i>	5 000 000
B 22	Kostnader för viss kreditgivning hos Sveriges Investeringsbank AB, <i>förslagsanslag</i>	1 000 000
G 4	Kapitaltillskott till Statsföretag AB, <i>reservationsanslag</i>	275 000 000
Summa för driftbudgeten		1 019 000 000

KAPITALBUDGETEN

Kapitalinvestering

I. Statens affärsverksfonder

C. Statens järnvägar

1	Järnvägar m. m.	1 000 000
---	-----------------	-----------

II. Statens allmänna fastighetsfond

Justitiedepartementet

1	Polishus m. m.	109 700 000
2	Byggnadsarbeten för domstolsväsendet	18 400 000
3	Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården	17 190 000

Budgetdepartementet

11	Byggnadsarbeten för statlig förvaltning	85 150 000
----	---	------------

	Utbildningsdepartementet	
13	Vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio	12 000 000
14	Byggnadsarbeten inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde	14 000 000
	IV. Statens utlåningsfonder	
	Utbildningsdepartementet	
5	Studiemedelsfonden	300 000 000
	V. Fonden för låneunderstöd	
	Industridepartementet	
21	Lån till AB Statens Skogsindustrier	275 000 000
22	Lån till förprojektering av naturgasledningar m. m.	12 000 000
	VI. Fonden för statens aktier	
	Utbildningsdepartementet	
a	Teckning av aktier i ett statsägt aktiebolag för studiereseverksamhet	100 000
	IX. Diverse kapitalfonder	
	Försvarsdepartementet	
1	Statens datamaskinfond: Försvarets delfond: Anskaffning av datamaskiner	7 120 000
	Kommunikationsdepartementet	
2	Statens vägverks förrådsfond: Vägmaskiner m. m.	37 000 000
	Summa för kapitalbudgeten	888 660 000

